

**TEMBUNG KAHANAN *POLIMORFEMIS* WONTEN ING *NOVEL*
KRIKIL-KRIKIL PASISIR ANGGITANIPUN TAMSIR AS**

SKRIPSI

Dipunajengaken dhateng Fakultas Bahasa dan Seni

Universitas Negeri Yogyakarta

Minangka Jejangkeping Pandadaran

Anggayuh Gelar

Sarjana Pendidikan

Kasusun dening:

Zamsi Indriarwati

NIM 10205241060

PROGRAM STUDI PENDIDIKAN BAHASA JAWA

JURUSAN PENDIDIKAN BAHASA DAERAH

FAKULTAS BAHASA DAN SENI

UNIVERSITAS NEGERI YOGYAKARTA

2014

PASARUJUKAN

Skripsi kanthi irah-irahan “Tembung Kahanan *Polimorfemis* wonten ing *Novel Krikil-krikil Pasisir Anggitanipun Tamsir AS*” menika sampun pikantuk palilah dening *pembimbing* kangge dipunujekaken.

Yogyakarta, 02 Oktober 2014

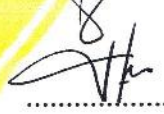
Pembimbing

Dra. Siti Mulyani, M. Hum.

NIP. 19620729 198703 2 002

PANGESAHAN

Skripsi kanthi irah-irahan “Tembung Kahanan *Polimorfemis* wonten ing *Novel* Krikil-krikil Pasisir Anggitanipun Tamsir AS” menika sampun dipunandharaken wonten ing pandadaran sangajenging *Dewan Penguji* tanggal 13 Oktober 2014 saha dipuntetepaken lulus.

DEWAN PENGUJI			
Asma	Jabatan	Tapak Asma	Tanggal
Drs. Hardiyanto, M. Hum.	Ketua		22 / 10 14
Sri Hertanti Wulan, M. Hum.	Penguji		22 / 10 14
Prof. Dr. Endang Nurhayati, M. Hum.	Sekretaris		16 / 10 2014
Dra. Siti Mulyani, M. Hum.	Penguji		21 / 10 2014
	Utama		
	Penguji		
	Pendamping		

Yogyakarta, 22 Oktober 2014
Fakultas Bahasa dan Seni
Universitas Negeri Yogyakarta

Dekan
Prof. Dr. Zamzani, M. Pd.
NIP 19550505 198011 1 001

WEDHARAN

Ingkang tapak asma wonten ing ngandhap menika, kula :

Nama : Zamsi Indriarwati

NIM : 10205241050

Program Studi : Pendidikan Bahasa Jawa

Fakultas : Bahasa dan Seni Universitas Negeri Yogyakarta

ngandharaken bilih skripsi menika saking asiling garapanipun kula piyambak. Samangertos kula, skripsi menika boten ngewrat seratan dening tiyang sanes, kajawi bab tartamtu ingkang kula pendhet minangka sarana kangge dhasar panyeratan kanthi nggatosaken tata cara saha paugeran panyeratan skripsi. Menawi kasunyatanipun kabukten bilih wedharan menika boten leres, sedayanipun dados tanggel jawab kula piyambak.

Yogyakarta, 02 Oktober 2014

Panyerat,

Zamsi Indriarwati

SESANTI

Ngelmu iku;
Kalakone kanthi laku;
Lekase lawan kas;
Tegese kas nyantosani;
Setya budya pangekese dur angkara.

(Pethilan Pupuh Pocung Serat Wedatama Anggitanipun KGPAA Mangkunegoro
IV)

PISUNGSUNG

Kanthi raos syukur wonten ing ngarsanipun Gusti Allah SWT, skripsi menika kula aturaken dhumateng tiyang sepuh kula Bapak Subandi saha Ibu Sardjuningsih ingkang tansah paring katresnan, pandonga, panjurung, penyengkuyung saha pambiyantu wiwit purwa dumugi wasana.

PRAWACANA

Puji sukur konjuk wonten ing ngarsaning Gusti Allah SWT ingkang tansah paring berkah, rahmat, sarta hidayah dhateng panyerat, satemah skripsi kanthi irah-irahan “Tembung Kahanan *Polimorfemis* wonten Ing *Novel* Krikil-krikil Pasisir Anggitanipun Tamsir AS” saged purna kanthi lancar boten wonten pepalang satunggal menapa. Skripsi menika dipunserat kangge jangkepi salah satunggaling sarat pikantuk *gelar sarjana pendidikan*.

Seratan skripsi menika saged kalaksanan amargi pikantuk panyengkuyung saking sedaya pihak. Awit saking menika, panyerat ngaturaken agunging panuwun dhumateng:

1. Bapak Prof. Dr. Zamzani, M. Pd. minangka Dekan Fakultas Bahasa dan Seni ingkang sampun paring idin saha kalodhangan wekdal kangge nyerat skripsi menika;
2. Bapak Dr. Suwardi, M. Hum. minangka Pangarsa Jurusan Pendidikan Bahasa Daerah ingkang sampun paring bimbingan saha pandom salebeting kula sinau wonten ing Jurusan Pendidikan Bahasa Daerah;
3. Ibu Siti Mulyani, M.Hum. minangka *pembimbing* ingkang sampun paring *bimbingan*, wewarah, ilmu saha panjurung kanthi wicaksana;
4. Bapak Afendy Widayat, M. Phill. minangka Dosen Penasehat Akademik ingkang sampun paring nasehat saha wewarah ing sadangunipun kuliah;
5. Bapak saha Ibu Dosen Jurusan Pendidikan Bahasa Daerah ingkang sampun paring kawruh miwah panjurung mawarni-warni ingkang murakabi tumrap panyerat;
6. *Staff* admin Jurusan Pendidikan Bahasa Daerah inggih menika Bapak Agus ingkang sampun mbiyantu panyerat salaminipun ngangsu kawruh;
7. Tiyang sepuh kekalih, Zain, Zuwan saha sedaya kulawarga ingkang sampun paring donga saha panjurung saha panyengkuyung tumrap panyerat;
8. Kanca-kanca ingkang kula tresnani Anggi, Aulia, Dani, Dwi Prastanti, Dwi Yuni, Eki, Fitri, Hanifah, Ndana, Rista, Tia, Cici, Malda, Meri, Nita, Tata,

Teguh, Yacobus saha Okta ingkang sampun paring panjurung, pambiyantu saha panyengkuyung;

9. Kanca-kanca PBD kelas B angkatan 2010 saha kanca-kanca Jurusan PBD angkatan 2010 ingkang tansah paring panjurung saha pambiyantunipun;
10. Sedaya pihak ingkang sampun paring panyengkuyung.

Panyerat rumaos bilih skripsi menika taksih tebih saking kasampurnan, pramila sedaya panyaruwe saha pamrayogi ingkang tumuju murih langkung sae, jangkep saha sampurnaning skripsi menika, tansah katampi kanthi bingahing manah saha atur agunging panuwun. Kanthi raos andhap asor, panyerat gadhah pangajap mugi-mugi skripsi menika saged murakabi tumrap sedayanipun.

Yogyakarta, 02 Oktober 2014

Panyerat,

Zamsi Indriarwati

WOSING SERATAN

	Kaca
IRAH-IRAHAN	i
PASURUJUKAN	ii
PANGESAHAN	iii
WEDHARAN	iv
SESANTI	v
PISUNGSUNG	vi
PRAWACANA	vii
WOSING SERATAN	ix
<i>DAFTAR TABEL</i>	xii
<i>DAFTAR LAMPIRAN</i>	xiii
<i>DAFTAR CEKAKAN</i>	xiv
SARINING PANALITEN	xv
BAB I PURWAKA	1
A. Dhasaring Panaliten	1
B. Underaning Perkawis	3
C. Watesaning Perkawis	4
D. Wosing Perkawis	4
E. Ancasing Panaliten	5
F. Paedahing Panaliten	5
G. Pangertosan	6
BAB II GEGARAN TEORI	7
A. <i>Morfologi</i>	7
B. <i>Proses Morfologi</i>	8
C. <i>Morfem</i>	10
D. Tembung	11
E. Tembung Kahanan	12
F. Tembung Kahanan <i>Polimorfemis</i>	13
1. Tembung Kahanan Mawi Wuwuhan	13

2. Tembung Kahanan Rangkep	15
3. Tembung Kahanan Camboran	17
4. Tembung Kahanan <i>Kombinasi</i>	18
G. Jinising Tembung Kahanan	19
1. Tembung Kahanan Wujud	19
2. Tembung Kahanan Ukuran	19
3. Tembung Kahanan Warni	20
4. Tembung Kahanan Raos	20
5. Tembung Kahanan <i>Mental</i>	20
H. Tegesipun Tembung Kahanan <i>Polimorfemis</i>	21
1. Tegesipun Tembung Kahanan Mawi Wuwuhan	21
2. Tegesipun Tembung Kahanan Rangkep	29
3. Tegesipun Tembung Kahanan Camboran	37
4. Tegesipun Tembung Kahanan <i>Kombinasi</i>	39
I. Panaliten ingkang Jumbuh	39
J. Nalaring Pikir	41
BAB III CARA PANALITEN	43
A. Jinising Panaliten	43
B. Data lan Sumbering <i>Data</i>	43
C. Caranipun Ngempalaken <i>Data</i>	43
D. Pirantining Panaliten	45
E. Caranipun Nganalisis <i>Data</i>	46
F. <i>Validitas</i> saha <i>Reliabilitas</i>	47
BAB IV ASILING PANALITEN SAHA PANGREMBAGIPUN	50
A. Asiling Panaliten	50
B. Pirembagan	65
1. Tembung Kahanan Mawi Wuwuhan	65
2. Tembung Kahanan Rangkep	97
3. Tembung Kahanan Camboran	109
4. Tembung Kahanan <i>Kombinasi</i>	114

BAB V PANUTUP	118
A. Dudutan	118
B. <i>Implikasi</i>	120
C. Pamrayogi	120
KAPUSTAKAN	121
<i>LAMPIRAN</i>	120

DAFTAR TABEL

	Kaca	
<i>Tabel 1 : Tuladha Kertu Data</i>	40	
<i>Tabel 2 : Tembung Kahanan Polimorfemis wonten ing Novel Krikil-krikil</i>		
<i>Pasisir anggitanipun Tamsir AS</i>	46	

DAFTAR LAMPIRAN

Kaca

Lampiran 1 : Analisis Tembung Kahanan Polimorfemis wonten ing Novel

Krikil-krikil Pasisir Anggitanipun Tamsir AS 115

DAFTAR CEKAKAN

AA	: asal kaliyan asal
AP	: asal kaliyan <i>pangkal</i>
At	: ater-ater
AU	: asal kaliyan <i>unik</i>
DL	: dwilingga
DLS	: dwilingga salin swara
DP	: dwipurwa
KKP	: Krikil-krikil Pasisir
Ko	: <i>kombinasi</i>
Me	: <i>mental</i>
PA	: <i>pangkal</i> kaliyan asal
Pa	: panambang
Ra	: raos
Se	: seselan
Uk	: ukuran
Wr	: warni
WS	: wuwuhan sesarengan
Wu	: wujud

TEMBUNG KAHANAN *POLIMORFEMIS* WONTEN ING NOVEL KRIKIL-KRIKIL PASISIR ANGGITANIPUN TAMSIR AS

Dening Zamsi Indriarwati
NIM 10205241060

SARINING PANALITEN

Panaliten menika gadhah ancas kangge ngrembag babagan tembung kahanan *polimorfemis* wonten ing novel Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS. Panaliten menika ngandharaken cara pandhapuking, jinis, saha tegesipun tembung kahanan *polimorfemis* wonten ing novel Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS.

Panaliten menika kalebet panaliten *deskriptif*. *Data* ing panaliten menika awujud tembung kahanan *polimorfemis*. Sumber datanipun inggih menika novel Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS. Cara ngempalaken *data* wonten ing panaliten menika kanthi cara maos saha nyerat. *Data* ingkang sampun kapanggihaken dipunanalisis lajeng dipunandharaken mawi *teknik deskriptif*. *Validitas* ingkang dipunginakaken inggih menika *validitas triangulasi teori*, *validitas intrarater*, saha *validitas interrater*. *Reliabilitas* ingkang dipunginakaken inggih menika *reliabilitas stabilitas*.

Cara pandhapuking tembung kahanan *polimorfemis* ingkang kapanggihaken inggih menika tembung kahanan mawi wuwuhan, rangkep, camboran, saha *kombinasi*. Tembung kahanan mawi wuwuhan ingkang kapanggihaken inggih menika mawi ater-ater {N-} *alomorf* {ny-}, {m-}, {ng-}, {n-}, seselan {-um-}, panambang {-an}, saha wuwuhan sesarengan {ke-/en}, {N-/i}, {ka-/an}. Tembung kahanan rangkep ingkang kapanggihaken inggih menika tembung kahanan dwilingga saha dwilingga salin swara. Tembung kahanan camboran ingkang kapanggihaken inggih menika tembung kahanan asal kaliyan asal saha asal kaliya *unik*. Jinisipun tembung kahanan *polimorfemis* ingkang kapanggihaken inggih menika jinis wujud, ukuran, warni, raos, saha *mental*. Tegesipun tembung kahanan *polimorfemis* ingkang kapanggihaken inggih menika ‘wonten ing kawontenan ingkang dipunsebutaken ing lingganipun’, ‘gadhah solah tingkah, patrap, utawi tumindak kados ingkang dipunsebutaken ing lingganipun’, ‘asipat kados ingkang dipunsebutaken ing lingganipun’, ‘menapa ingkang dipunsebutaken ing lingganipun asipat kekathahen’, ‘ndayani ingkang dipunsebutaken ing lingganipun’, ‘asipat langkung ingkang gadhah gegayutan kaliyan ingkang dipunsebutaken ing lingganipun’, ‘kathah-kathahipun ingkang dipunsebutaken ing lingganipun’, ‘temenanan kados ingkang dipunsebutaken ing lingganipun’, ‘boten pareng langkung saking ingkang dipunandharaken ing lingganipun miturut ukuran ingkang ngendika’, ‘wongsal-wangsul (boten ajeg) nglampahi kados ingkang dipunsebutaken ing lingganipun’, ‘gadhah gegayutan kaliyan-unsur-unsuripun’, ‘boten gadhah gegayutan kaliyan unsur-unsuripun’.

Pamijining tembung: tembung kahanan, *polimorfemis*, *novel*.

BAB I PURWAKA

A. Dhasaring Panaliten

Basa minangka sarana *komunikasi* wonten ing bebrayan menika dipunginakaken kangge ngandharaken pangraos saha panggalihan. Salah satunggaling cara kangge ngandharaken pangraos saha panggalihan menika kanthi wujud seratan. Tiyang anggenipun ngandharaken kanthi seratan kedah nggatosaken anggenipun ngginakaken ukara saha pamilihing tembung supados ancas saking andharan kasebat saged dipunmangertosi maksudipun.

Ukara menika kasusun saking tembung-tembung. Tembung gadhah maneka warni jinis. Salah satunggaling jinis tembung inggih menika tembung kahanan. Tembung kahanan menika wujudipun wonten kalih inggih menika *monomorfemis* kaliyan *polimorfemis*. Ing panaliten menika ingkang dipunrembag tembung kahanan *polimorfemis* amargi tembung kahanan *polimorfemis* ngalami ewahing teges bilih dipuntingali saking sipat kepolimorfemisanipun dene tembung kahanan *monomorfemis* boten ngalami ewahing teges.

Tembung menika saged dipunsebat tembung kahanan amargi wonten titikanipun. Titikanipun tembung kahanan menika saged dipuntingali saking titikan *morfologis* saha titikan *sintaksis*. Titikan *morfologis* tembung kahanan inggih menika tembung kahanan saged karaketan wuwuhan sesarengan ke-/en, tuladhanipun keciliken. Tembung keciliken menika tembung lingganipun cilik ‘alit’. Tembung cilik kalebet tembung kahanan amargi saged karaketan wuwuhan sesarengan ke-/en saengga dados tembung keciliken ‘asipat langkung alit’. Dene

titikan *sintaksis* tembung kahanan inggih menika tembung kahanan saged dipunwuwuhi tembung rada, luwih, banget, dhewe. Tuladhanipun, rada pinter, luwih pinter, pinter banget, pinter dhewe.

Tembung kahanan gadhah sipat *unik* bilih dipuntandhingaken kaliyan jinising tembung sanesipun inggih menika tembung kahanan saged dipunewahi wujudipun kanthi ngewahi vokalipun. Tuladhanipun tembung abang dados abing. Tembung abang menika gadhah teges werni abrit dene tembung abing menika gadhah teges abrit sanget. Tembung kahanan kasebat ngalami ewahing wujud kanthi *peninggian vokal* amargi aksara [a] ingkang kalebet *vokal* andhap dipunewahi dados aksara [i] ingkang kalebet *vokal* inggil. Tuladhanipun tembung kahanan ingkang ngalami ewahing wujud kanthi *vokal* rangkep inggih menika tembung enak dados uenak. Tembung uenak ngalami *vokal* rangkep amargi aksara *vokal* [u] saha aksara *vokal* [i] jejeran. Tembung enak menika gadhah teges eca dene tembung uenak gadhah teges eca sanget.

Tembung kahanan *polimorfemis* menika saged kapanggihaken wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS ingkang nyariosaken bab pagesangan manungsa ing pasisir. *Novel* menika minangka salah satunggaling wujud seratan Jawi ingkang nggatosaken panganggening *struktur gramatikal* mliginipun tembung kahanan *polimorfemis*. Panganggening tembung kahanan *polimorfemis* wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir menika pandhapukipun, jinis saha tegesipun warni-warni. Tuladhanipun tembung kahanan *polimorfemis* wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir kados wonten ing ngandhap menika.

Sorene Markisah wis bisa mlaku menyang sumur, wetenge wis ora **plilat-plilit** maneh.

(KKP: III: 24: 1-2)

Saking tuladha wonten ing nginggil menika tembung **plilat-plilit** kalebet tembung kahanan *polimorfemis*. Wujudipun tembung **plilat-plilit** menika tembung kahanan dwilingga salin swara amargi tembung **plilat-plilit** kadhapuk kanthi ngambali tembung lingganipun inggih menika tembung **plilit** lajeng ngalami ewahing *vokal*.

Dene miturut jinisipun tembung **plilat-plilit** menika kalebet tembung kahanan raos amargi ngandharaken raos ingkang nembe dipunalami kaliyan Markisah. Tegesipun tembung **plilat-plilit** wonten ing *konteks tuturan* ing nginggil inggih menika ‘wongsal-wangsul (boten ajeg) ngalami raos kados dipuntir-puntir’. Awit saking menika, bab pandhapuking, jinis saha tegesipun tembung kahanan *polimorfemis* menika narik kawigatosanipun panaliti kangge ngrembag langkung wiyar. Pandhapuking, jinis saha tegesipun tembung kahanan wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS karembag kanthi metode *deskriptif*.

B. Underaning Perkawis

Miturut dhasaring panaliten, undheraning perkawis panaliten menika kaserat wonten ing ngandhap menika:

1. pandhapuking tembung kahanan *polimorfemis* wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS;
2. jinising tembung kahanan *polimorfemis* wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS;

3. tegesipun tembung kahanan *polimorfemis* wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS;
4. *fungsi* tembung kahanan *polimorfemis* wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS;
5. produktivitasipun tembung kahanan *polimorfemis* wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS.

C. Watesaning Perkawis

Adhedhasar underaning perkawis saged dipuntingali bilih perkawis-perkawis ingkang kapanggihaken langkung kathah. Pramila kedah dipunwatesi perkawisipun supados saged ngasilaken panaliten ingkang *fokus*. Watesaning panaliten kaserat ing ngandhap menika:

1. pandhapuking tembung kahanan *polimorfemis* wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS;
2. jinising tembung kahanan *polimorfemis* wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS;
3. tegesipun tembung kahanan *polimorfemis* wonten ing *Novel* Krikil-Krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS.

D. Wosing Perkawis

Wosing perkawis wonten ing panaliten menika kados wonten ing ngandhap menika:

1. kadospundi pandhapuking tembung kahanan *polimorfemis* wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS?;
2. kadospundi jinising tembung kahanan *polimorfemis* wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS?;
3. kadospundi tegesing tembung kahanan *polimorfemis* wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS?

E. Ancasing Panaliten

Panaliten menika gadhah ancas kados ing ngandhap menika:

1. ngandharaken pandhapuking tembung kahanan *polimorfemis* wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS;
2. ngandharaken jinising tembung kahanan *polimorfemis* wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS;
3. ngandharaken tegesipun tembung kahanan *polimorfemis* wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS.

F. Paedahing Panaliten

Asiling panaliten menika kaajab saged paring sadengah paedah. Paedah saking panaliten menika saged dados sumber kangge panaliten salajengipun, mliginipun bab *morfologi*. Panaliten menika ugi saged dados sumbering piwulangan wonten ing pawiyatan, mliginipun bab jinising tembung saha saged nambah seserepan kangge guru ugi murid.

G. Pangertosan

1. Tembung kahanan inggih menika tembung ingkang nedahaken watak utawi sipating barang.
2. Tembung kahanan *polimorfemis* inggih menika tembung kahanan ingkang kadadosan saking kalih *morfem* utawi langkung (Wedhawati, 2006: 181). Tuladhanipun **resikan**. Tembung **resikan** menika lingganipun tembung **resik**. Tembung **resik** kalebet tembung kahanan amargi miturut titikan *sintaksis*, tembung **resik** saged dipunwuwuhi kaliyan tembung **rada**, **dhewe**, **luwih**, **banget** saengga dados **rada resik**, **resik dhewe**, **luwih resik**, **resik banget**. Tembung **resikan** menika kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi kadadosan saking kalih *morfem* inggih menika *morfem* {**resik**} kaliyan *morfem* {-an}. Tembung kahanan *polimorfemis* ingkang dipunrembag ing panaliten menika inggih menika tembung kahanan *polimorfemis* ingkang wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir. *Novel* Krikil-krikil Pasisir nyariosaken pagesangan manungsa ing pasisir ingkang dipunanggit dening Tamsir AS minangka salah satunggaling sastrawan wiwit taun 1954.

BAB II GEGARAN TEORI

A. *Morfologi*

Tembung *morfologi* menika saking basa Inggris *morphology* ingkang tegesipun *cabang* ngelmu *linguistik* ingkang nyinau bab susunan utawi perangan-perangan tembung kanthi *gramatikal*. Ing wiwitanipun, ngelmu menika kawentar kanthi aran *morphemics*, inggih menika ngelmu babagan *morfem*. Istilah *morphemics* menika salajengipun langkung kawentar kanthi istilah *morfologi* (Mulyana, 2011: 1). Tembung *morfologi* miturut *etimologis* asalipun saking basa Yunani inggih menika tembung *morphe* ingkang tegesipun ‘wujud’ saha tembung *logos* ingkang tegesipun ‘ngelmu’, saengga *morfologi* tegesipun ngelmu babagan wujud (Ralibi lumantar Mulyana, 2011: 1).

Dene miturut istilah, *morfologi* ngewrat pangertosan *cabang linguistik* ingkang ngandharaken dhasaring damel tembung (Nurhayati, 2001: 2). Pamanggihipun Nurhayati menika nedahaken bilih *morfologi* ngelmu babagan damel tembung. *Morfologi* ugi ngewrat pangertosan *bidang linguistik* ingkang nyinau susunan perangan-perangan tembung kanthi *gramatikal* (Verhaar, 1995: 52). Pamanggihipun Nurhayati kaliyan Verhaar menika dipunjangkepi dening Ramlan. Kanthi langkung gancar Ramlan (1987: 21) ngandharaken bilih *morfologi* menika perangan saking ngelmu basa ingkang nyinau bab dhasaring wujud tembung saha pangaribawanipun ewah-ewahaning wujud tembung dhateng jinis saha tegesing tembung. Ramlan ugi ngandharaken bilih *morfologi* nyinau

dhasaring tembung sarta paedah ewah-ewahaning tembung kanthi *gramatik* menapa *semantik*.

Andharanipun Ramlan menika sami kaliyan andharanipun Mulyana (2011: 2) bilih *morfologi* inggih menika ngelmu basa ingkang nyinau bab wujuding tembung, ewah-ewahaning tembung, saha asil ewah-ewahaning tembung dhateng teges saha jinising tembung. Adhedhasar pamanggihipun para ahli kasebat saged dipunpendhet dudutan bilih *morfologi* inggih menika cabang *linguistik* ingkang nyinau bab pandhapuking tembung, ewahing tembung, saha pangaribawanipun ewahing tembung dhateng teges saha jinising tembung. *Morfologi* menika nyinau bab anggenipun damel tembung. *Morfologi* ugi nyinau bab ewahing tembung saha pangaribawanipun ewahing tembung menika dhateng teges saha jinisipun tembung ingkang ewah kalawau.

B. Proses Morfologi

Proses morfologis inggih menika *proses* ingkang ngewahi *leksem* dados tembung (Arifin saha Junaiyah, 2009: 8-9). Pamanggihipun Arifin saha Junaiyah menika dipunjangkepi dening Kridalaksana bilih *proses morfologi* menika *proses* ingkang ngewahi *leksem* dados tembung. Ing *proses morfologi*, *leksem* menika minangka *input*, dene tembung minangka *output* (Kridalaksana, 2008: 202). Saking andharan kalawau dipunmangertosi bilih pamanggihipun Arifin saha Junaiyah kaliyan Kridalaksana sami-sami ngandharaken bilih *proses morfologi* minangka *proses* ngewahi *leksem* dados tembung.

Salajengipun, Ramlan (1987: 51) ngandharaken bilih *proses morfologis* inggih menika *proses* pandhapuking tembung saking *satuan* sanesipun ingkang kalebet lingganipun. Pamanggihipun Ramlan menika sami kaliyan pamanggihipun Samsuri. Samsuri (1994: 190) ngandharaken bilih *proses morfologi* inggih menika cara pandhapuking tembung kanthi ngraketaken *morfem* setunggal kaliyan *morfem* sanesipun. Adhedhasar pamanggihi para ahli kasebat saged dipunpendhet dudutan bilih *proses morfologis* inggih menika *proses* ewahing tembung. Tembung ingkang ewah saking wujud lingganipun menika dipunrembag wonten ing *proses morfologi*.

Proses morfologi menika wonten tiga inggih menika *afiksasi*, *reduplikasi*, saha *komposisi* (Sudaryanto, 1991: 19). *Afiksasi* inggih menika *proses* ewahing wujud tembung amargi karaketan wuwuhan. *Afiks* menika kaperang dados sekawan inggih menika ater-ater, seselan, panambang, saha *konfiks*. Ater-ater inggih menika *afiks* ingkang karaketaken ing sangajenging tembung. Seselan inggih menika *afiks* ingkang karaketaken ing tengahing tembung. Panambang inggih menika *afiks* ingkang karaketaken ing wingking tembung. *Konfiks* inggih menika ater-ater saha panambang karaketan kanthi sesarengan ing lingganipun (Mulyana, 2011: 13-22).

Reduplikasi utawi tembung rangkep inggih menika *proses* pandhapuking tembung kanthi ngambali sedaya utawi saperangan saking lingganipun. Jinising tembung rangkep ing basa Jawi wonten tiga inggih menika dwilingga, dwipurwa, saha dwiwasana. Dwilingga kaperang malih dados tiga inggih menika dwilingga salin swara, trilingga, saha lingga semu. Dene dwipurwa kaperang malih wonten

setunggal inggih menika dwipurwa salin swara. *Komposisi* utawi tembung camboran inggih menika *proses* kalih tembung utawi langkung ingkang dipunraketaken dados setunggal tembung enggal ugi gadhah teges enggal (Mulyana, 2011: 32-33).

C. *Morfem*

Morfem inggih menika *satuan gramatikal* ingkang paling alit (Robins, 1992: 237). Sarujuk kaliyan pamanggihipun Robins, Soeparno (2003: 72) ugi ngandharekn bilih *morfem* inggih menika wujud *gramatikal* ingkang paling alit ingkang boten saged dipunperang malih dados wujud *gramatikal* ingkang langkung alit. Pamanggihipun Robins saha Soeparno menika dipunjangkepi dening Alwasilah. Alwasilah ngandharaken bilih *morfem* menika *satuan* wujud ingkang paling alit ingkang ngewrat teges (Alwasilah, 1985: 101). Pamanggihipun Alwasilah menika sami kaliyan pamanggihipun Chaer (1994: 146) bilih *morfem* minangka *satuan gramatikal* ingkang paling alit ingkang ngewrat teges.

Saking andharan ing nginggil saged dipunpendhet dudutan bilih *morfem* inggih menika *satuan gramatikal* ingkang paling alit ingkang boten saged dipunperang malih ingkang ngewrat teges. *Morfem* menika boten saged dipunperang malih dados wujud *gramatikal* ingkang langkung alit amargi *morfem* menika *satuan* ingkang paling alit wonten ing *morfologi*. Miturut distribusinipun, *morfem* saged dipunperang dados kalih inggih menika *morfem bebas* saha *morfem terikat*. *Morfem bebas* inggih menika *morfem* inggih menika *morfem* ingkang saged madeg piyambak wonten ing ukara (Samsuri, 1988: 17). Tuladhanipun

tembung omah ‘omah’. Tembung omah kalebet *morfem bebas* amargi saged madeg piyambak ing ukara saha ngewrat teges ingkang cetha inggih menika yeyasan mawi payon ingkang dipunagem kangge dedunung.

Dene *morfem terikat* inggih menika *morfem* ingkang boten saged madeg piyambak wonten ing ukara (Samsuri, 1988: 16). Tuladhanipun wujud sa-. Wujud sa- menika boten saged madeg piyambak. Wujud sa- menika saged ngewrat teges bilih karaketan kaliyan wujud *bebas*, tuladhanipun kareketan kaliyan tembung omah dados saomah ‘setunggal griya’.

D. Tembung

Tembung inggih menika wujud “*bebas*” saking tuturan. Wujud “*bebas*” miturut *morfemis* inggih menika wujud ingkang saged madeg piyambak (Verhaar, 2001: 97). Jumbuh kaliyan bab menika, Ramlan (1987: 28) mratelakaken bilih tembung minangka *satuan bebas* ingkang paling alit utawi saged dipunwastani bilih saben setunggal *satuan bebas* menika tembung. Dene miturut andharanipun Kridalaksana (2008: 110) tembung inggih menika *satuan* basa ingkang saged madeg piyambak, kadadosan saking *morfem tunggal* menapa *gabungan morfem*. Pamanggihipun Verhaar, Ramlan saha Kridalaksana menika dipunjangkepi dening Putrayasa. Putrayasa (2008: 44) ngandharaken bilih tembung inggih menika wujud *bebas* ingkang paling alit ingkang gadhah *kesatuan fonologis* saha *kesatuan gramatis* ingkang ngewrat teges. Saking pangertosan ing nginggil saged dipunandharaken bilih tembung inggih menika *satuan bebas* ingkang paling alit ingkang saged madeg piyambak kadadosan saking *morfem tunggal* menapa

gabungan morfem saha ngewrat teges. Tembung menika kadadosan saking *morfem tunggal* menapa *gabungan morfem*. Tembung saged madeg piyambak saha ngewrat teges. Jinising tembung ing basa Jawi menika dipunpilah dados 10 inggih menika tembung aran, tembung kriya, tembung katrangan, tembung kahanan, tembung sesulih, tembung wilangan, tembung panggandheng, tembung ancer-ancer, tembung panyilah saha tembung panguwuh (Sasangka, 1989: 83-93).

E. Tembung Kahanan

Miturut Wedhawati (2006: 179), bilih tembung kahanan inggih menika tembung ingkang gadhah paedah dados *modifikator* tembung aran. Pangertosan menika sami kaliyan andharanipun Poedjosoedarmo (1979: 103), tembung kahanan inggih menika tembung ingkang dipunginakaken sesarengan kaliyan tembung aran kangge nerangaken utawi paring *modifikasi* wonten ing tembung aran kasebat. Tembung kahanan ugi ngewrat pangertosan inggih menika tembung ingkang nerangaken tembung aran (Kridalaksana, 2008: 4). Adhedhasar pamanggih para ahli kasebat saged dipunpendhet dudutan bilih tembung kahanan inggih menika tembung ingkang dipunginakaken kangge nerangaken tembung aran. Tembung kahanan menika ugi ngandharaken sipating sawijining bab.

Tembung aran menika gadhah titikan *morfemis* saha sintaksis. Titikanipun tembung kahanan bilih dipuntingali saking *morfologi* inggih menika saged dipunwuwuhi imbuhan ke-/en, tuladhanipun ‘keciliken’. Menawi titikan *sintaksis* inggih menika saged dipunwuwuhi tembung rada, luwih, banget, dhewe. Tuladhanipun, rada elek, luwih bagus, pinter banget, pinter dhewe.

F. Tembung Kahanan *Polimorfemis*

Tembung kahanan *polimorfemis* inggih menika tembung kahanan ingkang kadadosan saking kalih *morfem* utawi langkung (Wedhawati, 2006: 181). Tembung kahanan *polimorfemis* kaperang dados sekawan, inggih menika (1) tembung kahanan mawi wuwuhan, (2) tembung kahanan rangkep, (3) tembung kahanan camboran, saha (4) tembung kahanan *kombinasi*.

1. Tembung Kahanan Mawi Wuwuhan

Tembung kahanan mawi wuwuhan inggih menika tembung kahanan ingkang kadadosan kanthi ngraketaken *morfem* wuwuhan wonten ing lingganipun. Adhedhasar mapaning wuwuhan wonten ing lingganipun, tembung kahanan mawi wuwuhan saged dipunperang dados sekawan inggih menika tembung kahanan mawi ater-ater, tembung kahanan mawi seselan, tembung kahanan mawi panambang, saha tembung kahanan mawi wuwuhan sesarengan.

- a. Tembung kahanan mawi ater-ater, inggih menika tembung kahanan ingkang kadadosan kanthi ngraketaken ater-ater ing lingganipun. Tuladhanipun tembung **nglenga** ‘ngedalaken barang cuwer ingkang asalipun saking pahataning tetuwuhan utawi gajihiing kewan’ (Wedhawati, dkk, 2006: 186). Tembung **nglenga** menika kalebet tembung kahanan mawi ater-ater amargi tembung **nglenga** kadhapuk saking tembung lingga **lenga** ‘barang cuwer ingkang asalipun saking pahataning tetuwuhan utawi gajihiing kewan’ karaketan ater-ater hanuswara {**ng-**}. Ater hanuswara {**ng-**} menika gadhah teges ‘ngedalaken ingkang dipunsebataken ing lingganipun’.

- b. Tembung kahanan mawi seselan, inggih menika tembung kahanan ingkang kadadosan kanthi ngraketaken seselan ing lingganipun. Tuladhanipun tembung **sumugih** ‘tumindak kados tiyang ingkang gadhah bandha kathah’ (Wedhawati, dkk, 2006: 186). Tembung **sumugih** menika kalebet tembung kahanan mawi seselan amargi tembung **sumugih** kadhapuk saking tembung lingga **sugih** ‘gadhah bandha kathah’ karaketan seselan **{-um-}**. Seselan **{-um}** menika gadhah teges ‘tumindak kados ingkang dipunsebataken ing lingganipun’.
- c. Tembung kahanan mawi panambang, inggih menika tembung kahanan ingkang kadadosan kanthi ngraketaken panambang ing lingganipun. Tuladhanipun tembung **isinin** ‘asipat gampil ngraos (rumaos) rikuh utawi wirang’ (Wedhawati, dkk, 2006: 186). Tembung **isinin** menika kalebet tembung kahanan mawi panambang amargi tembung isinan kadhapuk saking tembung lingga **isin** ‘raos (rumaos) rikuh utawi wirang’ karaketan panambang **{-an}**. Panambang **{-an}** menika gadhah teges ‘asipat gampil dados menapa ingkang dipunsebataken ing lingganipun’.
- d. Tembung kahanan mawi wuwuhan sesarengan, inggih menika tembung kahanan ingkang kadadosan kanthi ngraketaken ater-ater saha panambang kanthi sesarengan ing lingganipun. Tuladhanipun tembung **kepanasen** ‘kraos sumlenget sanget’ (Wedhawati, dkk, 2006: 186). Tembung **kepanasen** menika kalebet tembung kahanan mawi wuwuhan sesarengan amargi tembung **kepanasen** kadhapuk saking tembung lingga **panas** ‘raos sumlenget’ karaketan ater-ater **{ke-}** saha panambang **{-en}**. Wuwuhan sesarengan **{ke-/-}**

en} menika gadhah teges ‘menapa ingkang dipunsebataken ing lingganipun asipat kekathahen’.

Adhedhasar mapaning wuwuhan kangge ndhapuk tembung kahanan, tembung kahanan mawi wuwuhan saged dipunperang kados ing ngandhap menika.

- a. Tembung kahanan wujud ke-/-en
 - b. Tembung kahanan wujud mi-
 - c. Tembung kahanan wujud N-/-i
 - d. Tembung kahanan wujud -um-
 - e. Tembung kahanan wujud N-
 - f. Tembung kahanan wujud -an
 - g. Tembung kahanan wujud kuma-
 - h. Tembung kahanan wujud ka-/-an
2. Tembung Kahanan Rangkep

Adhedhasar cara anggenipun ngambali tembung lingganipun, tembung kahanan rangkep saged dipunperang dados tiga inggih menika tembung kahanan dwilingga, tembung kahanan dwipurwa, saha tembung kahanan lingga semu.

- a. Tembung kahanan dwilingga inggih menika tembung kahanan ingkang dipundamel kanthi ngambali sedaya lingganipun. Wujudipun tembung kahanan dwilingga menika wonten tembung kahanan dwilingga kaliyan tembung kahanan dwilingga salin swara. Tuladha tembung kahanan dwilingga inggih menika **ayu-ayu** ‘kathah-kathahipun sae praupanipun (tumrap tiyang estri)’ (Wedhawati, dkk, 2006: 187). Tembung **ayu-ayu** menika kalebet

tembung dwilingga amargi tembung **ayu-ayu** dipundamel kanthi ngambali sedaya lingganipun inggih menika tembung **ayu** ‘sae praupanipun (tumrap tiyang estri)’. Rangkep wonten ing tembung **ayu** menika gadhah teges ‘kathah-kathahipun kados ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Dene tuladha tembung kahanan dwilingga salin swara inggih menika **mumat-mumet** ‘wongsal-wangsul (boten ajeg) nglampahi kraos buyer paningalipun’ (Wedhawati, dkk, 2006: 187). Tembung **mumat-mumet** menika kalebet tembung kahanan dwilingga salin swara amargi tembung **mumat-mumet** kadhapuk kanthi ngambali tembung lingganipun inggih menika tembung **mumet** ‘kraos buyer paningalipun’ lajeng ngalami ewahing *vokal* saengga dados tembung **mumat-mumet**. Rangkep wonten ing tembung mumet menika gadhah teges ‘wongsal-wangsul (boten ajeg) nglampahi kados ingkang dipunsebataken ing lingganipun’.

- b. Tembung kahanan dwipurwa inggih menika tembung kahanan ingkang dipundamel kanthi ngambali saperangan saking lingganipun. Tuladhanipun **kekejer** ‘wonten ing kawontenan seru boten meneng-meneng’ (Wedhawati, dkk, 2006: 187). Tembung **kekejer** menika kalebet tembung dwipurwa amargi tembung **kekejer** kadhapuk saking tembung **kejer** ‘seru boten meneng-meneng’ lajeng dipunambali saperangan saking lingganipun saengga dados tembung kekejer. Rangkep wonten ing tembung kejer menika gadhah teges ‘wonten ing kawontenan kados ingkang dipunsebataken ing lingganipun’.

3. Tembung Kahanan Camboran

Tembung kahanan camboran inggih menika tembung kahanan ingkang kadadosan kanthi nggathukaken kalih tembung lingga utawi langkung. Adhedhasar tembung lingganipun, tembung kahanan camboran saged dipunperang dados sekawan inggih menika tembung kahanan camboran *morfem* asal kaliyan *morfem* asal, tembung kahanan camboran *morfem* asal kaliyan *morfem pangkal*, tembung kahanan camboran *morfem pangkal* kaliyan *morfem* asal, saha tembung kahanan camboran *morfem* asal kaliyan *morfem unik*.

- a) Tembung kahanan camboran ingkang perangan pandhapukipun awujud *morfem* asal kaliyan *morfem* asal. Tuladhanipun **pait madu** ‘legi sanget’ (Wedhawati, dkk, 2006: 188). Tembung **pait** ‘pait’ menika kalebet *morfem* asal amargi tembung **pait** menika saged madeg piyambak minangka tembung. Tembung **madu** ‘madu’ menika kalebet *morfem* asal amargi tembung **madu** menika saged madeg piyambak minangka tembung.
- b) Tembung kahanan camboran ingkang perangan pandhapukipun awujud *morfem* asal saha *morfem pangkal*. Tuladhanipun **campur adhuk** ‘campur baur’ (Wedhawati, dkk, 2006: 188). Tembung **campur** ‘campur’ menika kalebet *morfem* asal amargi tembung **campur** menika saged madeg piyambak minangka tembung. Tembung **adhuk** ‘adhuk’ menika kalebet *morfem pangkal* amargi tembung **adhuk** menika nembe saged dados tembung *bebas* utawi madeg piyambak nalika karaketan *morfem* sanesipun. Tuladhanipun diadhuk.
- c) Tembung kahanan camboran ingkang perangan pandhapukipun awujud *morfem pangkal* kaliyan *morfem* asal. Tuladhanipun **atut runtut** ‘rukun’

(Wedhawati, dkk, 2006: 188). Tembung **atut** ‘sampun sae (pinanganten)’ menika kalebet *morfem pangkal* amargi tembung **atut** menika nembe saged dados tembung *bebas* utawi madeg piyambak nalika karaketan *morfem* sanesipun. Tembung **runtut** ‘rampak’ menika kalebet *morfem* asal amargi tembung **runtut** saged madeg piyambak minangka tembung.

- d) Tembung kahanan camboran ingkang perangan pandhapukipun awujud *morfem* asal kaliyan *morfem unik*. Tuladhanipun **abang mbranang** ‘abrit sanget’ (Wedhawati, dkk, 2006: 188). Tembung **abang** ‘warni kados dene warnipun rah’ kalebet *morfem* asal amargi tembung **abang** menika saged madeg piyambak minangka tembung. Tembung **mbranang** kalebet *morfem unik* amargi tembung **mbranang** menika namung saged karaketaken kaliyan tembung **abang**.

4. Tembung Kahanan *Kombinasi*

Tembung kahanan *kombinasi* inggih menika tembung kahanan ingkang kadadosan saking kalih *proses morfemis* kanthi sesarengan. Tembung kahanan *kombinasi* wonten ing basa Jawi kadhapuk kanthi ngraketaken wuwuhan saha dipunrangkep. Tuladhanipun **kelara-lara** ‘wonten ing kawontenan sakit’ (Wedhawati, 2006: 191). Tembung **kelara-lara** menika kalebet tembung kahanan *kombinasi* amargi tembung **kelara-lara** kadhapuk saking tembung lingga **lara** ‘sakit’ ingkang dipunrangkep lajeng karaketan ater-ater **{ke}** saengga dados tembung **kelara-lara**. Tegesing tembung kahanan kombinasi menika ‘wonten ing kawontenan ingkang gegayutan kaliyan lingganipun’.

G. Jinising Tembung Kahanan

Miturut Wedhawati (2006: 205) jinising tembung kahanan menika saged dipunperang dados gangsal inggih menika tembung kahanan wujud, tembung kahanan ukuran, tembung kahanan warni, tembung kahanan raos, saha tembung kahanan *mental*.

1. Tembung Kahanan Wujud

Tembung kahanan wujud inggih menika tembung kahanan ingkang ngandharaken kahanan wujud satunggaling barang. Tuladhanipun kados ing ngandhap menika.

Jurange jero banget lan perenge **ndeder**, mula ora ana wong sing wani munggah Mrapi liwat kono.
(Arifin, dkk, 1990: 57).

Tembung **ndeder** kalebet tembung kahanan wujud amargi ngandharaken wujud saking pereng ingkang minggah saha jejeg.

2. Tembung Kahanan Ukuran

Tembung kahanan ukuran inggih menika tembung kahanan ingkang ngandharaken ukuran samubarang perkawis. Tuladhanipun kados ing ngandhap menika.

Banyu neng jero kulah **mbludag** amarga pompa banyune lali ora dipateni.
Tembung **mbludag** kalebet tembung kahanan ukuran amargi ngandharaken ukuran toya wonten ing kulah ingkang sampun kebak sanget.

3. Tembung Kahanan Warni

Tembung kahanan warni inggih menika tembung kahanan ingkang ngandharaken warninipun samubarang perkawis. Tuladhanipun kados ing ngandhap menika.

Lambene bocah wadon kuwi katon **menger-menger**.
(Arifin, dkk, 1990: 18)

Tembung **menger-menger** ‘abrit sanget’ kalebet tembung kahanan warni amargi ngandharaken warninipun lathi satunggaling lare estri ingkang katingal abrit sanget.

4. Tembung Kahanan Raos

Tembung kahanan raos inggih menika tembung kahanan ingkang ngandharaken raos satunggaling barang. Tuladhanipun kados ing ngandhap menika.

Wetenge **mungkug-mungkug** wiwit mau ora mari-mari (Arifin, dkk, 1990: 133).

Tembung **mungkug-mungkug** ‘mungkug-mungkug’ kalebet tembung kahanan raos amargi ngandharaken raos .ingkang dipunalami padharanipun satunggaling tiyang inggih menika padharanipun kraos boten sekeca kumudu mutah.

5. Tembung Kahanan *Mental*

Tembung kahanan *mental* inggih menika tembung kahanan ingkang ngandharaken kahanan *mental* satunggaling tiyang. Tuladhanipun kados ing ngandhap menika.

Bocah iku yen dikandani senengane **ngeyel** (Arifin, dkk, 1990: 161).

Tembung **ngeyel** ‘ngeyel’ kalebet tembung kahanan *mental* amargi ngandharaken kahanan *mental* utawi sipat satunggaling tiyang ingkang nekad nggugu sakajengipun piyambak.

H. Tegesipun Tembung Kahanan *Polimorfemis*

Tegesipun tembung kahanan *polimorfemis* saged dipunperang adhedhasar sipat kepolimorfemisanipun inggih menika (1) tegesipun tembung kahanan mawi wuwuhan, (2) tegesipun tembung kahanan rangkep, (3) tegesipun tembung kahanan camboran, saha (4) tegesipun tembung kahanan *kombinasi*.

1. Tegesipun Tembung Kahanan Mawi Wuwuhan

a. Tembung Kahanan Wujud ke-/-en

Tegesing tembung kahanan wujud ke-/-en gadhah teges ‘menapa ingkang dipunsebataken ing tembung lingganipun asipat kekathahen’. Tuladhanipun **kepanasen** (Wedhawati, 2006: 191). Tembung **kepanasen** menika kadhapuk saking tembung **panas** ingkang tegesipun raos sumlenget lajeng karaketan ater-ater {**ke-**} saha panambang {-**en**}. Tembung **kepanasen** gadhah teges ‘kraos sumlenget sanget’.

b. Tembung Kahanan Wujud mi-

Tembung kahanan wujud mi- gadhah tegesing kados ing ngandhap menika.

- 1) Menawi tembung lingganipun arupi tembung kahanan, ater-ater mi- wonten ing tembung kahanan ngewrat teges ‘tumindak kados ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Tuladhanipun **mituhu** (Wedhawati, 2006: 191). Tembung

mituhu menika kadhapuk saking tembung **tuhu** ingkang tegesipun **setya** lajeng karaketan ater-ater **{mi-}**. Tembung **tuhu** menika kalebet tembung kahanan amargi saged dipunraketki kaliyan tembung **rada** dados **rada tuhu** saha dipunraketki tembung **banget** dados **tuhu banget**. Tembung **mituhu** gadhah teges ‘tumindak setya’.

- 2) Menawi tembung lingganipun arupi tembung aran, ater-ater mi- wonten ing tembung kahanan ngewrat teges ‘gadhah ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Tuladhanipun **mirasa** (Wedhawati, 2006: 192). Tembung **mirasa** menika kadhapuk saking tembung **rasa** ingkang tegesipun raos lajeng karaketan ater-ater **{mi-}**. Tembung **rasa** kalebet tembung aran amargi saged dipunraketki kaliyan tembung **dudu** dados **dudu rasa**. Tembung **mirasa** tegesipun ‘gadhah raos’.

c. Tembung Kahanan Wujud N-/i

Tembung kahanan wujud N-/i gadhah teges kados ing ngandhap menika.

- 1) Wuwuhan sesarengan N-/i wonten ing tembung kahanan gadhah teges ‘asipat utawi tumindak kados ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Wuwuhan sesarengan N-/i minangka pandhapuking tembung kahanan saged karaketan kaliyan tembung lingga arupi tembung kahanan utawi tembung aran. Tuladhanipun **medoki** (Wedhawati, 2006: 192). Tembung **medoki** menika kadhapuk saking tembung **wedok** ingkang tegesipun **estri** ingkang karaketan wuwuhan sesarengan **{N-/i}**. Tembung **wedok** kalebet tembung kahanan amargi saged dipunraketki kaliyan tembung **rada** dados **rada wedok** saha

dipunraketi tembung **banget** dados **wedok banget**. Tembung **medoki** gadhah teges ‘asipat utawi tumindak kados tiyang estri’.

- 2) Wuwuhan sesarengan N-/i wonten ing tembung kahanan gadhah teges ‘ndayani ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Wuwuhan sesarengan N-/i minangka pandhapuking tembung kahanan saged karaketan kaliyan tembung lingga arupi tembung kahanan, tembung aran utawi *morfem pangkal*. Tuladhanipun **mbatheni** (Wedhawati, 2006: 192). Tembung **mbatheni** menika kadhapuk saking tembung **bathi** ‘pajeng langkung saking pawitan kulakanipun’ ingkang karaketan wuwuhan sesarengan {N-/i}. Tembung **bathi** kalebet tembung kahanan amargi saged dipunraketi kaliyan tembung **rada** dados **rada bathi** saha dipunraketi tembung **banget** dados **bathi banget**. Tembung **mbatheni** gadhah teges ‘ndayani pajeng langkung saking pawitan kulakanipun’.

d. Tembung Kahanan Wujud -um-

Tembung kahanan wujud -um-, ingkang asring kanthi wujud -em-, nedahaken maneka warni teges kados ing ngandhap menika.

- 1) Menawi tembung lingganipun arupi tembung kahanan, seselan -um- wonten ing tembung kahanan nedahaken teges ‘gadhah solah tingkah, patrap, utawi tumindak kados ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Tuladhanipun **kuminter** (Wedhawati, 2006: 193). Tembung **kuminter** menika kadhapuk saking tembung **pinter** ingkang tegesipun ‘sugih kawruh saha pamanggih menapa dene saged ngecakaken’ ingkang karaketan seselan {-um-}. Tembung **pinter** kalebet tembung kahanan amargi saged dipunraketi kaliyan tembung

rada dados **rada pinter** saha dipunraketi tembung **banget** dados **pinter banget**. Tembung **kuminter** gadhah teges ‘gadhah solah tingkah, patrap, utawi tumindak kados tiyang ingkang sugih kawruh sahapamanggih menapa dene saged ngecakaken’.

- 2) Menawi tembung lingganipun arupi tembung aran, seselan -um- wonten ing tembung kahanan nedahaken teges ‘asipat kados ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Tuladhanipun **sumanak** (Wedhawati, 2006: 193). Tembung **sumanak** menika kadhapuk saking tembung **sanak** ingkang tegesipun ‘sedherek’ ingkang karaketan seselan {-um-}. Tembung **sanak** kalebet tembung aran amargi saged dipunraketi kaliyan tembung **dudu** dados **dudu sanak**. Tembung **sumanak** gadhah teges ‘asipat kados sedherek’.
- 3) Menawi wujudipun arupi tembung aran, seselan -um- wonten ing tembung kahanan nedahaken teges ‘eca menawi dipundamel ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Tuladhanipun **rumujak** (Wedhawati, 2006: 193). Tembung **rumujak** menika kadhapuk saking tembung **rujak** ingkang tegesipun ‘tetedhan ingkang dipundamel saking wowohan mentah’ ingkang karaketan seselan {-um-}. Tembung **rujak** kalebet tembung aran amargi saged dipunraketi kaliyan tembung **dudu** dados **dudu rujak**. Tembung **rumujak** gadhah teges ‘eca menawi dipundamel tetedhan ingkang dipundamel saking wowohan mentah’.
- 4) Menawi tembung lingganipun arupi *morfem pangkal*, seselan -um- wonten ing tembung kahanan nedahaken teges ‘wonten ing kawontenan ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Tuladhanipun *sem lenget* (Wedhawati, 2006:

193). Tembung **semleget** menika kadhapuk saking tembung **sleget** ingkang tegesipun ‘raos benter’ ingkang karaketan seselan {-um-}. Tembung **sleget** kalebet *morfem pangkal* amargi tembung **sleget** boten saged madeg piyambak saha tegesipun nembe gamblang nalika karaketan kaliyan *morfem sanes*. Seselan {-um-} wonten ing tembung **semleget** menika dados {-em-}. Tembung **semleget** gadhah teges ‘wonten ing kawontenan kraos benter’.

- 5) Menawi tembung lingganipun arupi *morfem pangkal*, seselan -um- wonten ing tembung kahanan nedahaken teges ‘nembe sekeca bilih dipunparingi tumindak ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Tuladhanipun **gemodhog** (Wedhawati, 2006: 194). Tembung **gemodhog** menika kadhapuk saking tembung **godhog** ingkang tegesipun ‘matengake sarana dipuncemplungaken ing toya lanjeng dipungeneni’ ingkang karaketan seselan {-um-}. Tembung **godhog** kalebet *morfem pangkal* amargi tembung **godhog** boten saged madeg piyambak saha tegesipun nembe gamblang nalika karaketan kaliyan *morfem sanes*. Seselan {-um-} wonten ing tembung **gemodhog** menika dados {-em-}. Tembung **gemodhog** gadhah teges ‘nembe sekeca bilih dipunmatengaken sarana dipuncemplungaken ing toya lanjeng dipungeneni’.

- 6) Menawi tembung lingganipun arupi *morfem pangkal*, seselan -um- wonten ing tembung kahanan nedahaken teges ‘gadhah utawi ngewrat sipat ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Tuladhanipun **kemrincing** (Wedhawati, 2006: 194). Tembung **kemrincing** menika kadhapuk saking tembung **krincing** ingkang tegesipun ‘pepindhan swantenipun arta *logam*’ ingkang karaketan seselan {-um-}. Tembung **krincing** kalebet *morfem pangkal* amargi

tembung **krincing** boten saged madeg piyambak saha tegesipun nembe gamblang nalika karaketan kaliyan *morfem* sanes. Seselan {-um-} wonten ing tembung gemeter menika dados {-em-}. Tembung **kemrincing** gadhah teges ‘gadhah utawi ngewrat sipat pepindhan swantenipun arta *logam*’.

e. Tembung Kahanan Wujud N-

Tembung kahanan wujud N- gadhah maneka warni teges kados ing ngandhap menika.

- 1) Menawi tembung lingganipun arupi tembung aran, ater-ater N- wonten ing tembung kahanan nedahken teges ‘ngedalaken ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Tuladhanipun **mbanyu** (Wedhawati, 2006: 194). Tembung **mbanyu** menika kadhapuk saking tembung **banyu** ingkang tegesipun ‘barang cuwer ingkang medal saking tuk’ ingkang karaketan ater-ater {N-}. Tembung **banyu** kalebet tembung aran amargi tembung **banyu** saged dipunraketi kaliyan tembung **dudu** dados **dudu banyu**. Tembung **mbanyu** gadhah teges ‘ngedalaken barang cuwer ingkang medal saking tuk’.
- 2) Menawi tembung lingganipun arupi *morfem pangkal*, ater-ater N- wonten ing tembung kahanan nedahaken teges ‘wonten ing kawontenan ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Tuladhanipun **mlengkung** (Wedhawati, 2006: 195). Tembung **mlengkung** menika kadhapuk saking tembung **plengkung** ingkang tegesipun ‘wewangunan kados sepalihing buwengan ingkang ngadeg’ ingkang pikantuk ater-ater {N-}. Tembung **plengkung** kalebet *morfem pangkal* amargi tembung **plengkung** boten saged madeg piyambak saha tegesipun nembe gamblang nalika karaketan kaliyan *morfem*

sanés. Tembung **mlengkung** gadhah teges ‘wonten ing kawontenan kados sepalihing buwengan ingkang ngadeg’.

f. Tembung Kahanan Wujud -an

Tembung kahanan wujud -an nedahaken maneka warni teges kados ing ngandhap menika.

- 1) Panambang -an wonten ing tembung kahanan gadhah teges ‘asipat remen kaliyan menapa ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Panambang -an ingkang gadhah teges kados kalawau saged karaketan kaliyan tembung lingga ingkang arupi tembung kriya utawi tembung kahanan. Tuladhanipun **kesedan** (Wedhawati, 2006: 195). Tembung **kesedan** menika tembung lingganipun tembung **kesed** ingkang tegesipun ‘boten purun tumandang gawe’. Tembung **kesed** kalebet tembung kahanan amargi saged dipunraketi kaliyan tembung **rada** dados **rada kesed** saha dipunraketi tembung **banget** dados **kesed banget**. Tembung **kesedan** kadhapuk saking tembung **kesed** ingkang karaketan panambang {-an}. Tembung **kesedan** gadhah teges ‘asipat remen boten purun tumandang gawe’.
- 2) Panambang -an wonten ing tembung kahanan gadhah teges ‘asipat gampil dados menapa ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Panambang -an ingkang gadhah teges kados kalawau saged karaketan kaliyan tembung lingga ingkang arupi tembung kriya utawi tembung kahanan. Tuladhanipun **jelehan** (Wedhawati, 2006: 195). Tembung **jelehan** menika tembung lingganipun tembung **jeleh** ingkang tegesipun ‘bosen’. Tembung **jeleh** kalebet tembung kahanan amargi saged dipunraketi kaliyan tembung **rada** dados **rada jeleh**

saha dipunraketi tembung **banget** dados **jeleh banget**. Tembung **jelehan** kadhapuk saking tembung **jeleh** ingkang karaketan panambang {-an}. Tembung **jelehan** gadhah teges ‘asipat gampil bosen’.

- 3) Panambang -an wonten ing tembung kahanan gadhah teges ‘asipat ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Panambang -an ingkang gadhah teges kados kalawau saged karaketan kaliyan tembung lingga ingkang arupi tembung kahanan. Tuladhanipun **anyaran** (Wedhawati, 2006: 195). Tembung **anyaran** menika tembung lingganipun tembung **anyar** ingkang tegesipun ‘enggal’. Tembung **anyar** kalebet tembung kahanan amargi saged dipunraketi kaliyan tembung **rada** dados **rada anyar** saha dipunraketi tembung **banget** dados **anyar banget**. Tembung **anyaran** kadhapuk saking tembung **anyar** ingkang karaketan panambang {-an}. Tembung **anyaran** gadhah teges ‘asipat enggal’.
- 4) Panambang -an wonten ing tembung kahanan gadhah teges ‘asipat remen bilih dipunparingi tumindak ingkang gegayutan kaliyan lingganipun’. Panambang -an ingkang gadhah teges kados kalawau saged karaketan kaliyan tembung lingga ingkang arupi *morfem pangkal* utawi tembung aran. Tuladhanipun **aleman** (Wedhawati, 2006: 196). Tembung **aleman** menika tembung lingganipun tembung **alem** ingkang tegesipun alem. Tembung alem menika kalebet *morfem pangkal*. Tembung **aleman** kadhapuk saking tembung **alem** ingkang karaketan panambang {-an}. Tembung aleman gadhah teges asipat remen bilih dipunalem.

g. Tembung Kahanan Wujud kuma-

Tegesipun tembung kahanan wujud kuma- inggih menika ‘gadhah salah tingkah kados ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Tuladhanipun **kumayu** (Wedhawati, 2006: 196). Tembung **kumayu** kadhapuk saking tembung **ayu** ingkang tegesipun ‘sae praupanipun tumrap tiyang estri’ ingkang karaketan ater-ater {**kuma-**}. Tembung **kumayu** gadhah teges ‘gadhah salah tingkah kados tiyang ingkang sae praupanipun tumrap tiyang estri’.

h. Tembung Kahanan Wujud ka-/-an

Tembung kahanan wujud ka-/-an nedahaken teges ‘asipat langkung ingkang gadhah gegayutan kaliyan ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Tuladhanipun **kadohan** (Wedhawati, 2006: 196). Tembung **kadohan** kadhapuk saking tembung **adoh** ingkang tegesipun ‘wiyar letipun’ ingkang karaketan wuwuhan sesarengan **ka-/-an**. Tembung kadohan gadhah teges ‘asipat langkung wiyar letipun’.

2. Tegesipun Tembung Kahanan Rangkep

1) Tegesipun Tembung Kahanan Dwilingga

1) Tembung Kahanan Dwilingga

Tembung kahanan dwilingga ngandharaken maneka warni teges kados ing ngandhap menika.

a) Tembung kahanan dwilingga ingkang ngewrat teges ‘kathah-kathahipun kados ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Tuladhanipun kados ing ngandha menika.

Muride Pak Haryono **sregep-sregep** (Wedhawati, 2006: 197).

Tembung **sregep-sregep** menika kadhapuk saking tembung lingga **sregep** ingkang tegesipun ‘mempeng saha tlaten’ ingkang dipunambali kanthi wetah. Tembung **sregep-sregep** ing nginggil gadhah teges ‘kathah-kathahipun mempeng saha tlaten’.

- b) Tembung kahanan dwilingga ingkang ngewrat teges ‘sedaya ingkang gegayutan kaliyan barang ingkang diparingi *atribut*, asipat kados ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Tuladhanipun kados ing ngandhap menika.

Daging sing **tipis-tipis** mau dimasak bestik (Wedhawati, 2006: 198).

Tembung **tipis-tipis** ing nginggil kalebet tembung dwilingga amargi tembung lingganipun dipunamabali kanthi wetah. Tembung **tipis-tipis** menika tembung lingganipun tembung **tipis** ingkang tegesipun ‘tipis’. Tembung **tipis-tipis** wonten ing *konteks* kasebat gadhah teges ‘sedaya ingkang gegayutan kaliyan barang ingkang diparingi *atribut*, asipat tipis’.

- c) Tembung kahanan dwilingga ingkang ngewrat teges ‘sanajan kados ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Tuladhanipun kados ing ngandhap menika.

Dheweke **adoh-adoh** teka mrengs amarga arep utang dhuwit (Wedhawati, 2006: 198).

Tembung **adoh-adoh** ing nginggil kalebet tembung dwilingga amargi tembung lingganipun dipunambali kanthi wetah. Tembung **adoh-adoh** menika tembung lingganipun tembung **adoh** ingkang tegesipun ‘wiwar letipun’. Tembung **adoh-adoh** wonten *konteks* kasebat gadhah teges ‘sanajan wiyar letipun’.

- d) Tembung kahanan dwilingga ingkang ngewrat teges ‘temenanan kados ingkang dipunsebataken ing tembung lingganipun’. *Morfem* rangkep menika saged dipungantos kaliyan tembung tenan. Tuladhanipun kados ing ngandhap menika.

Aku rumangsa gela banget genea panganan $\left\{ \begin{array}{l} \text{enak} - \text{enak} \\ \text{enak tenan} \end{array} \right\}$ dibuwang.

(Wedhawati, 2006: 198).

Tembung **enak-enak** ing nginggil kalebet tembung dwilingga amargi tembung lingganipun dipunambali kanthi wetah. Tembung **enak-enak** menika tembung lingganipun tembung **enak** ingkang tegesipun ‘eca’. Tembung **enak-enak** wonten ing *konteks* kasebat gadhah teges ‘temenanan eca’.

- e) Tembung kahanan dwilingga ingkang ngewrat teges ‘wonten ing kawontenan (kraos) kados ingkang dipunsebataken ing tembung lingganipun’. Tuladhanipun kados ing ngandhap menika.

Boyoke **pegel-pegel** amarga saben esuk nggendhong kayu menyang pasar (Wedhawati, 2006: 199).

Tembung **pegel-pegel** ing nginggil kalebet tembung dwilingga amargi tembung lingganipun dipunambali kanthi wetah. Tembung **pegel-pegel** menika tembung lingganipun tembung **pegel** ingkang tegesipun ‘kraos kemeng’. Tembung **pegel-pegel** wonten ing *konteks* kasebat gadhah teges ‘wonten ing kawontenan (kraos) kemeng’.

- f) Tembung kahanan dwilingga ingkang ngewrat teges ‘sasampunipun ingkang dipunsebataken ing tembung lingganipun’. *Morfem* rangkep menika saged

dipungantos kaliyan tembung **sawise** utawi **bareng**. Tuladhanipun kados ing ngandhap menika.

Cilik digedheake, **gedhe-gedhe** wani karo wong tuwa.

Cilik digedheake, $\left\{ \begin{matrix} \textit{sawise} \\ \textit{bareng} \end{matrix} \right\}$ **gedhe** wani karo wong tuwa. (Wedhawati, 2006: 199).

Tembung **gedhe-gedhe** ing nginggil kalebet tembung dwilingga amargi tembung lingganipun dipunambali kanthi wetah. Tembung **gedhe-gedhe** menika tembung lingganipun tembung **gedhe** ingkang tegesipun ‘ageng’. Tembung **gedhe-gedhe** wonten ing *konteks* kasebat gadhah teges ‘sasampunipun ageng’.

- g) Tembung kahanan dwilingga ingkang ngewrat teges ‘kebacut dados ingkang dipunsebataken ing tembung lingganipun’. Wujud rangkep ing *klausa* sepisan gadhah paedah ngandharaken kawontenan *positif* ingkang kebacut. *Klausa* kalih ingkang limrahipun dipunwiwiti kaliyan tembung panggandheng **malah** ngandharaken kosokwangsulipun kasunyatan dipuntingali saking kekajenganipun. Tuladhanipun kados ing ngandhap menika.

Wis **adoh-adoh**, malah dikon bali (Wedhawati, 2006: 200).

Tembung **adoh-adoh** ing nginggil kalebet tembung dwilingga amargi tembung lingganipun dipunambali kanthi wetah. Tembung **adoh-adoh** menika tembung lingganipun tembung **adoh** ingkang tegesipun ‘wiyar letipun’. Tembung **adoh-adoh** wonten ing *konteks* kasebat gadhah teges ‘kebacut wiyar letipun’.

- h) Tembung kahanan dwilingga ingkang ngewrat teges ‘temenanan (*objektif*) kados dene ingkang dipunandharaken ing tembung lingganipun’. Wujud rangkep menika ngandharaken temenanan ingkang langkung *objektif* amargi saged dipunwuwuhi tembung **wis** saderengipun tembung kahanan rangkep. Tuladhanipun kados ing ngandhap menika.

(Wis) **larang-larang** dituku, malah ilang (Wedhawati, 2006: 200).

Tembung **larang-larang** ing nginggil kalebet tembung dwilingga amargi tembung lingganipun dipunambali kanthi wetah. Tembung **larang-larang** menika tembung lingganipun tembung **larang** ingkang tegesipun ‘awis’. Tembung **larang-larang** wonten ing *konteks* kasebat gadhah teges ‘temenanan (*objektif*) awis’.

- i) Tembung kahanan dwilingga ingkang ngewrat teges ‘temenanan (*subjektif*) kados dene ingkang dipunandharaken ing tembung lingganipun’. Wujud rangkep menika ngandharaken temenanan ingkang *subjektif* miturut ingkang ngendika amargi boten saged dipunwuwuhi tembung **wis** saderengipun tembung kahanan rangkep. Tuladhanipun kados ing ngandhap menika.

Digawe (*wis) **angel-angel**, malah ora kanggo (Wedhawati, 2006: 200).

Tembung **angel-angel** ing nginggil kalebet tembung dwilingga amargi tembung lingganipun dipunambali kanthi wetah. Tembung **angel-angel** menika tembung lingganipun tembung **angel** tegesipun ‘boten gampil’. Tembung **angel-angel** wonten ing *konteks* kasebat gadhah teges ‘temenanan (*subjektif*) boten gampil’.

- j) Tembung kahanan dwilingga ingkang ngewrat teges ‘boten pareng langkung saking ingkang dipunandharaken ing tembung lingganipun miturut ukuran ingkang ngendika’. Wujud rangkep menika limrahipun dipunwiwiti tembung aja kangge ngandharaken bab ingkang asipat *negatif*. Tuladhanipun kados ing ngandhap menika.

Yen dolan aja **adoh-adoh**, mundhak kangelan anggane nggoleki (Wedhawati, 2006: 201).

Tembung **adoh-adoh** ing nginggil kalebet tembung dwilingga amargi tembung lingganipun dipunambali kanthi wetah. Tembung **adoh-adoh** menika tembung lingganipun tembung adoh ingkang tegesipun ‘wiyar letipun’. Tembung **adoh-adoh** wonten ing *konteks* kasebat gadhah teges ‘boten pareng langkung wiyar letipun miturut ukuran ingkang ngendika’.

2) Tembung Kahanan Dwilingga Salin Swara

Tembung kahanan dwilingga salin swara gadhah teges kados ing ngandhap menika.

- a) Tembung kahanan dwilingga salin swara ingkang ngewrat teges ‘wongsal-wangsul (boten ajeg) nglampahi kados ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Tuladhanipun kados ing ngandhap menika.

Saben kentekan obat sirahku **mumat-mumet** (Wedhawati, 2006: 201).

Tembung **mumat-mumet** ing nginggil kalebet tembung dwilingga salin swara amargi tembung lingganipun dipunambali kanthi ngewahi vokalipun. Tembung **mumat-mumet** menika tembung lingganipun tembung **mumet** ingkang tegesipun ‘kraos buyer paningalipun’. Tembung **mumat-mumet**

wonten ing *konteks* kasebat gadhah teges ‘wongsal-wangsul (boten ajeg) nglampahi kraos buyer paningalipun’.

- b) Tembung kahanan dwilingga salin swara ingkang ngewrat teges ‘asipat kados ingkang dipunsebataken ing tembung lingganipun’. Tuladhanipun kados ing ngandhap menika.

Reni omongane **klemak-klemek** yen diajak guneman (Wedhawati, 2006: 202).

Tembung **klemak-klemek** ing nginggil kalebet tembung dwilingga salin swara amargi tembung lingganipun dipunambali kanthi ngewahi vokalipun.

Tembung **klemak-klemek** menika tembung lingganipun tembung **klemek** ingkang tegesipun ‘alon saha boten lancar’. Tembung **klemak-klemek** wonten ing *konteks* kasebat gadhah teges ‘asipat alon saha boten lancar’.

- c) Tembung kahanan dwilingga ingkang ngewrat teges ‘temenanan wonten ing kawontenan kados ingkang dipunsebataken ing tembung lingganipun’. Tuladhanipun kados ing ngandhap menika.

Dalane sing menyang Wonosari **menggak-menggok** (Wedhawati, 2006: 202).

Tembung **menggak-menggok** ing nginggil kalebet tembung dwilingga salin swara amargi tembung lingganipun dipunambali kanthi ngewahi vokalipun.

Tembung **menggak-menggok** menika tembung lingganipun tembung **menggok** ingkang tegesipun ‘menggok’. Tembung mumat-mumet gadhah teges ‘temenanan wonten ing kawontenan menggok’.

2) Tegesipun Tembung Kahanan Dwipurwa

Tembung kahanan dwipurwa gadhah tegesing kados ing ngandhap menika.

- a) Tembung kahanan dwipurwa ingkang ngewrat teges ‘wonten ing kawontenan kados ingkang dipunsebataken ing tembung lingganipun’. Tuladhanipun kados ing ngandhap menika.

Tarni mbebeda adhine nganti **kekejer** (Wedhawati, 2006: 202).

Tembung **kekejer** ing nginggil kalebet tembung kahanan dwipurwa amargi tembung lingganipun dipunambali ananging *silabe* sepisanan kemawon.

Tembung **kekejer** menika tembung lingganipun tembung **kejer** ingkang tegesipun ‘nangis seru boten meneng-meneng’. Tembung **kekejer** wonten ing *konteks* kasebat gadhah teges ‘wonten ing kawontenan nangis seru boten meneng-meneng’.

- b) Tembung kahanan dwilingga ingkang ngewrat teges ‘tumindak kados ingkang dipunsebataken ing tembung lingganipun’. Tuladhanipun kados ing ngandhap menika.

Yen ditari rabi, Sartini tansah **lelewa** (Wedhawati, 2006: 203).

Tembung **lelewa** ing nginggil kalebet tembung kahanan dwipurwa amargi tembung lingganipun dipunambali ananging *silabe* sepisanan kemawon.

Tembung **lelewa** menika tembung lingganipun tembung **lewa** ingkang tegesipun ‘dipunreka supados narik manah’. Tembung **lelewa** gadhah teges ‘tumindak ingkang dipunreka supados narik manah’.

- c) Tembung kahanan dwipurwa ingkang ngewrat teges ‘gadhah solah tingkah ... banget’. Tuladhanipun kados ing ngandhap menika.

Sanajan pinter banget, Surono ora tau **kuminter-pinter** (Wedhawati, 2006: 203).

Tembung **kuminter-pinter** ing nginggil kalebet tembung kahanan dwipurwa amargi tembung lingganipun dipunambali ananging *silabe* sapisanan kemawon. Tembung **kuminter-pinter** menika tembung lingganipun tembung **pinter** ingkang tegesipun ‘sugih kawruh saha pamanggih menapa malih saged ngecakaken’. Tembung kuminter-pinter wonten ing *konteks* kasebat gadhah teges ‘gadhah solah tingkah sugih kawruh saha pamanggih menapa malih saged ngecakaken’.

- d) Tembung kahanan dwipurwa ingkang ngewrat teges ‘ndayani kados ingkang dipunsebataken ing tembung lingganipun’. Tuladhanipun kados ing ngandhap menika.

Wong kuwi **nyenyengit**, ditakoni ora mangsuli (Wedhawati, 2006: 203).

Tembung **nyenyengit** ing nginggil kalebet tembung kahanan dwipurwa amargi tembung lingganipun dipunambali ananging *silabe* sapisanan kemawon. Tembung **nyenyengit** menika tembung lingganipun tembung **sengit** ingkang tegesipun ‘boten ngresepaken’. Tembung **nyenyengit** gadhah teges ‘ndayani boten ngresepaken’.

3. Tegesipun Tembung Kahanan Camboran

Tegesipun tembung kahanan camboran saged dipunperang dados kalih inggih menika tegesing tembung kahanan camboran ingkang gadhah gegayutan

kaliyan teges unsur-unsuripun saha tegesing tembung kahanan camboran ingkang boten gadhah gegayutan kaliyan teges unsur-unsuripun.

a) Tegesipun Tembung Kahanan Camboran ingkang Gadhah Gegayutan kaliyan Unsur-Unsuripun

Maksudipun tegesipun tembung kahanan camboran ingkang gadhah gegayutan kaliyan teges unsur-unsuripun inggih menika tegesipun tembung kahanan camboran ingkang saged dipunwangsulaken wonten ing teges unsur-unsuripun. Tuladhanipun **bagas waras** (Wedhawati, 2006: 203). Tembung kahanan camboran **bagas waras** menika kadadosan saking tembung lingga **bagas** ingkang tegesipun ‘sehat’ saha tembung **waras** ingkang tegesipun ‘sehat’. Menawi boten dipundamel tembung kahanan camboran, tegesipun saking tembung **bagas waras** inggih menika ‘sehat-sehat’. Sasampunipun ngalami *pemajemukan*, tegesipun tembung **bagas waras** inggih menika ‘sehat banget’. Tegesipun tembung kahanan camboran menika taksih nedahaken gegayutanipun kaliyan teges unsur-unsur pandhapukipun.

b) Tegesipun Tembung Kahanan Camboran ingkang Boten Gadhah Gegayutan kaliyan Unsur-Unsuripun

Maksudipun tegesipun tembung kahanan camboran ingkang boten gadhah gegayutan kaliyan unsur-unsuripun inggih menika tegesipun tembung kahanan camboran ingkang boten saged dipunwangsulaken wonten ing teges unsur-unsuripun. Tuladhanipun **pait madu** (Wedhawati, 2006: 204). Tembung kahanan camboran **pait madu** kadhapuk saking tembung lingga **pait** ingkang tegesipun ‘raos kados dene rasaning bratawali’ saha tembung **madu** ‘toyanipun kembang

utawi tala tawon ingkang raosipun legi'. Tembung kahanan *majemuk* **pait madu** menika gadhah teges enggal ingkang wetah inggih menika 'legi sanget'. Teges asiling *pemajemukan* tembung **pait** saha **madu** angel dipunwangsulaken wonten ing teges unsur-unsuripun.

4. Tegesipun Tembung Kahanan *Kombinasi*

Tembung kahanan *kombinasi* kadadosan kanthi ngraketaken wuwuhan saha *pengulangan* saengga ngasilaken tembung kahanan *berafiks-berulang*. Tegesipun tembung kahanan *berafiks-berulang* inggih menika 'wonten ing kawontenan ingkang gegayutan kaliyan tembung lingganipun'. Tuladhanipun **kelara-lara** (Wedhawati, 2006: 205). Tembung **kelara-lara** menika kadhapuk saking tembung **lara** ingkang tegesipun 'sakit' lajeng dipunrangkep saha karaketan ater-ater {**ke-**}. Tembung **kelara-lara** kasebat gadhah teges 'wonten ing kawontenan ingkang gegayutan kaliyan sakit'.

I. Panaliten ingkang Jumbuh

Panaliten ingkang jumbuh kaliyan panaliten menika inggih menika panaliten ingkang dipuntindakaken dening Dian Nawa Maskub (2013) kanthi irah-irahan *Adjektiva Bahasa Jawa dalam Pertunjukan Wayang Kulit Lakon Duryudana Gugur oleh Ki Timbul Hadiprayitna*. Panaliten menika nliti bab wujud saha tegesing *adjektiva* (tembung kahanan) wonten ing pagelaran ringgit purwa lakon Duryudana Gugur dening Ki Timbul Hadiprayitna. Panaliten ingkang dipuntindakaken kaliyan Dian Nawa Maskub jumbuh kaliyan panaliten menika amargi sami-sami nliti bab *adjektiva* utawi tembung kahanan. Bab ingkang

mbedakaken panaliten ingkang dipuntindakaken Dian Nawa Maskub kaliyan panaliten menika inggih menika wonten ing *objek* panaliten saha asiling panaliten.

Objek panaliten ingkang dipuntindakaken dening Dian Nawa Maskub menika pagelaran ringgit purwa lakon Duryudana Gugur dene panaliten menika *objek* panalitenipun *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS. Panaliten menika namung ngrembag tembung kahanan ingkang wujudipun *polimorfemis* dene panaliten ingkang dipuntindakaken dening Dian Nawa Maskub inggih menika tembung kahanan wujud *monomorfemis* saha wujud *polomorfemis*. Panaliten ingkang dipuntindakaken dening Dian Nawa Maskub menika ngrembag bab wujud saha tegesipun tembung kahanan. Dene panaliten menika ngrembag cara pandhapuking, jinis saha teges tembung kahanan *polimorfemis*.

Panaliten ingkang kaping kalih ingkang jumbuh kaliyan panaliten menika panaliten ingkang dipuntindakaken dening Noviana Ayuk Wulandari (2013) kanthi irah-irahan *Adjektiva dalam Twitter Berbahasa Jawa*. Panaliten menika nliti babagan wujud saha jinising tembung kahanan ingkang wonten ing *twitter* mawi basa Jawi. Panaliten ingkang dipuntindakaken kaliyan Noviana Ayuk Wulandari jumbuh kaliyan panaliten menika amargi sami-sami nliti bab tembung kahanan. Bab ingkang mbedakaken panaliten ingkang dipuntindakaken Noviana Ayuk Wulandari kaliyan panaliten menika inggih menika wonten ing *objek* panaliten saha asiling panaliten.

Objek panaliten ingkang dipuntindakaken dening Noviana Ayuk Wulandari menika *twitter* mawi basa Jawi dene panaliten menika *objek* panalitenipun *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS. Panaliten

menika namung ngrembag tembung kahanan ingkang wujudipun *polimorfemis*. Dene panaliten ingkang dipuntindakaken dening Noviana Ayuk Wulandari inggih menika tembung kahanan wujud *monomorfemis* saha wujud *polomorfemis*. Panaliten ingkang dipuntindakaken dening Noviana Ayuk Wulandari menika ngrembag bab wujud saha tegesing tembung kahanan. Dene panaliten menika ngrembag cara pandhapuking, jinis saha tegesipun tembung kahanan *polimorfemis*.

J. Nalaring Pikir

Novel minangka karya sastra ingkang awujud seratan. Anggenipun nyerat cariyos wonten ing *novel* menika kedah nggatosaken panganggening ukara saha pamilihing tembung supados ancas saking andharan kasebat saged dipunmangertosi maksudipun. Panyerat *novel* anggenipun ngimpun cariyos menika ngginakaken maneka warni jinis tembung. Salah satunggalipun inggih menika tembung kahanan.

Tembung kahanan gadhah sipat *unik* bilih dipuntandhingaken kaliyan jinising tembung sanesipun inggih menika tembung kahanan saged dipunewahi wujudipun kanthi ngewahi vokalipun. Tuladhanipun tembung abang dados abing. Tembung abang menika gadhah teges werni abrit dene tembung abing menika gadhah teges abrit sanget. Tembung kahanan ugi gadhah titikan inggih menika titikan *morfologis* saha titikan *sintaksis*. Titikan *morfologis* tembung kahanan inggih menika tembung kahanan saged karaketan wuwuhan sesarengan ke-/en, tuladhanipun keciliken. Dene titikan *sintaksis* tembung kahanan inggih menika

tembung kahanan saged dipunwuwuhi tembung **rada, luwih, banget, dhewe**. Tuladhanipun, **rada pinter, luwih pinter, pinter banget, pinter dhewe**.

Panaliten menika gadhah ancas ngandharaken tembung kahanan ingkang awujud *polimorfemis* wonten ing *novel*. Awit mekaten, panaliten menika badhe ngrembag bab cara pandhapuking, jinis, saha tegesipun tembung kahanan *polimorfemis* wonten ing *novel*. Panaliten menika kanthi irah-irahan “Tembung Kahanan *Polimorfemis* wonten ing *Novel* Krikil-krikil Pasisir Anggitanipun Tamsir AS”. Panaliten menika kalebet panaliten *deskriptif*. Cara anggenipun ngempalaken *data* wonten ing panaliten menika kanthi maos *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS lajeng nyathet *data* ingkang kapanggihaken wonten ing kertu *data*.

Sasampunipun menika tembung kahanan *polimorfemis* ingkang kapanggihaken dipunpantha-pantha miturut kategorinipun. Sapisan *data* dipuntha-pantha miturut cara pandhapuking tembung. Saking cara pandhapuking tembung menika lajeng dipunanalisis jinispun tembung. Salajengipun *data* dipunanalisis tegesipun miturut konteksipun ing ukara.

BAB III CARA PANALITEN

A. Jinising Panaliten

Jinising panaliten ingkang katindaaken inggih menika panaliten *deskriptif*. Panaliten *deskriptif* inggih menika panaliten ingkang ngandharaken perkawis kanthi adhedhasar kasunyatanipun (Sudaryanto, 1988: 62). Panaliten *deskriptif* menika katindakaken kanthi ngandharaken *data* ingkang awujud tembung kahanan *polimorfemis* wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS. Ancasing panaliten menika inggih menika kangge nliti wujud, jinis, saha tegesipun tembung kahanan *polimorfemis* ingkang wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS.

B. Data lan Sumbering Data

Data ing panaliten menika inggih menika tembung kahanan *polimorfemis* wonten ing *novel*. Wondene sumbering *data* wonten ing panaliten menika kalebet seratan inggih menika *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS ingkang kadadosan saking 128 kaca ingkang ngginakaken basa Jawi saha wonten saperangan dialek Jawa Timuran wonten ing saperangan pacelathon. *Novel* Krikil-krikil Pasisir menika dipunwedalaken dening Balai Pustaka Jakarta ing taun 1988.

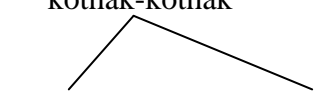
C. Caranipun Ngempalaken Data

Caranipun ngempalaken *data* ing panaliten menika dipuntindakaken kanthi maos saha nyathet. Wonten ing *teknik* maos, panaliti maos *novel* Krikil-

krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS kanthi permati. Caranipun ngempalaken *data* ingkang sapisan inggih menika maos saha madosi tembung kahanan *polimorfemis* ingkang wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir. Cara anggenipun madosi tembung kahanan inggih menika tembung ingkang kalebet tembung kahanan ngandharaken tembung aran lajeng dipuntingali kanthi titikan *sintaksis* inggih menika tembung kasebat saged dipunwuwuhi tembung rada, luwih, banget. Salajengipun tembung kahanan *polimorfemis* ingkang sampun dipunpadosi dipunanalisis jinis saha tegesing tembung menika miturut konteksipun.

Tembung kahanan *polimorfemis* ingkang sampun dipunpanggihaken menika lajeng dipunserat ngginakaken *teknik* nyathet. *Teknik* nyathet inggih menika nyathet sedaya tembung kahanan *polimorfemis* ingkang sampun dipunpanggihaken wonten ing kertu *data*. Wujuding kertu *data* kados ing ngandhap menika.

Tabel 1. Tuladha Kertu Data

Sumber <i>Data</i>	KKP: IV: 32: 20-21
Ukara	Mung ana bantal loro sawalan tipak sarung palekat kothak-kothak .
Pandhapuking Tembung Kahanan	<p>Tembung dwilingga kothak-kothak</p> <p>kothak ‘kothak’ + R- ‘asipat kados ingkang dipunsebataken ing lingganipun’</p>
Jinis	Tembung kahanan wujud amargi ngandharaken wujud saking <i>motif</i> sarung palekat.
Teges	Asipat kothak

Katrangan:

KKP : Krikil-krikil Pasisir (irah-irahan novel)

IV : irah-irahan cariyos (*sub judul*)

32 : kaca

20-21 : larik

D. Pirantining Panaliten

Pirantining panaliten wonten ing panaliten menika inggih menika panaliti piyambak saha kertu *data*. Panaliti minangka pirantining panaliten ingkang madosi tembung-tembung kahanan *polimorfemis* ingkang wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS kanthi cara ingkang sepisan ningali tembung ingkang ngandharaken tembung aran. Salajengipun panaliti nemtokaken tembung kahanan *polimorfemis* bilih tembung menika kadhapuk saking kalih *morfem*. Panaliti lajeng ningali tembung kahanan *polimorfemis* menika saking cara pandhapuking tembung inggih menika kalebet tembung mawi wuwuhan, tembung rangkep, tembung camboran utawi tembung *kombinasi*.

Panaliti nemtokaken tembung ingkang kalebet tembung mawi wuwuhan bilih tembung menika kaperang saking *morfem terikat* saha *morfem bebas*. Panaliti nemtokaken tembung ingkang kalebet tembung rangkep bilih tembung menika kadhapuk kanthi ngambali tembung lingganipun. Salajengipun panaliti nemtokaken tembung ingkang kalebet tembung camboran bilih tembung menika kadhapuk saking kalih tembung ingkang gadhah teges enggal. Panaliti ugi nemtokaken tembung ingkang kalebet tembung *kombinasi* bilih tembung menika kadhapuk kanthi ngraketaken wuwuhan saha dipunrangkep. Panaliti sasampunipun nemtokaken cara pandhapuking tembung kahanan *polimorfemis* lajeng panaliti nemtokaken jinis saha tegesing tembung kahanan *polimorfemis*, Salajengipun panaliti mantha-mantha tembung kahanan *polimorfemis* miturut

kriterianipun saha ngandharaken asiling panaliten. Adhedhasar menika pramila panaliti menika minangka piranti panaliten ingkang utama.

Panaliti wonten ing panaliten menika anggenipun niti ngginakaken kertu *data*. Kertu *data* dipunginakaken kangge nyerat wujud, jinis saha tegesing tembung kahanan *polimorfemis* ingkang wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS ingkang sampun dipunpadosi dening panaliti. Kertu *data* wonten ing panaliten menika ugi saged nggampilaken anggenipun nganalisis *data*.

E. Caranipun Nganalisis Data

Caranipun nganalisis *data* ing panaliten menika ngginakaken analisis *deskriptif*. Analisis *deskriptif* ing panaliten menika ngandharaken jinis, wujud saha tegesing tembung kahanan *polimorfemis* wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS. Cara anggenipun nganalisis *data* menika wonten *analisis awal* saha *analisis lanjut*. *Analisis awal* inggih menika nalika ngempalaken *data* ingkang sampun kapanggihaken wonten ing kertu *data*. *Data* nalika dipunlebetaken wonten ing kertu *data* dipunanalisis cara pandhapuking, jinis, saha tegesing tembung kahanan *polimorfemis*. Anggenipun nganalisis cara pandhapuking tembung kahanan *polimorfemis* dipuntingali saking wujudipun menika kalebet tembung mawi wuwuhan, tembung rangkep, tembung camboran menapa tembung *kombinasi*. Salajengipun anggenipun nganalisis jinis tembung kahanan *polimorfemis* dipuntingali saking tembung menika ngandharaken bab wujud, ukuran, warni, raos, menapa *mental*. Sasampunipun nganalisis jinising

tembung kahanan *polimorfemis* lajeng nganalisis tegesing tembung *polimorfemis* kanthi jumbuhaken ing *konteks* ukaranipun.

Cara nganalisis *data* ing salajengipun inggih menika cara *analisis lanjut*. Cara *analisis lanjut* inggih menika tembung *polimorfemis* ingkang sampun dipunpanggihaken dipunpantha-pantha miturut kategori ingkang sampun dipuntemtokaken. Sapisan *data* dipuntha-pantha miturut cara pandhapuking tembung. Saking cara pandhapuking tembung menika lajeng dipunanalisis jinispun tembung. Sasampunipun menika *data* dipunanalisis tegesipun miturut konteksipun ing ukara. Salajengipun *data* dipunrembag kanthi *deskriptif* wonten ing pirembagan. Asiling panaliten boten sedaya dipunrembag wonten ing pirembagan, nanging namung saperangan kemawon minangka tuladha *data* saking jinis, wujud, saha tegesing tembung kahanan *polimorfemis*. Asiling panaliten sanesipun dipunserat wonten *tabel analisis data* ingkang wonten ing *lampiran*.

F. Validitas saha Reliabilitas

Caranipun ngesahaken *data* wonten ing panaliten menika kanthi *uji validitas* saha *reliabilitas*. Wonten ing panaliten menika, *uji validitas* ingkang dipunginakaken inggih menika *triangulasi teori*. *Triangulasi teori* dipuntindakaken kanthi jumbuhaken data kaliyan *teori*. Bilih *analisis* ingkang dipuntindakaken jumbuh kaliyan *teori*, pramila *data* kasebat dipunanggep sampun *valid*.

Tuladha *uji validitas* kanthi ngginakaken *triangulasi teori* saged dipuntingali ing ngandhap menika.

Mung ana bantal loro sawalan tipak sarung palekat **kothak-kothak**.

Tembung kothak-kothak saged dipunanalisis adhedhasar jinis, wujud, saha tegesipun tembung kahanan *polimorfemis* kanthi jumbuhaken kaliyan *teori* ingkang sampun wonten. Tembung kothak-kothak kasebat kalebet tembung wujud amargi ngandharaken sipating wujud satunggaling barang inggih menika sarung. Tembung kothak-kothak kasebat kalebet tembung rangkep mliginipun tembung dwilingga amargi kadhapuk saking tembung lingga kothak ingkang ngalami *pengulangan* kanthi wetah. Tembung kothak-kothak gadhah teges ‘kathah-kathahipun kados ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Adhedhasar tuladha kasebat saged dipuntingali bilih *data* kothak-kothak sampun *valid* amargi sampun jumbuh kaliyan teorinipun Wedhawati (2006: 197).

Sanesipun ngginakaken *validitas triangulasi teori*, wonten ing panaliten menika panaliti ugi nindakaken *validitas intrarater* saha *validitas interrater*. *Validitas intrarater* inggih menika panaliten menika dipuntindakaken kanthi dipunambal-ambali. Wonten ing cara menika, panaliti maos kanthi bola-bali novel Krikil-Krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS saengga pikantuk *data* ingkang trep. *Validitas interrater* inggih menika *validitas* ingkang dipuntindakaken kanthi *konsultasi* kaliyan para ahli. Panaliti nindakaken *konsultasi* kaliyan dosen pembimbing babagan perkawis-perkawis saking *data* ingkang sampun dipunpanggihaken dhateng panaliti mliginipun bab tembung kahanan *polimorfemis*.

Uji reliabilitas ingkang dipunginakaken ing panaliten menika inggih menika *uji reliabilitas stabilitas*. *Uji reliabilitas stabilitas* inggih menika asiling

panaliten mboten ewah nalika dipuntindakaken panaliten ing wekdal ingkang beda. Panaliti nindakaken panaliten dhateng *data* ingkang dipunpanggihaken kanthi dipunambal-ambali ngginakaken piranti panaliten ingkang sami, ananging asiling panaliten tetep sami utawi mboten ewah. Panaliti maos data ingkang sampun dipunpanggihaken kanthi bola-bali, inggih menika arupi tembung-tembung kahanan *polimorfemis* ingkang dipunanalisis adhedhasar jinis, wujud saha tegesing tembung kahanan *polimorfemis*. Lampahan menika dipuntindakaken kanthi permati supados saged kapanggihaken data ingkang ajeg.

BAB IV ASILING PANALITEN SAHA PANGREMBAGIPUN

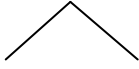
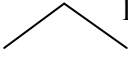
A. Asiling Panaliten

Adhedhasar panaliten ingkang sampun dipuntindakaken, saged dipunpendhet asilipun. Wondene panaliten menika sampun kasil manggihaken *data* babagan tembung kahanan *polimorfemis* wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS. Asiling panaliten menika ngandharaken tigang perkawis inggih menika wujuding tembung kahanan *polimorfemis*, jinising tembung kahanan *polimorfemis* saha tegesipun tembung kahanan *polimorfemis*. *Data* asiling panaliten kasebat kaandharaken wonten ing *tabel* ngandhap menika.

Tabel 2: Tembung Kahanan Polimorfemis Wonten ing Novel Krikil-krikil Pasisir Anggitanipun Tamsir AS.

No.	Pandhapuking Tembungn Kahanan	Jinis	Teges	Indikator
1	2	3	4	5
1.	Mawi wuwuhan a. Ater-ater {N-} 1) {ny-}	Raos	Wonten ing kawontenan anggenipun ambegan rekaos	<p>“Napaa?” Manik nyeseg, atine trenyuh. (KKP: V: 44: 10)</p> <p>Tembung nyeseg kalebet tembung kahanan amargi saged dipunraketi kaliyan tembung rada dados rada nyeseg. Wujud: mawi wuwuhan nyeseg ‘ing kawontenan anggenipun ambegan rekaos’</p> <p style="text-align: center;"> <pre> graph TD A["{N-} + seseg 'rekaos ambeganipun'"] B["nyeseg 'ing kawontenan anggenipun ambegan rekaos'"] A --- B </pre> </p> <p>Jinis: ngandharaken raos ingkang dipunalami manah</p>

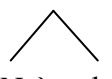
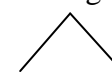
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5
	2) {m-}	Wujud	Wonten ing kawontenan mblendhuk ageng	<p>Mripate sing mbendhul kuwi diusapi, dheweke malik saka anggone turu. (KKP: IX: 67: 20-21)</p> <p>Tembung mbendhul kalebet tembung kahanan amargi saged dipunraketu kaliyan tembung rada dados rada mbendhul. Wujud: mawi wuwuhan mbendhul ‘ing kawontenan mblendhuk ageng’</p> <p>{N-} + bendhul ‘mblendhuk ageng’ Jinis: ngandharaken wujud saking mripat</p>
		Ukuran	Wonten ing kawontenan kirang padhang	<p>Markisah, emboke Manik, noleh menyang lawang kanthi mripat sing isih mbleret. (KKP: II: 19: 27-28)</p> <p>Tembung mbleret kalebet tembung kahanan amargi saged dipunraketu kaliyan tembung rada dados rada mbleret. Wujud: mawi wuwuhan mbleret ‘ing kawontenan kirang padhang’</p> <p>{N-} + bleret ‘kirang padhang’ Jinis: ngandharaken ukuran cahya</p>
		Raos	Wonten ing kawontenan nrima	<p>Batine durung mupus. (KKP: II: 23: 2-3)</p> <p>Tembung mupus kalebet tembung kahanan amargi</p>

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5
				<p>saged dipunrakeri kaliyan tembung rada dados rada mupus. Wujud: mawi wuwuhan mupus ‘ing kawontenan nrima’</p> <p>{N-} + pupus ‘nrima’ Jinis: ngandharaken raos ingkang dipunalami manah</p>
	3) {ng-}	Ukuran	Wonten ing kawontenan dawa	<p>... pereng-perenge pagunungan Kendheng sing nggalur namengi ombake segara kidul kuwi. (KKP: IX: 73: 34-36)</p> <p>Tembung nggalur kalebet tembung kahanan amargi saged dipunrakeri kaliyan tembung rada dados rada nggalur. Wujud: mawi wuwuhan nggalur ‘ing kawontenan dawa’</p> <p>{N-} + galur ‘dawa’ Jinis: ngandharaken ukuran pereng pagunungan Kendheng</p>
		Raos	Wonten ing kawontenan kendho	<p>Dina sing katelu kuwi Samsul kaya-kaya wis arep nglokro, dheweke mlaku ninggalake terminal Wonokromo. (KKP: XV: 111: 8-9)</p> <p>Tembung nglokro kalebet tembung kahanan amargi saged dipunrakeri kaliyan tembung rada dados rada nglokro. Wujud: mawi wuwuhan</p>

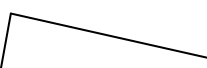
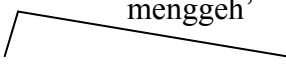
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5
				<p>nglokro 'ing kawontenan kendho'</p> <p>{N-} + lokro 'kendho'</p> <p>Jinis: ngandharaken raos ingkang dipunalami manah</p>
	4) {n-}	Wujud	Wonten ing kawontenan minggah saha jejeg	<p>Dalan sing isih kudu ditapaki isih adoh, dalan ndeder krekelan sing nyigar alas pejaten saka Sunglon Prigi menyang padesan saelore pagunungan Kendheng. (KKP: I: 9: 28-29).</p> <p>Tembung ndeder kalebet tembung kahanan amargi saged dipunraketi kaliyan tembung rada dados rada ndeder.</p> <p>Wujud: mawi wuwuhan ndeder 'ing kawontenan minggah jejeg'</p> <p>{N-} + deder 'minggah jejeg'</p> <p>Jinis: ngandharaken wujud saking margi ingkang minggah saha jejeg</p>
		Raos	Wonten ing kawontenan obah geter	<p>Sikile wis krasa ndredheg, kemedher. (KKP: I: 9: 28)</p> <p>Tembung ndredheg kalebet tembung kahanan amargi saged dipunraketi kaliyan tembung rada dados rada ndredheg.</p> <p>Wujud: mawi wuwuhan. ndredheg 'ing kawontenan obah geter'</p> <p>{N-} + dredheg 'obah geter'</p> <p>Jinis: ngandharaken raos ingkang dipunalami suku</p>

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5
	b. Seselan {-um-}	Raos	Gadhah patrap boten ngresepaken	<p>Saka sorot mripat sing mbleret kuwi ndadak ngemut cahya sumengit. (KKP: II: 19: 29-30)</p> <p>Tembung sumengit kalebet tembung kahanan amargi saged dipunraketi kaliyan tembung rada dados rada sumengit. Wujud: mawi wuwuhan sumengit ‘gadhah patrap boten ngresepaken’</p> <p>sengit ‘boten ngresepaken’ + {-um-}</p> <p>Jinis: ngandharaken raos ingkang dipunlampahi dening Markisah</p>
		<i>Mental</i>	Asipat kados sedherek	<p>Manik melek, jururawat sumanak mau wis ora ana ing sandhinge Samsul. (KKP: XV: 114: 30-31)</p> <p>Tembung sumanak kalebet tembung kahanan amargi saged dipunraketi kaliyan tembung rada dados rada sumanak. Wujud: mawi wuwuhan sumanak ‘asipat kados sedherek’</p> <p>sanak ‘sedherek’ + {-um-}</p> <p>Jinis: ngandharaken sipating jururawat</p>
	c. Panambang {-an}	Wujud	Asipat legok	<p>Sing isih mringis-mringis ing lambe clowokan, diantemi rodha-rodha tetupukan kaya dibanting-banting. (KKP: XI: 90: 32-34)</p> <p>Tembung clowokan kalebet</p>

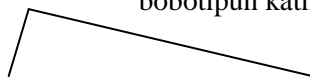
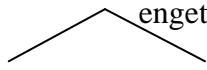
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5
				<p>tembung kahanan amargi saged dipunraketi kaliyan tembung rada dados rada clowokan.</p> <p>Wujud: mawi wuwuhan clowokan ‘asipat legok’</p> <p>clowok ‘legok’ + {-an}</p> <p>Jinis: ngandharaken wujud margi</p>
		Raos	Asipat menggeh-menggeh	<p>Ambegane krenggosan. (KKP: III: 25: 25)</p> <p>Tembung krenggosan kalebet tembung kahanan amargi saged dipunraketi kaliyan tembung rada dados rada krenggosan.</p> <p>Wujud: mawi wuwuhan. krenggosan ‘asipat menggeh-menggeh’</p> <p>krenggos ‘menggeh-menggeh’ + {-an}</p> <p>Jinis: ngandharaken raos ingkang dipunalami <i>paru-paru</i></p>
	<p>d. Wuwuhan sesarengan</p> <p>1) Wuwuhan sesarengan {ke-/en}</p>	Ukuran	Inggil sanget	<p>Pancen dheweke krasa kedhuwuren, kanggone mung batur. (KKP: V: 42: 4-5)</p> <p>Tembung kedhuwuren kalebet tembung kahanan amargi saged dipunraketi kaliyan tembung rada dados rada kedhuwuren.</p> <p>Wujud: mawi wuwuhan</p>

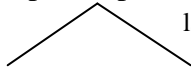
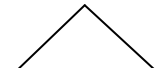
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5
				<p>kedhuwuren ‘inggil sanget’</p> <p>dhuwur ‘inggil’ + {ke-/en} Jinis: ngandharaken ukuran drajat</p>
		Raos	Ambeganipun rekaos sanget	<p>Nganti suwe ning Neli ngameti lambene, kesesegen. (KKP: V: 44: 9)</p> <p>Tembung kesesegen kalebet tembung kahanan amargi saged dipunraketu kaliyan tembung rada dados rada kesesegen. Wujud: mawi wuwuhan. kesesegen ‘ambeganipun rekaos sanget’</p> <p>seseg ‘ambeganipun rekaos’ + {ke-/en} Jinis: ngandharaken raos ingkang dipunalami paru-paru</p>
	2) Wuwuhan sesarengan {N-/i} <i>alomorf</i> {ng-/i}	Raos	Ndayani gila	<p>“His nggilani! Masa aku karo kowe ditumpuk. (KKP: IX: 70: 4)</p> <p>Tembung nggilani kalebet tembung kahanan amargi saged dipunraketu kaliyan tembung rada dados rada nggilani. Wujud: mawi wuwuhan nggilani ‘ndayani gila’</p> <p>gila ‘gila’ + {N-/i} Jinis: ngandharaken raos ingkang dipunlampahi Manik</p>

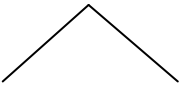
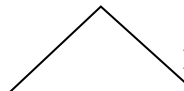
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5
	3) Wuwuhan sesarengan {ka-/-an}	Ukuran	Asipat langkung bobotipun kathah	<p>“Nek aku ora kabotan kowe nyambut gawe menyang sunglon. Kowe mengko dakgolekake pagaweyan ana tokone babah Cwan, gak ana warung!” (KKP: IV: 38: 29-31)</p> <p>Tembung kabotan kalebet tembung kahanan amargi saged dipunraketè kaliyan tembung rada dados rada kabotan.</p> <p>Wujud: mawi wuwuhan. kabotan ‘asipat langkung bobotipun kathah’</p> <p>abot ‘bobotipun kathah’ + {ka-/-an}</p> <p>Jinis: ngandharaken ukuran saking lilanipun Kahar menawi Manik nyambut damel</p>
		Raos	Asipat langkung enget	<p>Nanging sagebyaran ing mripat atine kelingan Jaka Samsul sing nggegemake dhuwit ing tangane, dhuwit sing diakokake saka pawewehe Kang Kahar marang emboke. (KKP: II: 17: 12-15)</p> <p>Tembung kelingan kalebet tembung kahanan amargi saged dipunraketè kaliyan tembung rada dados rada kelingan.</p> <p>Wujud: mawi wuwuhan kelingan ‘asipat langkung enget’</p> <p>eling ‘enget’ + {ka-/-an}</p>

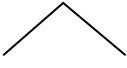
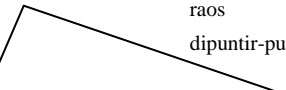
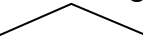
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5
				Jinis: ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan
2.	Rangkep a. Dwilingga	Wujud	Kathah-kathahipun lancip	<p>Lakune terus nggremeti dalam krakalan sing lunyu lan lancip-lancip nggegesi dlamakan. (KKP: I: 12: 32-33).</p> <p>Tembung lancip-lancip kalebet tembung kahanan amargi saged dipunraketi kaliyan tembung rada dados rada lancip-lancip. Wujud: rangkep lancip-lancip ‘kathah-kathahipun lancip’</p> <p>lancip ‘lancip’ + {R-} Jinis: ngandharaken wujud saking krakal</p>
		Ukuran	Kathah-kathahipun sugih	<p>“Ing sunglon Prigi kana akeh pagaweyan, ing kana akeh wong sugih-sugih neneka.” (KKP: II: 22: 18-20)</p> <p>Tembung sugih-sugih kalebet tembung kahanan amargi saged dipunraketi kaliyan tembung rada dados rada sugih-sugih. Wujud: rangkep sugih-sugih ‘kathah-kathahipun sugih’</p> <p>sugih ‘sugih’ + {R-} Jinis: ngandharaken ukuran kasugihanipun satunggaling tiyang</p>

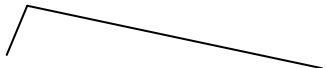
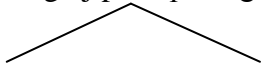
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5
		Warni	Kathah-kathahipun kados warninipun rah	<p>“Nek ngono jenange gak usah abang-abang!”, sumaute Manik karo ngguyu. (KKP: X: 77: 13-14)</p> <p>Tembung abang-abang kalebet tembung kahanan amargi saged dipunraketi kaliyan tembung rada dados rada abang-abang. Wujud: rangkep abang-abang ^{‘kathah-kathahipun kados warninipun rah’}</p> <p>abang ‘warninipun rah’ + {R-} jinis: ngandharaken warninipun jenang</p>
		Raos	Wonten ing kawontenan (kraos) peteng	<p>Pandelenge prepet-prepet. (KKP: IX: 68: 36)</p> <p>Tembung prepet-prepet kalebet tembung kahanan amargi saged dipunraketi kaliyan tembung rada dados rada prepet-prepet. Wujud: rangkep prepet-prepet ^{‘ing kawontenan (kraos) peteng’}</p> <p>prepet ‘peteng’ + {R-} Jinis: ngandharaken raos ingkang dipunalami mripat</p>
		<i>Mental</i>	Temenanan sae	<p>“Aku rumangsa kepotangan budi Mah, dheweke wong apik-apik ing pesisir kene. (KKP: XVI: 121: 5-6)</p> <p>Tembung apik-apik kalebet tembung kahanan amargi saged dipunraketi kaliyan tembung rada dados rada</p>

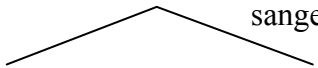
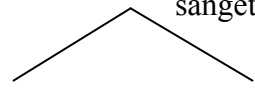
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5
				<p>apik-apik. Wujud: rangkep (dwilingga) apik-apik ‘temenanan sae’</p> <p>apik ‘sae’ + {R-} Jinis: ngandharaken sipatipun Kaharsidi</p>
	b. Dwilingga salin swara	Raos	Wongsal- wangsul (boten ajeg) nglampahi raos kados dipuntir-puntir	<p>Sorene Markisah wis bisa mlaku menyang sumur, wetenge wis ora plilat-plilit maneh. (KKP: III: 24: 1-2)</p> <p>Tembung plilat-plilit kalebet tembung kahanan amargi saged dipunrakeri kaliyan tembung rada dados rada plilat-plilit. Wujud: rangkep plilat-plilit ‘wongsal-wangsul (boten ajeg) nglampahi raos kados dipuntir-puntir’</p> <p>plilit ‘raos kados dipuntir-puntir’ + {R-} Jinis: ngandharaken raos ingkang dipunalami padharan</p>
3.	Camboran a. Asal + asal	Ukuran	Sugih	<p>Ora bisa kumecap, mung ing ati dheweke lagi ngerti menawa prawan labur madu kaya Neli kuwi uga duwe kaperihan ati. (KKP: V: 44: 15-17)</p> <p>Tembung labur madu kalebet tembung kahanan amargi saged dipunrakeri kaliyan tembung rada dados rada labur madu. Wujud: camboran labur madu ‘sugih’</p> <p>labur ‘labur’ + madu ‘madu’</p>

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5
				Jinis: ngandharaken ukuran kasugihan
		<i>Mental</i>	Kurang ajar	<p>“His, his ... kurang ajar!” (KKP: VIII: 64: 32)</p> <p>Tembung kurang ajar kalebet tembung kahanan amargi saged dipunraketi kaliyan tembung rada dados rada kurang ajar. Wujud: camboran kurang ajar ‘kurang ajar’</p> <p>kurang ‘kurang’ + ajar ‘sinau’</p> <p>Jinis: ngandharaken <i>mental</i> sipat satunggaling tiyang</p>
	b. Asal + <i>unik</i>	Ukuran	Peteng sanget	<p>Kanthi gugup lan bingung, dheweke nyawang dhuwur sing wis peteng njipret, udan wis teka kaya disokake saka dhuwur. (KKP: I: 9: 16-18)</p> <p>Tembung peteng njipret kalebet tembung kahanan amargi saged dipunraketi kaliyan tembung rada dados rada peteng njipret. Wujud: camboran. peteng njipret ‘peteng sanget’</p> <p>peteng ‘peteng’ + njipret ‘njipret’</p> <p>Jinis: ngandharaken ukuran saking peteng padhangipun langit</p>
		Warni	Cemeng sanget	<p>... perkara Kang Tirta sing ireng thuntheng karo Kang Kasiyan sing jaka ompong. (KKP: X: 74: 3-6)</p>

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5
				<p>Tembung ireng thuntheng kalebet tembung kahanan amargi saged dipunraketu kaliyan tembung rada dados rada ireng thuntheng.</p> <p>Wujud: camboran ireng thuntheng ‘cemeng sanget’</p> <p>ireng ‘cemeng’ + thuntheng ‘thuntheng’</p> <p>Jinis: ngandharaken warni kulitipun Tirto</p>
		Raos	Babak kathah sanget	<p>“Dadi awake ya babak bundhas, nanging sajake ya gak mbebayani.” (KKP: IX: 72: 11)</p> <p>Tembung babak bundhas kalebet tembung kahanan amargi saged dipunraketu kaliyan tembung rada dados rada babak bundhas.</p> <p>Wujud: camboran. babak bundhas ‘babak kathah sanget’</p> <p>babak ‘kulitipun mlecet’ + bundhas ‘bundhas’</p> <p>Jinis: ngandharaken raos ingkang dipunalami kulit</p>
4.	<i>Kombinasi</i>	Raos	Wonten ing kawontenan ingkang gegayutan kaliyan lingganipun	<p>Prawan sing nggawa ati kelara-lara kanthi tangan sing suwung kuwi terus nyasaki derese banyu udan. (KKP: I: 12: 31-32)</p> <p>Tembung kelara-lara kalebet tembung kahanan amargi saged dipunraketu kaliyan tembung rada dados rada kelara-lara.</p>

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5
				<p>Wujud: <i>kombinasi</i>. kelara-lara ‘ing kawontenan sakit’</p> <p>{ke-} + lara-lara</p> <p>lara ‘sakit’ + {R-}</p> <p>Jinis: ngandharaken raos ingkang dipunalami manahipun Manik</p>
		<i>Mental</i>	Wonten ing kawontenan ugungan sanget	<p>“Lucu, cemenge lucu lan ngadi-adi.” (KKP: X: 75: 2)</p> <p>Wujud: <i>kombinasi</i>.ngadi-adi ‘ing kawontenan ugungan sanget’</p> <p>{N-} + adi-adi</p> <p>adi ‘ugungan sanget’ + {R-}</p> <p>Jinis: ngandharaken sipatipun cemeng</p>

Saking *tabel* ing nginggil saged dipunandharaken bilih ing cara pandhapuking tembung kahanan *polimorfemis* wonten sekawan inggih menika mawi wuwuhan, rangkep, camboran saha *kombinasi*. Cara pandhapuking tembung kahanan *polimerfemis* mawi wuwuhan wonten sekawan inggih menika mawi ater-ater, seselan, panambang, saha wuwuhan sesarengan. Ater-ater ingkang kapanggihaken inggih menika ater-ater {N-} *alomorf* {ny-}, {m-}, {ng-}, saha {n-}. Tembung kahanan kanthi ater-ater {N-} *alomorf* {ny-} kapanggihaken jinising tembung kahanan raos. Tembung kahanan kanthi ater-ater {N-} *alomorf* {m-} kapanggihaken jinising tembung kahanan wujud, ukuran, saha raos. Tembung

kahaman kanthi ater-ater {N-} *alomorf* {ng-} kapanggihaken jinising tembung kahaman ukuran saha raos. Tembung kahaman kanthi ater-ater {N-} *alomorf* {n-} kapanggihaken jinising tembung kahaman wujud saha raos.

Tembung kahaman mawi seselan ingkang kapanggihaken inggih menika tembung kahaman kanthi seselan {-um-}. Tembung kahaman mawi seselan {-um-} kapanggihaken jinising tembung kahaman raos saha *mental*. Tembung kahaman mawi panambang ingkang kapanggihaken inggih menika panambang {-an}. Tembung kahaman mawi panambang {-an} kapanggihaken jinising tembung kahaman wujud saha raos. Tembung kahaman mawi wuwuhan sesarengan ingkang kapanggihaken inggih menika wuwuhan sesarengan {ke-/en}, {N-/i}, saha {ka-/an}. Tembung kahaman mawi wuwuhan sesarengan {ke-/en} kapanggihaken jinising tembung kahaman ukuran saha raos. Tembung kahaman mawi wuwuhan sesarengan {N-/i} kapanggihaken *alomorf* {ng-/i} ingkang jinisipun tembung kahaman raos. Tembung kahaman mawi wuwuhan sesarengan {ka-/an} kapanggihaken jinising tembung kahaman ukuran saha raos.

Tembung kahaman rangkep ingkang kapanggihaken inggih menika dwilingga saha dwilingga salin swara. Tembung kahaman dwilingga kapanggihaken jinising tembung kahaman wujud, ukuran, warni, raos saha *mental*. Tembung kahaman dwilingga salin swara kapanggihaken jinising tembung kahaman raos. Tembung kahaman camboran ingkang kapanggihaken inggih menika camboran ingkang dipundhapuk saking tembung asal kaliyan tembung asal saha ingkang dipundhapuk kanthi tembung asal kaliyan tembung *unik*. Tembung kahaman camboran ingkang dipundhapuk saking tembung asal kaliyan

tembung asal kapanggihaken jinising tembung kahanan ukuran saha *mental*. Tembung kahanan camboran ingkang dipundhapak saking tembung asal kaliyan tembung *unik* kapanggihaken jinising tembung kahanan ukuran, warni, saha raos. Tembung kahanan *kombinasi* ingkang kapanggihaken jinising tembung kahanan raos saha *mental*. Tegesipun tembung kahanan *polimorfemis* wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS miturut tegesipun wuwuhan ingkang rumaket wonten ing tembung.

B. Pirembagan

Ing pirembagan menika, panaliti badhe ngandharaken babagan wujud, jinis, saha tegesipun tembung kahanan *polimorfemis* wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS. Anggenipun ngandharaken pirembagan ing analiten menika kawiwitan saking bab cara pandhapuking tembung kahanan ingkang dipunlajengaken kaliyan jinising saha tegesipun tembung kahanan *polimorfemis* wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS. Cara pandhapuking tembung kahanan *polimorfemis* ingkang kapanggihaken inggih menika mawi wuwuhan, rangkep, camboran, saha *kombinasi*. Pirembagan cara pandhapuking, jinis, saha tegesipun tembung kahanan *polimorfemis* wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS badhe dipunrembag ing ngandhap menika.

1. Tembung Kahanan Mawi Wuwuhan

Tembung kahanan mawi wuwuhan inggih menika tembung kahanan ingkang kadadosan kanthi ngraketaken *morfem* wuwuhan wonten ing lingganipun. Tembung kahanan mawi wuwuhan wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir

anggitanipun Tamsir AS ingkang kapanggihaken inggih menika mawi ater-ater, seselan, panambang, saha wuwuhan sesarengan. Tembung kahanan mawi wuwuhan ingkang kapanggihaken saged kababar kados ing ngandhap menika.

a. Tembung Kahanan Mawi Ater-Ater {N-}

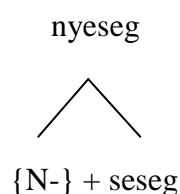
Tembung kahanan mawi ater-ater {N-} inggih menika tembung kahanan ingkang kadadosan kanthi ngraketaken ater-ater {N-} ing lingganipun. Wujud ater-ater {N-} ingkang dipunpanggihaken wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS inggih menika *alomorf* {ny-}, {m-}, {ng-}, saha {n-}.

1) Tembung Kahanan Mawi Ater-Ater {N-} *Alomorf* {ny-} Jinis Raos

Tembung kahanan mawi ater-ater {N-} *alomorf* {ny-} jinis raos ingkang kapanggihaken saged dipuntingali wonten ing pethikan ngandhap menika.

“Napaa?” Manik **nyeseg**, atine trenyuh.
(KKP: V: 44: 10)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **nyeseg** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **nyeseg** saged dipunraketaken kaliyan tembung **rada** dados **rada nyeseg** saha dipunraketaken tembung **banget** dados **nyeseg banget**. Tembung **nyeseg** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi kadadosan saking kalih *morfem* inggih menika *morfem* {N-} saha *morfem* **seseg**. Pandhapuking tembung **nyeseg** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

Tembung **nyeseg** menika kalebet jinising tembung kahanan raos amargi ngandharaken raos ingkang dipunalami manah. Nyeseg wonten ing *konteks*

kasebat nedahaken kawontenan nalika manahipun Manik ngraosaken boten sekeca amargi ningali Neli nangis.

Tembung **nyeseg** menika kadadosan saking tembung lingga **seseg** ingkang tegesipun ‘ambeganipun rekaos’ ingkang dipunraketèni wuwuhan ater-ater hanuswara {**ny-**}. Wuwuhan hanuswara {ny-} wonten ing *konteks* menika gadhah teges ‘wonten ing kawontenan ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Ningali saking wuwuhanipun kasebat, tembung **nyeseg** gadhah teges ‘ing kawontenan anggenipun ambegan rekaos’.

2) Tembung Kahanan Mawi Ater-Ater {N-} *Alomorf* {m-}

Tembung kahanan mawi ater-ater {N-} *alomorf* {m-} ingkang saged dipunpanggiaken wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS ing jinising tembung kahanan wujud, ukuran, saha raos. Tembung kahanan mawi ater-ater {N-} *alomorf* {m-} ingkang kapanggihaken saged kababar kados ing ngandhap menika.

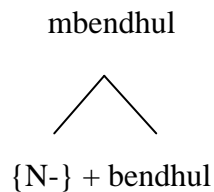
a) Tembung Kahanan Mawi Ater-Ater {N-} *Alomorf* {m-} Jinis Wujud

Tembung kahanan mawi ater-ater {N-} *alomorf* {m-} jinis wujud ingkang kapanggihaken saged dipuntingali wonten ing pethikan ngandhap menika.

Mripate sing **mbendhul** kuwi diusapi, dheweke malik saka anggone turu.
(KKP: IX: 67: 20-21)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **mbendhul** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **mbendhul** saged dipunraketèni kaliyan tembung **rada** dados **rada mbendhul** saha dipunraketèni tembung **banget** dados **mbendhul banget**. Tembung **mbendhul** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi kadadosan saking kalih *morfem* inggih menika *morfem* {N-}

saha *morfem* **bendhul**. Pandhapuking tembung **mbendhul** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

Tembung **mbendhul** menika kalebet jinising tembung kahanan wujud amargi ngandharaken wujud saking paningal. Paningal ingkang mbendhul menika awujud mblendhuk bunder.

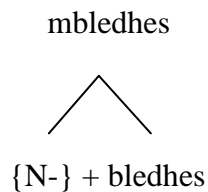
Tembung **mbendhul** menika kadadosan saking tembung lingga **bendhul** ingkang tegesipun ‘mblendhuk bunder’ ingkang dipunraketi wuwuhan ater-ater hanuswara **{m-}**. Ater-ater hanuswara **{m-}** wonten ing *konteks* menika gadhah teges ‘wonten ing kawontenan ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Ningali saking wuwuhanipun kasebat, tembung **mbendhul** gadhah teges ‘wonten ing kawontenan mblendhuk bunder’.

Tembung kahanan mawi ater-ater **{N-}** *alomorf* **{m-}** jinis wujud ugi kapanggihaken ing pethikan ngandhap menika.

“Eh, daden-daden geni suwe. Kayu-kayu **mbledhes**, ah udan kok timbreng wae!”
(KKP: IV: 34: 18)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **mbledhes** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **mbledhes** saged dipunraketi kaliyan tembung **rada** dados **rada mbledhes** saha dipunraketi tembung **banget** dados **mbledhes banget**. Tembung **mbledhes** kalabet tembung kahanan *polimorfemis* amargi kadadosan saking kalih *morfem* inggih menika

morfem {N-} saha *morfem bledhes*. Pandhapuking tembung **mbledhes** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

Tembung **mbledhes** menika kalebet jinising tembung kahanan wujud amargi ngandharaken wujud saking kayu. Mbledhes wonten *konteks* ing nginggil ngandharaken wujudipun kayu menika teles.

Tembung **mbledhes** menika kadadosan saking tembung lingga **bledhes** ingkang tegesipun ‘teles’ ingkang dipunraketi wuwuhan ater-ater hanuswara **{m-}**. Ater-ater hanuswara **{m-}** wonten ing *konteks* menika gadhah teges ‘wonten ing kawontenan ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Ningali saking wuwuhanipun kasebat, tembung **mbledhes** gadhah teges ‘ing kawontenan teles’.

b) Tembung Kahanan Mawi Ater-Ater **{N-}** *Alomorf* **{m-}** Jinis Ukuran

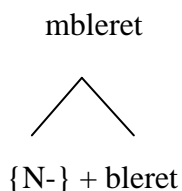
Tembung kahanan mawi ater-ater **{N-}** *alomorf* **{m-}** jinis ukuran ingkang kapanggihaken saged dipuntingali wonten ing pethikan ngandhap menika.

Markisah, emboke Manik, noleh menyang lawang kanthi mripat sing isih **mbleret**.

(KKP: II: 19: 27-28)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **mbleret** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **mbleret** saged dipunraketi kaliyan tembung **rada** dados **rada mbleret** saha dipunraketi tembung **banget** dados **mbleret banget**. Tembung **mbleret** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi kadadosan saking kalih *morfem* inggih menika *morfem {N-}* saha *morfem*

bleret. Pandhapuking tembung mbleret saged kaandharaken ing ngandhap menika.

Tembung **mbleret** menika kalebet jinising tembung kahanan ukuran amargi ngandharaken ukuran cahya. Mbleret menika wonten ing kawontenan nalika cahyanipun kirang.

Tembung **mbleret** menika kadadosan saking tembung lingga **bleret** ingkang tegesipun ‘kirang padhang’ ingkang dipunraketi wuwuhan ater-ater hanuswara {**m-**}. Wuwuhan hanuswara {**m-**} wonten ing *konteks* menika gadhah teges ‘wonten ing kawontenan ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Ningali saking wuwuhanipun kasebat, tembung **mbleret** gadhah teges ‘ing kawontenan kirang padhang’.

c) Tembung Kahanan Mawi Ater-Ater {N-} *Alomorf* {m-} Jinis Raos

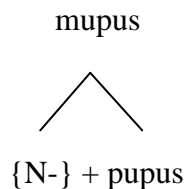
Tembung kahanan mawi ater-ater {N-} *alomorf* {m-} jinis raos ingkang kapanggihaken saged dipuntingali wonten ing pethikan ngandhap menika.

Sepisan rembug durung kena, Tajupedhet isih sabar. Saiki durung kena, sesuk rak wis ngglinghing mambu iduku. Batine durung **mupus**.
(KKP: II: 23: 1-3)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **mupus** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **mupus** saged dipunraketi kaliyan tembung **rada** dados rada **mupus** saha dipunraketi tembung **banget** dados **mupus banget**. Tembung **mupus** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi

kadadosan saking kalih *morfem* inggih menika *morfem* {N-} saha *morfem* **pupus**.

Pandhapuking tembung **mupus** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

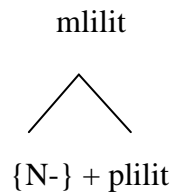
Tembung **mupus** menika kalebet jinising tembung kahanan raos amargi ngandharaken raos ingkang dipunalami manah. Mupus menika kawontenan nalika nrima sedaya ingkang nembe kalampahan.

Tembung **mupus** menika kadadosan saking tembung lingga **pupus** ingkang tegesipun ‘nrima’ ingkang dipunraketi wuwuhan ater-ater hanuswara {m-}. Wuwuhan hanuswara {m-} wonten ing *konteks* menika gadhah teges ‘wonten ing kawontenan ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Ningali saking wuwuhanipun kasebat, tembung **mupus** gadhah teges ‘ing kawontenan nrima’.

Tembung kahanan mawi ater-ater {N-} *alomorf* {m-} jinis raos ugi kapanggihaken ing pethikan ngandhap menika.

Manik mbenakake kemule, banjur ngrayahi weteng sing sajak **mlilit** kuwi.
(KKP: II: 17: 10-11)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **mlilit** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **mlilit** saged dipunraketi kaliyan tembung **rada** dados **rada mlilit** saha dipunraketi tembung **banget** dados **mlilit banget**. Tembung **mlilit** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi kadadosan saking kalih *morfem* inggih menika *morfem* {N-} saha *morfem* **plilit**. Pandhapuking tembung **mlilit** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

Tembung **mlilit** menika kalebet jinising tembung kahanan raos amargi ngandharaken raos ingkang dipunalami padharan. Mlilit menika kawontenan nalika padharan kraos kados dipuntir-puntir.

Tembung **mlilit** menika kadadosan saking tembung lingga **plilit** ingkang tegesipun ‘kados dene dipuntir-puntir padharanipun’ ingkang dipunraket ing wuwuhan ater-ater hanuswara **{m-}**. Ater-ater hanuswara **{m-}** wonten ing *konteks* menika gadhah teges ‘wonten ing kawontenan ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Ningali saking wuwuhanipun kasebat, tembung **mlilit** gadhah teges ‘ing kawontenan kados dene dipuntir-puntir padharanipun’.

3) Tembung Kahanan Mawi Ater-Ater {N-} *Alomorf* {ng-}

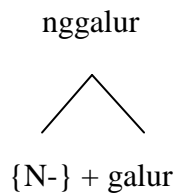
Tembung kahanan mawi ater-ater {N-} *alomorf* {ng-} ingkang saged dipunpanggiaken wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS ing jinising tembung kahanan ukuran saha raos. Tembung kahanan mawi ater-ater {N-} *alomorf* {ng-} ingkang kapanggihaken saged kababar kados ing ngandhap menika.

a) Tembung Kahanan Mawi Ater-Ater {N-} *Alomorf* {ng-} Jinis Ukuran

Tembung kahanan mawi ater-ater {N-} *alomorf* {ng-} jinis ukuran ugi kapanggihaken ing pethikan ngandhap menika.

Sore kuwi Manik sida bali mulih nunut prahoto Sinaroja sing trengginas ngunggahi lan ngudhuni pereng-perenge pagunungan Kendheng sing **nggalur** namengi ombake segara kidul kuwi.
(KKP: IX: 73: 34-36)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **nggalur** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **nggalur** saged dipunraketi kaliyan tembung **rada** dados **rada nggalur** saha dipunraketi tembung **banget** dados **nggalur banget**. Tembung **nggalur** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi kadadosan saking kalih *morfem* inggih menika *morfem* {N-} saha *morfem* **galur**. Pandhapuking tembung **nggalur** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

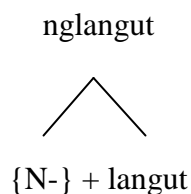
Tembung **nggalur** menika kalebet jinising tembung kahanan ukuran amargi ngandharaken ukuran saking perengipun pagunungan Kendheng. Nggalur menika kawontenan pereng pagunungan ingkang dawa.

Tembung **nggalur** menika kadadosan saking tembung lingga **galur** ingkang tegesipun ‘dawa’ ingkang dipunraketi wuwuhan ater-ater hanuswara {ng-}. Ater-ater hanuswara {ng-} wonten ing *konteks* menika gadhah teges ‘wonten ing kawontenan ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Ningali saking wuwuhanipun kasebat, tembung **nggalur** gadhah teges ‘ing kawontenan dawa’.

Tembung kahanan mawi ater-ater {N-} *alomorf* {ng-} jinis ukuran ugi kapanggihaken ing pethikan ngandhap menika.

Nganti wengi mripate mung kethap-kethip, gagasane **nglangut**. Kelingan emboke sing ana pojoke desa Tanggulasri, mesthine lagi turu njingkrung ijen ing pinggir amben. Dheweke kepengin wengi kuwi kebat lakune enggal-enggal awan maneh! Enggal-enggal padhang!
(KKP: V: 43: 17-22)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **nglangut** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **nglangut** saged dipunraketi kaliyan tembung **rada** dados rada **nglangut** saha dipunraketi tembung **banget** dados **nglangut banget**. Tembung **nglangut** kalabet tembung kahanan *polimorfemis* amargi kadadosan saking kalih *morfem* inggih menika *morfem* {N-} saha *morfem* **langut**. Pandhapuking tembung **nglangut** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

Tembung **nglangut** menika kalebet jinising tembung kahanan ukuran amargi ngandharaken ukuran saking gagasanipun Manik. Nglangut menika kawontenan nalika Manik nggagas bab-bab ingkang tebih sanget.

Tembung **nglangut** menika kadadosan saking tembung lingga **langut** ingkang tegesipun ‘tebih sanget’ ingkang dipunraketi wuwuhan ater-ater hanuswara {ng-}. Ater-ater hanuswara {ng-} wonten ing *konteks* menika gadhah teges ‘wonten ing kawontenan ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Ningali saking wuwuhanipun kasebat, tembung **nglangut** gadhah teges ‘ing kawontenan tebih sanget’.

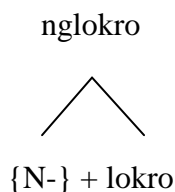
b) Tembung Kahanan Mawi Ater-Ater {N-} *Alomorf* {ng-} Jinis Raos

Tembung kahanan mawi ater-ater {N-} *alomorf* {ng-} jinis raos ugi kapanggihaken ing pethikan ngandhap menika.

Dina sing katelu kuwi Samsul kaya-kaya wis arep **nglokro**, dheweke mlaku ninggalake terminal Wonokromo.

(KKP: XV: 111: 8-9)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **nglokro** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **nglokro** saged dipunraketi kaliyan tembung **rada** dados **rada nglokro** saha dipunraketi tembung **banget** dados **nglokro banget**. Tembung **nglokro** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi kadadosan saking kalih *morfem* inggih menika *morfem {N-}* saha *morfem lokro*. Pandhapuking tembung **nglokro** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

Tembung **nglokro** menika kalebet jinising tembung kahanan raos amargi ngandharaken raos ingkang dipunalami manah. Nglokro menika kawontenan nalika manahipun nembe ngraosken boten kenceng utawi kendho.

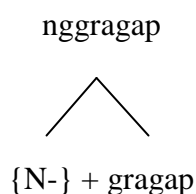
Tembung **nglokro** menika kadadosan saking tembung lingga **lokro** ingkang tegesipun ‘kendho’ ingkang dipunraketi wuwuhan ater-ater hanuswara **{ng-}**. Ater-ater hanuswara **{ng-}** wonten ing *konteks* menika gadhah teges ‘wonten ing kawontenan ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Ningali saking wuwuhanipun kasebat, tembung **nggalur** gadhah teges ‘ing kawontenan kendho’.

Tembung kahanan mawi ater-ater **{N-}** *alomorf* **{ng-}** jinis ukuran ugi kapanggihaken ing pethikan ngandhap menika.

Manik mulus kuwi katon rada **nggragap** maneh.

(KKP: II: 17: 35)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **nggragap** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **nggragap** saged dipunraketi kaliyan tembung **rada** dados **rada nggragap** saha dipunraketi tembung **banget** dados **nggragap banget**. Tembung **nggragap** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi kadadosan saking kalih *morfem* inggih menika *morfem* {N-} saha *morfem* **gragap**. Pandhapuking tembung **nggragap** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

Tembung **nggragap** menika kalebet jinising tembung kahanan raos amargi ngandharaken raos ingkang dipunlampahi Manik. Nggragap menika kawontenan nalika manah ngraosaken ewah dadakan amargi bab utawi kawontenan ingkang boten dinyana.

Tembung **nggragap** menika kadadosan saking tembung lingga **gragap** ingkang tegesipun ‘kaget’ ingkang dipunraketi wuwuhan ater-ater hanuswara {**ng-**}. Ater-ater hanuswara {ng-} wonten ing *konteks* menika gadhah teges ‘wonten ing kawontenan ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Ningali saking wuwuhanipun kasebat, tembung **nggragap** gadhah teges ‘ing kawontenan kaget’.

4) Tembung Kahanan Mawi Ater-Ater {N-} *Alomorf* {n-}

Tembung kahanan mawi ater-ater {N-} *alomorf* {n-} ingkang saged dipunpanggiaken wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS ing jinising tembung kahanan wujud saha raos. Tembung kahanan mawi ater-ater

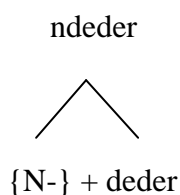
{N-} *alomorf* {n-} ingkang kapanggihaken saged kababar kados ing ngandhap menika.

a) Tembung Kahanan Mawi Ater-Ater {N-} *Alomorf* {n-} Jinis Wujud

Tembung kahanan mawi ater-ater {N-} *alomorf* {n-} jinis wujud ingkang kapanggihaken saged dipuntingali wonten ing pethikan ngandhap menika.

Dalan sing isih kudu ditapaki isih adoh, dalan **ndeder** krekelan sing nyigar alas pejaten saka Sunglon Prigi menyang padesan saelore pagunungan Kendheng.
(KKP: I: 9: 28-29).

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **ndeder** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **ndeder** saged dipunraketi kaliyan tembung **rada** dados **rada ndeder** saha dipunraketi tembung **banget** dados **ndeder banget**. Tembung **ndeder** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi kadadosan saking kalih *morfem* inggih menika *morfem* {N-} saha *morfem* **deder**. Pandhapuking tembung **ndeder** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

Tembung **ndeder** menika kalebet jinising tembung kahanan wujud amargi ngandharaken wujud saking margi. Margi ingkang awujud **ndeder** menika awujud minggah saha jejeg.

Tembung **ndeder** menika kadadosan saking tembung lingga **deder** ingkang tegesipun ‘minggah saha jejeg’ ingkang dipunraketi wuwuhan ater-ater hanuswara {n-}. Wuwuhan hanuswara {n-} wonten ing *konteks* menika gadhah

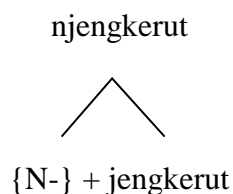
teges ‘wonten ing kawontenan ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Ningali saking wuwuhanipun kasebat, tembung **ndeder** gadhah teges ‘ing kawontenan minggah saha jejeg’.

Tembung kahanan mawi ater-ater {N-} *alomorf* {n-} jinis wujud ugi kapanggihaken ing pethikan ngandhap menika.

Babah Cwan katon manthuk-manthuk. Setuju, senajan bathuke isih katon **njengkerut**.

(KKP: V: 43: 1-2)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **njengkerut** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **njengkerut** saged dipunraketi kaliyan tembung **rada** dados **rada njengkerut** saha dipunraketi tembung **banget** dados **njengkerut banget**. Tembung **njengkerut** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi kadadosan saking kalih *morfem* inggih menika *morfem* {N-} saha *morfem* **jengkerut**. Pandhapuking tembung **njengkerut** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

Tembung **njengkerut** menika kalebet jinising tembung kahanan wujud amargi ngandharaken wujud palarapanipun Babah Cwan. **Njengkerut** menika kawontenan nalika wujudipun kulit wonten linthinganipun.

Tembung **njengkerut** menika kadadosan saking tembung lingga **jengkerut** ingkang tegesipun ‘linthingan kulit’ ingkang dipunraketi wuwuhan ater-ater hanuswara {n-}. Ater-ater hanuswara {n-} wonten ing *konteks* menika

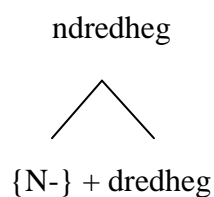
gadhah teges ‘wonten ing kawontenan ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Ningali saking wuwuhanipun kasebat, tembung **njengkerut** gadhah teges ‘ing kawontenan kulitipun wonten linthinganipun’.

b) Tembung Kahanan Mawi Ater-Ater {N-} *Alomorf* {n-} Jinis Raos

Tembung kahanan mawi ater-ater {N-} *alomorf* {n-} jinis raos ingkang kapanggihaken saged dipuntingali wonten ing pethikan ngandhap menika.

Sikile wis krasa **ndredheg**, kemedher.
(KKP: I: 9: 28)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **ndredheg** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **ndredheg** saged dipunraketi kaliyan tembung **rada** dados rada **ndredheg** saha dipunraketi tembung **banget** dados **ndredheg banget**. Tembung **ndredheg** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi kadadosan saking kalih *morfem* inggih menika *morfem* {N-} saha *morfem* **dredheg**. Pandhapuking tembung **ndredheg** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

Tembung **ndredheg** menika kalebet jinising tembung kahanan raos amargi ngandharaken raos ingkang dipunalami suku. Ndredheg menika kawontenan nalika sukunipun kados geter.

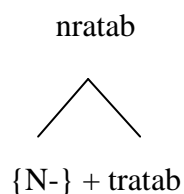
Tembung **ndredheg** menika kadadosan saking tembung lingga **dredheg** ingkang tegesipun ‘obah geter’ ingkang dipunraketi wuwuhan ater-ater hanuswara {n-}. Wuwuhan hanuswara {n-} wonten ing *konteks* menika gadhah teges ‘wonten

ing kawontenan ingkang dipunsebataken ing lingganipun'. Ningali saking wuwuhanipun kasebat, tembung **ndredheg** gadhah teges 'ing kawontenan obah geter'.

Tembung kahanan mawi ater-ater {N-} *alomorf* {n-} jinis raos ugi kapanggihaken ing pethikan ngandhap menika.

Neli nglikrik, atine Kahar **nratab**.
(KKP: III: 30: 28)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **nratab** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **nratab** saged dipunraketi kaliyan tembung **rada** dados **rada nratab** saha dipunraketi tembung **banget** dados **nratab banget**. Tembung **nratab** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi kadadosan saking kalih *morfem* inggih menika *morfem* {N-} saha *morfem* **tratab**. Pandhapuking tembung **nratab** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

Tembung **nratab** menika kalebet jinising tembung kahanan raos amargi ngandharaken raos ingkang dipunalami manah. Manah nalika ngalami nratab menika kraos sanalika dheg-dhegan.

Tembung **nratab** menika kadadosan saking tembung lingga **tratab** ingkang tegesipun 'dheg-dhegan' ingkang dipunraketi wuwuhan ater-ater hanuswara {n-}. Ater-ater hanuswara {n-} wonten ing *konteks* menika gadhah teges 'wonten ing kawontenan ingkang dipunsebataken ing lingganipun'. Ningali

saking wuwuhanipun kasebat, tembung **nratab** gadhah teges ‘ing kawontenan dheg-dhegan’.

b. Tembung Kahanan Mawi Seselan {-um-}

Tembung kahanan mawi seselan inggih menika tembung kahanan ingkang kadadosan kanthi ngraketaken seselan ing lingganipun. Wujud seselan ingkang dipunpanggiaken wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS inggih menika seselan {-um-}. Tembung kahanan mawi seselan {-um-} saged dipunpanggiaken wonten ing jinising tembung kahanan raos saha *mental*.

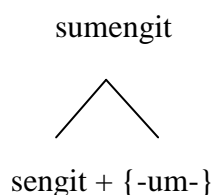
1) Tembung Kahanan Mawi Seselan {-um-} Jinis Raos

Tembung kahanan mawi seselan {-um-} jinis raos ingkang kapanggihaken saged dipuntingali wonten ing pethikan ngandhap menika.

Markisah, emboke Manik, noleh menyang lawang kanthi mripat sing isih mbleret. Saka sorot mripat sing mbleret kuwi ndadak ngemut cahya **sumengit**.

(KKP: II: 19: 29-30)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **sumengit** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **sumengit** saged dipunraketaken kaliyan tembung **rada** dados **rada sumengit** saha dipunraketaken tembung **banget** dados **sumengit banget**. Tembung **sumengit** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi kadadosan saking kalih *morfem* inggih menika *morfem sengit* saha *morfem {-um-}*. Pandhapuking tembung **sumengit** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

Tembung **sumengit** menika kalebet jinising tembung kahanan raos amargi ngandharaken raos ingkang dipunalami manahipun Markisah. Markisah gadhah raos sengit kaliyan garwanipun, Tajupedhet amargi nembe kemawon kondur wonten dalemipun.

Tembung **sumengit** menika kadadosan saking tembung lingga **sengit** ingkang tegesipun ‘boten ngresepaken’ ingkang dipunraketi seselan {-um-}. Seselan {-um-} wonten ing *konteks* menika gadhah teges ‘gadhah salah tingkah, patrap utawi tumindak kados ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Ningali saking wuwuhanipun kasebat, tembung **sumengit** gadhah teges ‘gadhah patrap sengit’.

Tembung kahanan mawi seselan {-um-} jinis raos ugi kapanggihaken ing pethikan ngandhap menika.

Ndadak krasa **kemranyas** atine, kelingan kandhane kakange jare sopir kuwi arep dadi manten oleh anake Kaji Hasim sugih.
(KKP: V: 41: 15-16)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **kemranyas** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **kemranyas** saged dipunraketi kaliyan tembung **rada** dados **rada kemranyas** saha dipunraketi tembung **banget** dados **kemranyas banget**. Tembung **kemranyas** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi kadadosan saking kalih *morfem* inggih menika *morfem* **kranyas** saha *morfem* {-um-}. Pandhapuking tembung **kemranyas** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

kemranyas

kranyas + {-um-}

Tembung **kemranyas** menika kalebet jinising tembung kahanan raos amargi ngandharaken raos ingkang dipunalami manah. Kemranyas wonten ing *konteks* kasebat nedahaken manah ngalami raos benter amargi Manik kemutan ngendikanipun Kahar babagan Samsul.

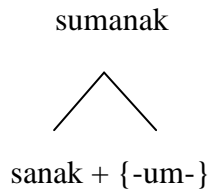
Tembung **kemranyas** menika kadadosan saking tembung lingga **kranyas** ingkang tegesipun ‘benter’ ingkang dipunraketki seselan **{-um-}**. Seselan **{-um-}** wonten ing *konteks* menika gadhah teges ‘asipat kados ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Ningali saking wuwuhanipun kasebat, tembung **kemranyas** gadhah teges ‘asipat benter’.

2) Tembung Kahanan Mawi Seselan {-um-} Jinis *Mental*

Tembung kahanan mawi seselan jinis *mental* ingkang kapanggihaken saged dipuntingali wonten ing pethikan ngandhap menika.

Manik melek, jururawat **sumanak** mau wis ora ana ing sandhinge Samsul. (KKP: XV: 114: 30-31)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **sumanak** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **sumanak** saged dipunraketki kaliyan tembung **rada** dados **rada sumanak** saha dipunraketki tembung **banget** dados **sumanak banget**. Tembung **sumanak** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi kadadosan saking kalih *morfem* inggih menika *morfem sanak* saha *morfem {-um-}*. Pandhapuking tembung **sumanak** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

Tembung **sumanak** menika kalebet jinising tembung kahanan *mental* amargi ngandharaken sipatipun satunggaling tiyang. Sipat sumanak menika kalebet *mental* amargi sampun nemplek ing dhirinipun jururawat menika.

Tembung **sumanak** menika kadadosan saking tembung lingga **sanak** ingkang tegesipun ‘sedherek’ ingkang dipunraketaken seselan {-um-}. Seselan {-um-} wonten ing *konteks* menika gadhah teges ‘asipat kados ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Ningali saking wuwuhanipun kasebat, tembung **sumanak** gadhah teges ‘asipat kados sedherek’.

c. Tembung Kahanan Mawi Panambang {-an}

Tembung kahanan mawi panambang inggih menika tembung kahanan ingkang kadadosan kanthi ngraketaken panambang ing lingganipun. Wujud panambang ingkang dipunpanggiaken wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS inggih menika ater-ater {-an}. Tembung kahanan mawi panambang {-an} saged dipunpanggiaken wonten ing jinising tembung kahanan wujud saha raos.

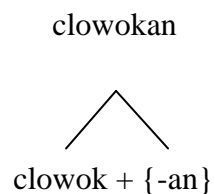
1) Tembung Kahanan Mawi Panambang {-an} Jinis Wujud

Tembung kahanan mawi seselan jinis wujud ingkang kapanggiaken saged dipuntingali wonten ing pethikan ngandhap menika.

Sing isih mringis-mringis ing lambe **clowokan**, diantemi rodha-rodha tetumpukan kaya dibanting-banting.

(KKP: XII: 90: 32-34)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **clowokan** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **clowokan** saged dipunraketi kaliyan tembung **rada** dados **rada clowokan** saha dipunraketi tembung **banget** dados **clowokan banget**. Tembung **clowokan** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi kadadosan saking kalih *morfem* inggih menika *morfem clowok* saha *morfem {-an}*. Pandhapuking tembung **clowokan** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

Tembung **clowokan** menika kalebet jinising tembung kahanan wujud amargi ngandharaken wujudipun margi. Kawontenan margi ingkang clowokan menika marginipun legok.

Tembung **clowokan** menika kadadosan saking tembung lingga **clowok** ingkang tegesipun ‘legok’ ingkang dipunraketi panambang **{-an}**. Panambang **{-an}** wonten ing *konteks* menika gadhah teges ‘asipat ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Ningali saking wuwuhanipun kasebat, tembung **clowokan** gadhah teges ‘asipat legok’.

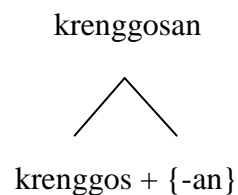
2) Tembung Kahanan Mawi Panambang {-an} Jinis Raos

Tembung kahanan mawi seselan jinis raos ingkang kapanggihaken saged dipuntingali wonten ing pethikan ngandhap menika.

Byar esuk Tajupedhet wis metu saka desa Keboireng, terus liwat dalan trabasan lika-liku nggubeti sikile gunung Tanggul sing pucuke isih ketara dikemuli pedut esuk. Ing njero sarung sing saiki dikalungake ana buntelan sawatara sandhangan sing pengaji, oleh-oleh anggone metu ngadhepake

tengah wengi nganti jago kluruk sepisanan ing Ngunggahan. Dalane sing munggah mudhun kuwi cukup ngringetake awake lan sikil sing kiyeng kuwi, krasa kiyu. Ambegane **krenggosan**.
(KKP: III: 25: 18-25)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **krenggosan** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **krenggosan** saged dipunraketki kaliyan tembung **rada** dados **rada krenggosan** saha dipunraketki tembung **banget** dados **krenggosan banget**. Tembung **krenggosan** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi kadadosan saking kalih *morfem* inggih menika *morfem krenggos* saha *morfem {-an}*. Pandhapuking tembung **krenggosan** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

Tembung **krenggosan** menika kalebet jinising tembung kahanan raos amargi ngandharaken raos ingkang dipunalami paru-paru. Kawontenan **krenggosan** menika nalika ambeganipun menggeh-menggeh.

Tembung **krenggosan** menika kadadosan saking tembung lingga **krenggos** ingkang tegesipun ‘menggeh-menggeh’ ingkang dipunraketki panambang **{-an}**. Panambang **{-an}** wonten ing *konteks* menika gadhah teges ‘asipat ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Ningali saking wuwuhanipun kasebat, tembung **krenggosan** gadhah teges ‘asipat menggeh-menggeh’.

d. Tembung Kahanan Mawi Wuwuhan Sesarengan

Tembung kahanan mawi wuwuhan sesarengan inggih menika tembung kahanan ingkang kadadosan kanthi ngraketaken ater-ater saha panambang kanthi

sesarengan ing lingganipun. Wujud wuwuhan sesarengan ingkang dipunpanggiaken wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS inggih menika wuwuhan sesarengan {ke-/en}, {N-/i}, saha {ka-/an}.

1) Tembung Kahanan Mawi Wuwuhan Sesarengan {ke-/en}

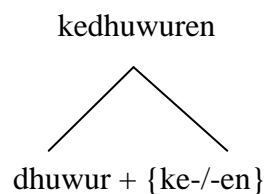
Tembung kahanan mawi wuwuhan sesarengan {ke-/en} kapanggihaken jinising tembung kahanan ukuran saha raos.

a) Tembung Kahanan Mawi Wuwuhan Sesarengan {ke-/en} Jinis Ukuran

Tembung kahanan mawi wuwuhan sesarengan {ke-/en} jinis ukuran ingkang kapanggihaken saged dipuntingali wonten ing pethikan ngandhap menika.

Wengi kuwi Manik isih turu sakamar karo Neli, nanging ing amben seje. Pancen dheweke krasa **kedhuwuren**, kanggone mung batur.
(KKP: V: 43: 4-5)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **kedhuwuren** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **kedhuwuren** saged dipunraketki kaliyan tembung **rada** dados rada **kedhuwuren** saha dipunraketki tembung **banget** dados **kedhuwuren banget**. Tembung **kedhuwuren** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi kadadosan saking kalih *morfem* inggih menika *morfem* **dhuwur** saha *morfem* {ke-/en}. Pandhapuking tembung **kedhuwuren** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

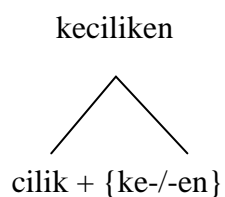
Tembung **kedhuwuren** menika kalebet jinising tembung kahanan ukuran amargi ngandharaken ukuran pangkatipun tiyang setunggal kaliyan sanesipun. Manik ingkang baturipun Neli boten kepenak nalika tilem sakamar kaliyan Neli.

Tembung **kedhuwuren** menika kadadosan saking tembung lingga **dhuwur** ingkang tegesipun ‘inggil’ ingkang dipunraketi wuwuhan sesarengan {**ke-/en**}. Wuwuhan sesarengan {**ke-/en**} wonten ing *konteks* menika gadhah teges ‘menapa ingkang dipunsebataken ing lingganipun asipat kekathahen’. Ningali saking wuwuhanipun kasebat, tembung **kedhuwuren** gadhah teges ‘inggil sanget’.

Tembung kahanan mawi wuwuhan sesarengan {**ke-/en**} jinis raos ugi kapanggihaken ing pethikan ngandhap menika.

“Kuwi wae didodoki dhisel banyu karo oler-oler sadhabreg, dadi **keciliken** nek dituroni wong loro ..”
(KKP: IX: 70: 1-2)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **keciliken** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **kedhuwuren** saged dipunraketi kaliyan tembung **rada** dados **rada keciliken** saha dipunraketi tembung **banget** dados **keciliken banget**. Tembung **keciliken** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi kadadosan saking kalih *morfem* inggih menika *morfem cilik* saha *morfem {ke-/en}*. Pandhapuking tembung **keciliken** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

Tembung **keciliken** menika kalebet jinising tembung kahanan ukuran amargi ngandharaken ukuran saking kamar. Keciliken wonten *konteks* ing nginggil ngandharaken ukuran kamaripun Manik ingkang boten jembar.

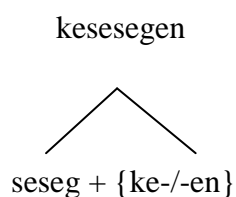
Tembung **keciliken** menika kadadosan saking tembung lingga **cilik** ingkang tegesipun ‘alit’ ingkang dipunraketi wuwuhan sesarengan {ke-/en}. Wuwuhan sesarengan {ke-/en} wonten ing *konteks* menika gadhah teges ‘menapa ingkang dipunsebataken ing lingganipun asipat kekathahen’. Ningali saking wuwuhanipun kasebat, tembung **keciliken** gadhah teges ‘alit sanget’.

b) Tembung Kahanan Mawi Wuwuhan Sesarengan {ke-/en} Jinis Raos

Tembung kahanan mawi wuwuhan sesarengan {ke-/en} jinis raos ingkang kapanggihaken saged dipuntingali wonten ing pethikan ngandhap menika.

Nganti suwe ning Neli ngameti lambene, **kesesegen**.
(KKP: V: 44: 9)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **kesesegen** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **kesesegen** saged dipunraketi kaliyan tembung **rada** dados **rada kesesegen** saha dipunraketi tembung **banget** dados **kesesegen banget**. Tembung **kesesegen** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi kadadosan saking kalih *morfem* inggih menika *morfem seseg* saha *morfem {ke-/en}*. Pandhapuking tembung **kesesegen** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

Tembung **kesesegen** menika kalebet jinising tembung kahanan raos amargi ngandharaken raos ingkang dipunalami paru-paru. Kesesegen menika kawontenan nalika badhe ambegan rekaos.

Tembung **kesesegen** menika kadadosan saking tembung lingga **seseg** ingkang tegesipun ‘ambeganipun rekaos’ ingkang dipunraketi wuwuhan sesarengan {**ke/-en**}. Wuwuhan sesarengan {**ke/-en**} wonten ing *konteks* menika gadhah teges ‘menapa ingkang dipunsebataken ing lingganipun asipat kekathahen’. Ningali saking wuwuhanipun kasebat, tembung **kesesegen** gadhah teges ‘ambeganipun rekaos sanget’.

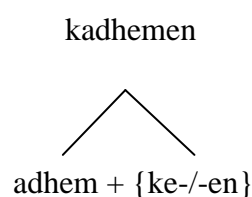
Tembung kahanan mawi wuwuhan sesarengan {**ke/-en**} jinis raos ugi kapanggihaken ing pethikan ngandhap menika.

“Mbebera klasa neng ngarep lawang kamar, neng njaba. Lawange kamar dak kancing saka njero ...”

“Wouw, sida **kadhemen** je aku!”

(KKP: IX: 70: 12)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **kadhemen** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **kadhemen** saged dipunraketi kaliyan tembung **rada** dados **rada kadhemen** saha dipunraketi tembung **banget** dados **kadhemen banget**. Tembung **kadhemen** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi kadadosan saking kalih *morfem* inggih menika *morfem* **adhem** saha *morfem* {**ke/-en**}. Pandhapuking tembung **kadhemen** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

Tembung **kadhemen** menika kalebet jinising tembung kahanan raos amargi ngandharaken raos ingkang dipunlampahi Tirto. Kadhemen wonten *konteks* ing nginggil ngandharaken raos asrep ingkang dipunlampahi Tirto nalika sare wonten ing njawi kamar.

Tembung **kadhemen** menika kadadosan saking tembung lingga **adhem** ingkang tegesipun ‘asrep’ ingkang dipunraketni wuwuhan sesarengan {**ke/-en**}. Wuwuhan sesarengan {**ke/-en**} wonten ing *konteks* menika gadhah teges ‘menapa ingkang dipunsebataken ing lingganipun asipat kekathahen’. Ningali saking wuwuhanipun kasebat, tembung **kadhemen** gadhah teges ‘asrep banget’.

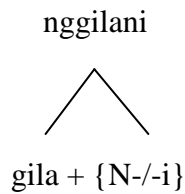
2) Tembung Kahanan Mawi Wuwuhan Sesarengan {**N/-i**} *Alomorf* {**ng/-i**}

Jinis Raos

Tembung kahanan mawi wuwuhan sesarengan {**N/-i**} jinis raos ingkang kapanggihaken saged dipuntingali wonten ing pethikan ngandhap menika.

“His **nggilani**! Masa aku karo kowe ditumpuk.
(KKP: IX: 70: 4)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **nggilani** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **nggilani** saged dipunraketni kaliyan tembung **rada** dados **rada nggilani** saha dipunraketni tembung **banget** dados **nggilani banget**. Tembung **nggilani** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi kadadosan saking kalih *morfem* inggih menika *morfem gila* saha *morfem* {**N/-i**}. Pandhapuking tembung **nggilani** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

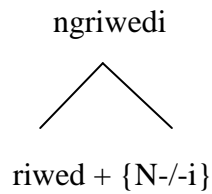
Tembung **nggilani** menika kalebet jinising tembung kahanan raos amargi ngandharaken raos ingkang dipunalami manah. Nggilani menika kawontenan nalika ningali satunggaling bab ingkang boten salimrahipun miturut satunggaling tiyang.

Tembung **nggilani** menika kadadosan saking tembung lingga **gila** ingkang tegesipun ‘gila’ ingkang dipunraketni wuwuhan sesarengan **{N-/-i}**. Wuwuhan sesarengan **{N-/-i}** wonten ing *konteks* menika gadhah teges ‘ndayani ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Ningali saking wuwuhanipun kasebat, tembung **nggilani** gadhah teges ‘ndayani gila’.

Tembung kahanan mawi wuwuhan sesarengan **{N-/-i}** *alomorf* **{ng-/-i}** jinis raos ugi kapanggihaken ing pethikan ngandhap menika.

“Manik, dhapurmu aja **ngriwedi** we ah! Nek jarak lagi mejer ngene iki larangan ninggalake beberan!”
(KKP: I: 12: 12-13)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **ngriwedi** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **ngriwedi** saged dipunraketni kaliyan tembung **rada** dados **rada ngriwedi** saha dipunraketni tembung **banget** dados **ngriwedi banget**. Tembung **ngriwedi** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi kadadosan saking kalih *morfem* inggih menika *morfem riwed* saha *morfem {N-/-i}*. Pandhapuking tembung **ngriwedi** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

Tembung **ngriwedi** menika kalebet jinising tembung kahanan raos amargi ngandharaken raos ingkang dipunalami manah. Ngriwedi wonten *konteks* ing nginggil ngandharaken raos ribed ingkang dipunalami manahipun Kahar amargi Manik ngaken Kahar ingkang nembe tumut beberan dhadhu menika supados kondur.

Tembung **ngriwedi** menika kadadosan saking tembung lingga **riwed** ingkang tegesipun ‘ribed’ ingkang dipunraketi wuwuhan sesarengan {**N-/-i**}. Wuwuhan sesarengan {**N-/-i**} wonten ing *konteks* menika gadhah teges ‘ndayani ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Ningali saking wuwuhanipun kasebat, tembung **ngriwedi** gadhah teges ‘ndayani ribed’.

3) Tembung Kahanan Mawi Wuwuhan Sesarengan {ka-/-an}

Tembung kahanan mawi wuwuhan sesarengan {ka-/-an} kapanggihaken jinising tembung kahanan ukuran saha raos.

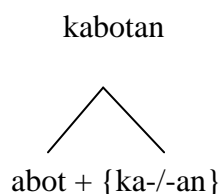
a) Tembung Kahanan Mawi Wuwuhan Sesarengan {ka-/-an} Jinis Ukuran

Tembung kahanan mawi wuwuhan sesarengan {ka-/-an} jinis ukuran ingkang kapanggihaken saged dipuntingali wonten ing pethikan ngandhap menika.

Kahar meneng sedhela, nuli, “Nek aku ora **kabotan** kowe nyambut gawe menyang sunglon. Kowe mengko dakgolekake pagaweyan ana tokone babah Cwan, gak ana warung!”

(KKP: IV: 38: 29-31)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **kabotan** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **kabotan** saged dipunraketi kaliyan tembung **rada** dados **rada kabotan** saha dipunraketi tembung **banget** dados **kabotan banget**. Tembung **kabotan** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi kadadosan saking kalih *morfem* inggih menika *morfem abot* saha *morfem {ka/-an}*. Pandhapuking tembung **kabotan** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

Tembung **kabotan** menika kalebet jinising tembung kahanan ukuran amargi ngandharaken ukuran bab awrat. Tembung kabotan kasebat ngandharaken bab ukuran lilanipun Kahar menawi Manik badhe nyambut damel.

Tembung **kabotan** menika kadadosan saking tembung lingga **abot** ingkang tegesipun ‘bobotipun kathah’ ingkang dipunraketi wuwuhan sesarengan **{ka/-an}**. Wuwuhan sesarengan **{ka/-an}** wonten ing *konteks* menika gadhah teges ‘asipat langkung ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Ningali saking wuwuhanipun kasebat, tembung **kabotan** gadhah teges ‘asipat langkung bobotipun kathah’.

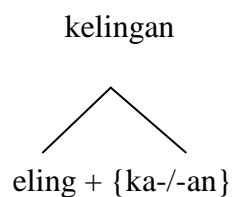
b) Tembung Kahanan Mawi Wuwuhan Sesarengan {ka/-an} Jinis Raos

Tembung kahanan mawi wuwuhan sesarengan **{ka/-an}** jinis raos ingkang kapanggihaken saged dipuntingali wonten ing pethikan ngandhap menika.

Nanging sagebyaran ing mripat atine **kelingan** Jaka Samsul sing nggegemake dhuwit ing tangane, dhuwit sing diakokake saka pawewehe Kang Kahar marang emboke.

(KKP: II: 17: 12-15)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **kelingan** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **kelingan** saged dipunraketiki kaliyan tembung **rada** dados **rada kelingan** saha dipunraketiki tembung **banget** dados **kelingan banget**. Tembung **kelingan** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi kadadosan saking kalih *morfem* inggih menika *morfem eling* saha *morfem {ka-/an}*. Pandhapuking tembung **kelingan** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

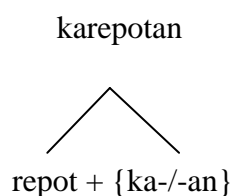
Tembung **kelingan** menika kalebet jinising tembung kahanan raos amargi ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan. Kelingan menika kawontenan nalika satunggaling tiyang langkung enget kaliyan satunggaling bab menapa tiyang. Bab enget menika wonten gegayutanipun kaliyan penggalihan.

Tembung **kelingan** menika kadadosan saking tembung lingga **eling** ingkang tegesipun **enget** ingkang dipunraketiki wuwuhan sesarengan **{ka-/an}**. Wuwuhan sesarengan **{ka-/an}** wonten ing *konteks* menika gadhah teges ‘asipat langkung ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Ningali saking wuwuhanipun kasebat, tembung **kelingan** gadhah teges ‘asipat langkung enget’.

Tembung kahanan mawi wuwuhan sesarengan **{ke-/en}** jinis raos ugi kapanggihaken ing pethikan ngandhap menika.

“Mamah wis ngarep-arep, aku **karepotan** banget.”
(KKP: X: 78: 21)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **karepotan** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **karepotan** saged dipunraketi kaliyan tembung **rada** dados **rada karepotan** saha dipunraketi tembung **banget** dados **karepotan banget**. Tembung **karepotan** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi kadadosan saking kalih *morfem* inggih menika *morfem repot* saha *morfem {ka-/an}*. Pandhapuking tembung **karepotan** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

Tembung **karepotan** menika kalebet jinising tembung kahanan raos amargi ngandharaken raos ingkang dipunlampahi. Karepotan wonten *konteks* ing nginggil ngandharaken raos repot ingkang dipunlampahi Neli nalika Manik nembe mantuk wonten desa.

Tembung **karepotan** menika kadadosan saking tembung lingga **repot** ingkang tegesipun ‘kathah padamelan’ ingkang dipunraketi wuwuhan sesarengan **{ka-/an}**. Wuwuhan sesarengan **{ka-/an}** wonten ing *konteks* menika gadhah teges ‘asipat langkung ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Ningali saking wuwuhanipun kasebat, tembung **karepotan** gadhah teges ‘asipat langkung padamelanipun kathah’.

2. Tembung Kahanan Rangkep

Tembung kahanan rangkep inggih menika tembung kahanan ingkang pangucapanipun dipunambali kaping kalih, saperangan utawi sedaya. Tembung kahanan rangkep wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS ingkang kapanggihaken inggih menika tembung kahanan dwilingga saha dwilingga salin swara. Tembung kahanan rangkep ingkang kapanggihaken saged kababar kados ing ngandhap menika.

a. Tembung Kahanan Dwilingga

Tembung kahanan dwilingga inggih menika tembung kahanan ingkang kadadosan kanthi ngambali sedaya lingganipun. Tembung kahanan dwilingga ingkang saged dipunpanggihaken wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS ing jinising tembung kahanan wujud, ukuran, warni, raos saha *mental*.

1) Tembung Kahanan Dwilingga Jinis Wujud

Tembung kahanan dwilingga jinis wujud ingkang kapanggihaken saged dipuntingali wonten ing pethikan ngandhap menika.

Lakune terus nggremeti dalan krakalan sing lunyu lan **lancip-lancip** nggegesi dlamakan.
(KKP: I: 12: 32-33).

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **lancip-lancip** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **lancip-lancip** saged dipunraketi kaliyan tembung **rada** dados **rada lancip-lancip** saha dipunraketi tembung **banget** dados **lancip-lancip banget**. Tembung **lancip-lancip** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi tembung **lancip** minangka wujud dhasar

dipunrangkep kanthi wetah. Pandhapuking tembung **lancip-lancip** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

lancip-lancip

lancip + {R-}

Tembung **lancip-lancip** menika kalebet jinising tembung kahanan wujud amargi ngandharaken wujud saking krakal. Wujud lancip inggih menika wujud satunggaling barang ingkang mawi pucukipun merit.

Tembung **lancip-lancip** menika kadadosan saking tembung lingga **lancip** ingkang tegesipun ‘pucukipun merit’ ingkang dipunambali kanthi wetah. Tembung dwilingga wonten ing *konteks* menika gadhah teges ‘kathah-kathahipun kados ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Tembung **lancip-lancip** ing nginggil gadhah teges ‘kathah-kathahipun pucukipun merit’.

Tembung kahanan dwilingga jinis wujud ugi kapanggihaken ing pethikan ngandhap menika.

Sumur sing saiki wis **gempal-gempal** srumbunge, nanging wangune akeh nyatet crita-crita saka leluhure
(KKP: II: 16: 6-8)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **gempal-gempal** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **gempal-gempal** saged dipunraketki kaliyan tembung **rada** dados **rada gempal-gempal** saha dipunraketki tembung **banget** dados **gempal-gempal banget**. Tembung **gempal-gempal** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi tembung **gempal**

minangka wujud dhasar dipunrangkep kanthi wetah. Pandhapuking tembung **gempal-gempal** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

gempal-gempal

gempal + {R-}

Tembung **gempal-gempal** menika kalebet jinising tembung kahanan wujud amargi ngandharaken wujud saking srumbungipun sumur. Gempal-gempal wonten *konteks* ing nginggil ngandharaken wujud srumbung ingkang cuwil ageng..

Tembung **gempal-gempal** menika kadadosan saking tembung lingga **gempal** ingkang tegesipun ‘cuwil ageng’ ingkang dipunambali kanthi wetah. Tembung dwilingga wonten ing *konteks* menika gadhah teges ‘kathah-kathahipun kados ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Tembung **gempal-gempal** ing nginggil gadhah teges ‘kathah-kathahipun anggenipun cuwil ageng’.

2) Tembung Kahanan Dwilingga Jinis Ukuran

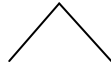
Tembung kahanan dwilingga jinis ukuran ingkang kapanggihaken saged dipuntingali wonten ing pethikan ngandhap menika.

“Ing sunglon Prigi kana akeh pagaweyan, ing kana akeh wong **sugih-sugih** neneka.”
(KKP: II: 22: 18-20)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **sugih-sugih** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **sugih-sugih** saged dipunraketu kaliyan tembung **rada** dados **rada sugih-sugih** saha dipunraketu tembung **banget** dados **sugih-sugih banget**. Tembung **sugih-sugih** kalebet

tembung kahanan *polimorfemis* amargi tembung **sugih** minangka wujud dhasar dipunrangkep kanthi wetah. Pandhapuking tembung **sugih-sugih** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

sugih-sugih

sugih + {R-}

Tembung **sugih-sugih** menika kalebet jinising tembung kahanan ukuran amargi ngandharaken ukuran kasugihanipun setunggal tiyang. Kawontenan sugih inggih menika kawontenan nalika satunggaling tiyang gadhah arta ingkang kathah.

Tembung **sugih-sugih** menika kadadosan saking tembung lingga **sugih** ingkang tegesipun ‘sugih’ ingkang dipunambali kanthi wetah. Tembung dwilingga wonten ing *konteks* menika gadhah teges ‘kathah-kathahipun kados ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Tembung **sugih-sugih** ing nginggil gadhah teges ‘kathah-kathahipun sugih’.

Tembung kahanan dwilingga jinis ukuran ugi kapanggihaken ing pethikan ngandhap menika.

“Kae delengen wong-wong kutha sing pangkate **gedhe-gedhe** sing duwe kebon cengkeh atusan hektar ing Trenggalek kene, sing dibajing dhuwite sapa? Dhuwite rakyat sing mlarat!”
(KKP: III: 27: 8-10)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **gedhe-gedhe** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **gedhe-gedhe** saged dipunraketi kaliyan tembung **rada** dados **rada gedhe-gedhe** saha dipunraketi tembung **banget** dados **gedhe-gedhe banget**. Tembung **gedhe-gedhe** kalebet

tembung kahanan *polimorfemis* amargi tembung **gedhe** minangka wujud dhasar dipunrangkep kanthi wetah. Pandhapuking tembung **gedhe-gedhe** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

gedhe-gedhe

gedhe + {R-}

Tembung **gedhe-gedhe** menika kalebet jinising tembung kahanan ukuran amargi ngandharaken ukuran pangkat padamelan. Gedhe-gedhe wonten *konteks* ing nginggil ngandharaken ukuran padamelanipun tiyang-tiyang kitha menika ageng.

Tembung **gedhe-gedhe** menika kadadosan saking tembung lingga **gedhe** ingkang tegesipun ‘ageng’ ingkang dipunambali kanthi wetah. Tembung dwilingga wonten ing *konteks* menika gadhah teges ‘kathah-kathahipun kados ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Tembung **gedhe-gedhe** ing nginggil gadhah teges ‘kathah-kathahipun ageng’.

3) Tembung Kahanan Dwilingga Jinis Warni

Tembung kahanan dwilingga jinis warni ingkang kapanggihaken saged dipuntingali wonten ing pethikan ngandhap menika.

“Nek ngono jenange gak usah **abang-abang!**”, sumaute Manik karo ngguyu.

(KKP: X: 77: 13-14)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **abang-abang** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **abang-abang** saged dipunraketki kaliyan tembung **rada** dados **rada abang-abang** saha dipunraketki

tembung **banget** dados **abang-abang banget**. Tembung **abang-abang** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi tembung **abang** minangka wujud dhasar dipunrangkep kanthi wetah. Pandhapuking tembung **abang-abang** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

abang-abang

abang + {R-}

Tembung **abang-abang** menika kalebet jinising tembung kahanan warni amargi ngandharaken warni saking jenang. Warni abrit inggih menika warni kados dene warnanipun rah.

Tembung **abang-abang** menika kadadosan saking tembung lingga **abang** ingkang tegesipun ‘warni kados dene warninipun rah’ ingkang dipunambali kanthi wetah. Tembung dwilingga wonten ing *konteks* menika gadhah teges ‘kathah-kathahipun kados ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Tembung **abang-abang** ing nginggil gadhah teges ‘kathah-kathahipun warni kados dene warninipun rah’.

Tembung kahanan dwilingga jinis warni ugi kapanggihaken ing pethikan ngandhap menika.

Kahar ngadeg mbegagah ing dhuwure, nanging pandelenge banjur krasa klemun-klemun. Krasa **kuning-kuning**.
(KKP: VII: 57: 18-19)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **kuning-kuning** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **kuning-kuning** saged dipunraketi kaliyan tembung **rada** dados **rada kuning-kuning** saha

dipunraketi tembung **banget** dados **kuning-kuning banget**. Tembung **kuning-kuning** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi tembung **kuning** minangka wujud dhasar dipunrangkep kanthi wetah. Pandhapuking tembung **kuning-kuning** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

kuning-kuning

kuning + {R-}

Tembung **kuning-kuning** menika kalebet jinising tembung kahanan warni amargi ngandharaken warni ingkang dipunpirsani Kahar. Warni kuning inggih menika warni kados dene warnanipun kunir.

Tembung **kuning-kuning** menika kadadosan saking tembung lingga kuning ingkang tegesipun ‘warni kados dene warnanipun kunir’ ingkang dipunambali kanthi wetah. Tembung dwilingga wonten ing *konteks* menika gadhah teges ‘kathah-kathahipun kados ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Tembung **kuning-kuning** ing nginggil gadhah teges ‘kathah-kathahipun warni kados dene warnanipun kunir’.

4) Tembung Kahanan Dwilingga Jinis Raos

Tembung kahanan dwilingga jinis raos ingkang kapanggihaken saged dipuntingali wonten ing pethikan ngandhap menika.

Pandelenge **prepet-prepet**.

(KKP: IX: 68: 36)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **prepet-prepet** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **prepet-prepet** saged dipunraketi kaliyan tembung **rada** dados **rada prepet-prepet** saha

dipunraketi tembung **banget** dados **prepet-prepet banget**. Tembung **prepet-prepet** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi tembung **prepet** minangka wujud dhasar dipunrangkep kanthi wetah. Pandhapuking tembung **prepet-prepet** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

prepet-prepet

prepet + {R-}

Tembung **prepet-prepet** menika kalebet jinising tembung kahanan raos amargi ngandharaken raos ingkang dipunalami paningal. Prepet-prepet wonten *konteks* ing nginggil ngandharaken raos sanalika peteng nalika nembe ningali satunggaling bab.

Tembung **prepet-prepet** menika kadadosan saking tembung lingga **prepet** ingkang tegesipun ‘sanalika peteng’ ingkang dipunambali kanthi wetah. Tembung dwilingga wonten ing *konteks* menika gadhah teges ‘wonten ing kawontenan (kraos) kados ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Tembung **prepet-prepet** ing nginggil gadhah teges ‘ing kawontenan (kraos) sanalika peteng’

Tembung kahanan dwilingga jinis warni ugi kapanggihaken ing pethikan ngandhap menika.

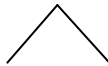
Ndadak krasa kemranyas atine, kelingan kandhane kakange jare sopir kuwi arep dadi manten oleh anake Kaji Hasim sugih. **Sedhut-sedhut** dhadhane, kringete krasa teles ing gulu.

(KKP: V: 41: 17)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **sedhut-sedhut** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **sedhut-sedhut** saged dipunraketi kaliyan tembung **rada** dados **rada sedhut-sedhut** saha

dipunraketi tembung **banget** dados **sedhut-sedhut banget**. Tembung **sedhut-sedhut** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi tembung **sedhut** minangka wujud dhasar dipunrangkep kanthi wetah. Pandhapuking tembung **sedhut-sedhut** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

sedhut-sedhut

sedhut + {R-}

Tembung **sedhut-sedhut** menika kalebet jinising tembung kahanan raos amargi ngandharaken raos ingkang dipunalami jantung. Kawontenan sedhut-sedhut inggih menika kawontenan jantung nalika ngraos kadosta didudut.

Tembung **sedhut-sedhut** menika kadadosan saking tembung lingga **sedhut** ingkang tegesipun ‘kraos kados didudut’ ingkang dipunambali kanthi wetah. Tembung dwilingga wonten ing *konteks* menika gadhah teges ‘wonten ing kawontenan (kraos) kados ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Tembung **sedhut-sedhut** ing nginggil gadhah teges ‘ing kawontenan (kraos) kados didudut’

5) Tembung Kahanan Dwilingga Jinis *Mental*

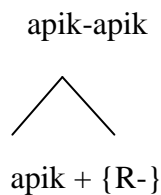
Tembung kahanan dwilingga jinis *mental* ingkang kapanggihaken saged dipuntingali wonten ing pethikan ngandhap menika.

“Aku rumangsa kepotangan budi Mah, dheweke wong **apik-apik** ing pesisir kene.”

(KKP: XVI: 121: 5-6)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **apik-apik** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **apik-apik** saged dipunraketi kaliyan tembung **rada** dados **rada apik** saha dipunraketi tembung

banget dados **apik banget**. Tembung **apik-apik** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi tembung **apik** minangka wujud dhasar dipunrangkep kanthi wetah. Pandhapuking tembung **apik-apik** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

Tembung **apik-apik** menika kalebet jinising tembung kahanan *mental* amargi ngandharaken mentalipun Kahar. *Mental* apik-apik inggih menika *mental* utwai sipat ingkang sae ingkang rumaket wonten ing satunggaling tiyang.

Tembung **apik-apik** menika kadadosan saking tembung lingga **apik** ingkang tegesipun ‘sae’ ingkang dipunambali kanthi wetah. Tembung dwilingga wonten ing *konteks* menika gadhah teges ‘temenanan kados ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Tembung **apik-apik** ing nginggil gadhah teges ‘temenanan sae’.

b. Tembung Kahanan Dwilingga Salin Swara Jinis Raos

Tembung kahanan dwilingga salin swara inggih menika tembung kahanan ingkang kadadosan kanthi ngambali lingganipun lajeng dipunewahi vokalipun. Tembung kahanan dwilingga salin swara ingkang saged dipunpanggiaken wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS ing jinising tembung raos.

Tembung kahanan dwilingga salin swara jinis raos ingkang kapanggihaken saged dipuntingali wonten ing pethikan ngandhap menika.

Sorene Markisah wis bisa mlaku menyang sumur, wetenge wis ora **plilat-plilit** maneh.

(KKP: III: 24: 1-2)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **plilat-plilit** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **plilat-plilit** saged dipunraketi kaliyan tembung **rada** dados **rada plilat-plilit** saha dipunraketi tembung **banget** dados **plilat-plilit banget**. Tembung **plilat-plilit** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi tembung **plilit** minangka wujud dhasar dipunrangkep lajeng dipunewahi vokalipun. Pandhapuking tembung **plilat-plilit** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

plilat-plilit

plilit + {R-} (salin swara)

Tembung **plilat-plilit** menika kalebet jinising tembung kahanan raos amargi ngandharaken roas ingkang dipunalami padharan. Raos plilat-plilit menika nalika padharan ngraosken sakit kados dipuntir-puntir.

Tembung **plilat-plilit** menika kadadosan saking tembung lingga **plilit** ingkang tegesipun ‘raos kados dipuntir-puntir’ ingkang dipunambali kanthi ngewahi vokalipun. Tembung dwilingga salin swara wonten ing *konteks* menika gadhah teges ‘wongsal-wangsul (boten ajeg) nglampahi kados ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Tembung **plilat-plilit** ing nginggil gadhah teges ‘wongsal-wangsul (boten ajeg) nglampahi raos kados dipuntir-puntir’.

Tembung kahanan dwilingga salin swara jinis raos ugi kapanggihaken ing pethikan ngandhap menika.

“Weteng ki kok **slemat-slemet** meneh ta ...”

(KKP: II: 17: 8)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **slemat-slemet** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **slemat-slemet** saged dipunraketki kaliyan tembung **rada** dados **rada slemat-slemet** saha dipunraketki tembung **banget** dados **slemat-slemet banget**. Tembung **slemat-slemet** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi tembung **slemet** minangka wujud dhasar dipunrangkep lajeng dipunewahi vokalipun. Pandhapuking tembung **slemat-slemet** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

slemat-slemet

slemet + {R-} (salin swara)

Tembung **slemat-slemet** menika kalebet jinising tembung kahanan raos amargi ngandharaken raos ingkang dipunalami padharan. Raos slemat-slemet inggih menika raos sakit ing padharan.

Tembung **slemat-slemet** menika kadadosan saking tembung lingga **slemet** ingkang tegesipun ‘sakit ing padharan’ ingkang dipunambali kanthi ngewahi vokalipun. Tembung dwilingga salin swara wonten ing *konteks* menika gadhah teges ‘wongsal-wangsul (boten ajeg) nglampahi kados ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Tembung **slemat-slemet** ing nginggil gadhah teges ‘wongsal-wangsul (boten ajeg) nglampahi sakit ing padharan’.

3. Tembung Kahanan Camboran

Tembung kahanan camboran inggih menika tembung kahanan ingkang kadadosan kanthi nggathukaken kalih tembung lingga utawi langkung. Tembung

kahanan camboran wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS ingkang kapanggihaken inggih menika tembung kahanan camboran asal kaliyan asal saha tembung kahanan camboran asal kaliyan *unik*. Tembung kahanan camboran ingkang kapanggihaken saged kababar kados ing ngandhap menika.

a. Tembung Kahanan Camboran Asal kaliyan Asal

Tembung kahanan camboran asal kaliyan asal inggih menika tembung kahanan camboran ingkang perangan pandhapukipun awujud *morfem* asal kaliyan *morfem* asal. Tembung kahanan camboran asal kaliyan asal ingkang saged dipunpanggihaken wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS ing jinising tembung kahanan ukuran saha *mental*.

1) Tembung Kahanan Camboran Asal kaliyan Asal Jinis Ukuran

Tembung kahanan camboran asal kaliyan asal jinis ukuran ingkang kapanggihaken saged dipuntingali wonten ing pethikan ngandhap menika.

Ora bisa kumecap, mung ing ati dheweke lagi ngerti menawa prawan **labur madu** kaya Neli kuwi uga duwe kaperihan ati.
(KKP: V: 44: 15-17)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **labur madu** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **labur madu** saged dipunraket ing kaliyan tembung **rada** dados **rada labur madu** saha dipunraket ing tembung **banget** dados **labur madu banget**. Tembung **labur madu** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi kadadosan saking kalih *morfem* inggih menika *morfem labur* saha *morfem madu*. Pandhapuking tembung **labur madu** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

labur madu

labur + madu

Tembung **labur madu** menika kalebet jinising tembung kahanan ukuran amargi ngandharaken ukuran kasugihanipun setunggal tiyang. Kawontenan labur madu inggih menika kawontenan nalika satunggaling tiyang gadhah arta ingkang kathah.

Tembung **labur madu** menika kadadosan saking tembung lingga **labur** ingkang tegesipun ‘jur-juran gamping’ ingkang dipungathukaken kaliyan tembung lingga **madu** ingkang tegesipun ‘madu’. Tembung **labur madu** ing nginggil gadhah teges ‘sugih’.

2) Tembung Kahanan Camboran Asal kaliyan Asal Jinis *Mental*

Tembung kahanan camboran asal kaliyan asal jinis *mental* ingkang kapanggihaken saged dipuntingali wonten ing pethikan ngandhap menika.

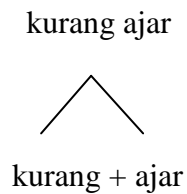
Lagi mbukak lawang kulah Tirta wis ngadeg ing lawang, kandhane, “Arep dak susul menyang njero kulah kowe metu. Ayo, ayo mlebu maneh! Gak ana sapa-sapa we ...!”

“His, his ... **kurang ajar!**”

(KKP: VIII: 64: 32)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **kurang ajar** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **kurang ajar** saged dipunraketki kaliyan tembung **rada** dados **rada kurang ajar** saha dipunraketki tembung **banget** dados **kurang ajar banget**. Tembung **kurang ajar** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi kadadosan saking kalih *morfem* inggih

menika *morfem* **kurang** saha *morfem* **ajar**. Pandhapuking tembung **kurang ajar** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

Tembung **kurang ajar** menika kalebet jinising tembung kahanan *mental* amargi ngandharaken *mental* utawi sipat satunggaling tiyang. Sipat kurang ajar menika nalika satunggaling tiyang boten ngertos tata krama.

Tembung **kurang ajar** menika kadadosan saking tembung lingga **kurang** ingkang tegesipun ‘kirang’ ingkang dipungathukaken kaliyan tembung lingga **ajar** ingkang tegesipun ‘sinau’. Tembung **kurang ajar** ing nginggil gadhah teges ‘kurang ajar’.

b. Tembung Kahanan Camboran Asal kaliyan *Unik*

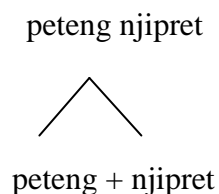
Tembung kahanan camboran asal kaliyan *unik* inggih menika tembung kahanan camboran ingkang perangan pandhapukipun awujud *morfem* asal kaliyan *morfem unik*. Tembung kahanan camboran asal kaliyan *unik* ingkang saged dipunpanggiaken wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS ing jinising tembung kahanan ukuran, warni, saha raos.

1) Tembung Kahanan Camboran Asal kaliyan *Unik* Jinis Ukuran

Tembung kahanan camboran asal kaliyan *unik* jinis ukuran ingkang kapanggihaken saged dipuntingali wonten ing pethikan ngandhap menika.

Kanthi gugup lan bingung, dheweke nyawang dhuwur sing wis **peteng njipret**, udan wis teka kaya disokake saka dhuwur.
(KKP: I: 9: 16-18)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **peteng njipret** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **peteng njipret** saged dipunraketki kaliyan tembung **rada dados rada peteng njipret** saha dipunraketki tembung **banget dados peteng njipret banget**. Tembung **peteng njipret** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi kadadosan saking kalih *morfem* inggih menika *morfem peteng* saha *morfem njipret*. Pandhapuking tembung **peteng njipret** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

Tembung **peteng njipret** menika kalebet jinising tembung kahanan ukuran amargi ngandharaken ukuran peteng padhanipun langit. Kawontenan peteng njipret menika kawontenan nalika boten padhang.

Tembung **peteng njipret** menika kadadosan saking tembung lingga **peteng** ingkang tegesipun ‘peteng’ ingkang dipungathukaken kaliyan tembung lingga **njipret** ingkang tegesipun ‘njipret’. Tembung **peteng njipret** ing nginggil gadhah teges ‘peteng sanget’.

2) Tembung Kahanan Camboran Asal kaliyan *Unik* Jinis Warni

Tembung kahanan camboran asal kaliyan *unik* jinis warni ingkang kapanggihaken saged dipuntingali wonten ing pethikan ngandhap menika.

Omonge ngupruk akeh perkara sunglon, perkara mamah Lidhah, perkara Neli sing ayu lan renyah, perkara Kang Tirto sing **ireng thuntheng** karo Kang Kasiyan sing jaka ompong.
(KKP: X: 74: 3-6)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **ireng thuntheng** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **ireng thuntheng** saged dipunraketi kaliyan tembung **rada** dados rada **ireng thuntheng** saha dipunraketi tembung **banget** dados **ireng thuntheng banget**. Tembung **ireng thuntheng** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi kadadosan saking kalih *morfem* inggih menika *morfem ireng* saha *morfem thuntheng*. Pandhapuking tembung **ireng thuntheng** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

ireng thuntheng

ireng + thuntheng

Tembung **ireng thuntheng** menika kalebet jinising tembung kahanan warni amargi ngandharaken warni kulit. Warni ireng thuntheng menika warni kados dene warninipun areng.

Tembung **ireng thuntheng** menika kadadosan saking tembung lingga **ireng** ingkang tegesipun ‘cemeng’ ingkang dipungathukaken kaliyan tembung lingga **thuntheng** ingkang tegesipun ‘thuntheng’. Tembung **ireng thuntheng** ing nginggil gadhah teges ‘cemeng sanget’.

3) Tembung Kahanan Camboran Asal kaliyan *Unik* Jinis Raos

Tembung kahanan camboran asal kaliyan *unik* jinis raos ingkang kapanggihaken saged dipuntingali wonten ing pethikan ngandhap menika.

“Dadi awake ya **babak bundhas**, nanging sajake ya gak mbebayani.”
(KKP: IX: 72: 11)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **babak bundhas** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **babak bundhas** saged dipunraketki kaliyan tembung **rada** dados **rada babak bundhas** saha dipunraketki tembung **banget** dados **babak bundhas banget**. Tembung **babak bundhas** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi kadadosan saking kalih *morfem* inggih menika *morfem* **babak** saha *morfem* **bundhas**. Pandhapuking tembung **babak bundhas** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

babak bundhas

babak + bundhas

Tembung **babak bundhas** menika kalebet jinising tembung kahanan raos amargi ngandharaken raos ingkang dipunalami kulit. Kawontenan babak bundhas menika kawontenan nalika kulitipun padha mlecet.

Tembung **babak bundhas** menika kadadosan saking tembung lingga **babak** ingkang tegesipun ‘kulitipun mlecet’ ingkang dipungathukaken kaliyan tembung lingga **bundhas** ingkang tegesipun ‘bundhas’. Tembung **babak bundhas** ing nginggil gadhah teges ‘babak kathah sanget’.

4. Tembung Kahanan *Kombinasi*

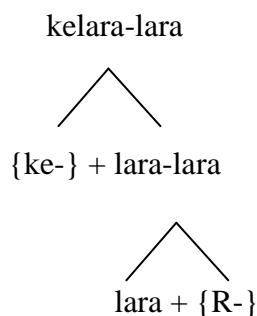
Tembung kahanan *kombinasi* inggih menika tembung kahanan ingkang kadadosan saking kalih *proses morfemis* kanthi sesarengan. Tembung kahanan *kombinasi* ingkang saged dipunpangghikaken wonten ing *novel* Krikil-krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS ing jinising tembung kahanan raos saha *mental*.

a. Tembung Kahanan *Kombinasi* Jinis Raos

Tembung kahanan *kombinasi* jinis raos ingkang kapanggihaken saged dipuntingali wonten ing pethikan ngandhap menika.

Prawan sing nggawa ati **kelara-lara** kanthi tangan sing suwung kuwi terus nyasaki derese banyu udan.
(KKP: I: 12: 31-32)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **kelara-lara** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung kelara-lara saged dipunraketni kaliyan tembung **rada** dados **rada kelara-lara** saha dipunraketni tembung **banget** dados **kelara-lara banget**. Tembung **kelara-lara** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi tembung **lara** minangka wujud dhasar dipunrangkep lajeng karaketan ater-ater {**ke-**}. Pandhapuking tembung **kelara-lara** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

Tembung **kelara-lara** menika kalebet jinising tembung kahanan raos amargi ngandharaken raos ingkang dipunalami manah. Kawontenan kelara-lara menika kawontenan nalika manahipun kraos sakit amargi dipuntatoni kaliyan tiyang sanes.

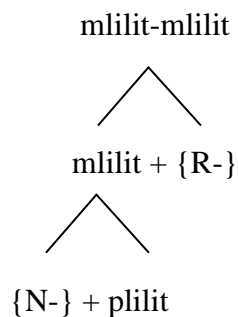
Tembung **kelara-lara** menika kadadosan saking tembung lingga **lara** ingkang tegesipun ‘sakit’ ingkang dipunrangkep lajeng karaketan ater-ater {**ke-**}. Tegesipun tembung kahanan *berafiks-berulang* inggih menika ‘wonten ing

kawontenan ingkang gegayutan kaliyan lingganipun'. Tembung **kelara-lara** ing nginggil gadhah teges 'ing kawontenan sakit'.

Tembung kahanan camboran jinis *mental* ugi kapanggihaken ing pethikan ngandhap menika.

"Mules-mulese suda, nanging ya isih **mlilit-mlilit**."
(KKP: II: 17: 1-2)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung **mlilit-mlilit** kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **mlilit-mlilit** saged dipunraketki kaliyan tembung **rada** dados **rada mlilit-mlilit** saha dipunraketki tembung **banget** dados **mlilit-mlilit banget**. Tembung **mlilit-mlilit** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi tembung **plilit** minangka wujud dhasar dipunwuwuhi ater-ater {N-} lajeng dipunrangkep. Pandhapuking tembung **mlilit-mlilit** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

Tembung **mlilit-mlilit** menika kalebet jinising tembung kahanan raos amargi ngandharaken raos ingkang dipunalami padharan. Kawontenan mlilit-mlilit menika kawontenan nalika padharan ngraosken sakit kados dipuntir-puntir.

Tembung **mlilit-mlilit** menika kadadosan saking tembung lingga **plilit** ingkang tegesipun 'raos kados dipuntir-puntir' ingkang dipunwuwuhi ater-ater {N-} lajeng dipunrankep. Tegesipun tembung kahanan *berafiks-berulang* inggih

menika ‘wonten ing kawontenan ingkang gegayutan kaliyan lingganipun’.

Tembung **mlilit-mlilit** ing nginggil gadhah teges ‘ing kawontenan plilit’.

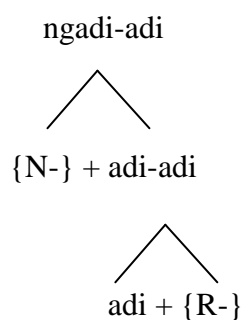
b. Tembung Kahanan *Kombinasi Jinis Mental*

Tembung kahanan *kombinasi jinis mental* ingkang kapanggihaken saged dipuntingali wonten ing pethikan ngandhap menika.

“Gak apa-apa ki, mung kelingan Neli nek dolanan karo kucing sing putih kaya kapuk kae. Lucu, cemenge lucu lan **ngadi-adi**.”

(KKP: X: 75: 2)

Saking pethikan ing nginggil, saged dipuntingali bilih tembung ngadi-adi kalebet tembung kahanan. Miturut *sintaksis*, tembung **ngadi-adi** saged dipunraketi kaliyan tembung **rada** dados rada **ngadi-adi** saha dipunraketi tembung **banget** dados **ngadi-adi banget**. Tembung **ngadi-adi** kalebet tembung kahanan *polimorfemis* amargi tembung **adi** minangka wujud dhasar dipunrangkep lajeng karaketan ater-ater {N-}. Pandhapuking tembung **ngadi-adi** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

Tembung **ngadi-adi** menika kalebet jinising tembung kahanan *mental* amargi ngandharaken sipatipun cemeng. Sipat ngadi-adi wonten *konteks* ing nginggil nedahaken bilih sipating cemeng menika ugungan sanget.

Tembung **ngadi-adi** menika kadadosan saking tembung lingga **adi** ingkang tegesipun ‘ugungan sanget’ ingkang dipunrangkep lajeng karaketan ater-

ater {N-}. Tegesipun tembung kahanan *berafiks-berulang* inggih menika ‘wonten ing kawontenan ingkang gegayutan kaliyan lingganipun’. Tembung **ngadi-adi** ing nginggil gadhah teges ‘ing kawontenan ugungan sanget’.

BAB V PANUTUP

A. Dudutan

Adhedhasar asiling panaliten saha pirembagan ngengingi tembung kaanan *polimorfemis* wonten ing *novel* Krikil-Krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS, saged dipunpendhet dudutan kados ing ngandhap menika.

1. Cara pandhapuking tembung kaanan *polimorfemis* wonten ing *novel* Krikil-Krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS inggih menika tembung kaanan mawi wuwuhan, tembung kaanan rangkep, tembung kaanan camboran, saha tembung kaanan *kombinsai*. Tembung kaanan mawi wuwuhan ingkang kapanggihaken inggih menika tembung kaanan mawi ater-ater {N-}, tembung kaanan mawi seselan {-um-}, tembung kaanan mawi panambang {-an}, saha tembung kaanan mawi wuwuhan sesarengan {ke-/en}, {N-/i}, saha {ka/-an}. Tembung kaanan rangkep ingkang kapanggihaken inggih menika tembung kaanan dwilingga saha tembung kaanan dwilingga salin swara. Tembung kaanan camboran ingkang kapanggihaken inggih menika tembung kaanan camboran asal kaliyan asal saha tembung kaanan asal kaliyan *unik*
2. Jinising tembung kaanan *polimorfemis* wonten ing *novel* Krikil-Krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS wonten gangsal inggih menika jinis wujud, ukuran, warni, raos, saha *mental*.
3. Tegesipun tembung kaanan mawi ater-ater {N-} wonten ing *novel* Krikil-Krikil Pasisir ingkang kapanggihaken inggih menika ‘wonten ing kawontenan ingkang dipunsebutaken ing lingganipun’. Tegesipun tembung kaanan mawi

seselan {-um-} ingkang kapanggihaken inggih menika ‘gadhah solah tingkah, patrap, utawi tumindak kados ingkang dipunsebutaken ing lingganipun’, ‘asipat kados ingkang dipunsebutaken ing lingganipun’, ‘wonten ing kawontenan ingkang dipunsebutaken ing lingganipun’. Tegesipun tembung kaanan mawi panambang {-an} ingkang kapanggihaken inggih menika ‘asipat ingkang dipunsebutaken ing lingganipun’. Tegesipun tembung kaanan mawi wuwuhan sesarengan {ke-/en} ingkang kapanggihaken inggih menika ‘menapa ingkang dipunsebutaken ing lingganipun asipat kekathahen’. Tegesipun tembung kaanan mawi wuwuhan sesarengan {N-/i} ingkang kapanggihaken inggih menika ‘ndayani ingkang dipunsebutaken ing lingganipun’. Tegesipun tembung kaanan mawi wuwuhan sesarengan {ka/-an} ingkang kapanggihaken inggih menika ‘asipat langkung ingkang gadhah gegayutan kaliyan ingkang dipunsebutaken ing lingganipun’. Tegesipun tembung kaanan dwilingga ingkang kapanggihaken inggih menika ‘kathah-kathahipun ingkang dipunsebutaken ing lingganipun’, ‘asipat kados ingkang dipunsebutaken ing lingganipun’, ‘temenanan kados ingkang dipunsebutaken ing lingganipun’, ‘wonten ing kawontenan (kraos) kados ingkang dipunsebutaken ing lingganipun’, ‘boten pareng langkung saking ingkang dipunandharaken ing lingganipun miturut ukuran ingkang ngendika’. Tegesipun tembung kaanan dwilingga salin swara ingkang kapanggihaken inggih menika ‘wongsal-wangsul (boten ajeg) nglampahi kados ingkang dipunsebutaken ing lingganipun’, ‘temenanan wonten ing kawontenan kados ingkang dipunsebutaken ing lingganipun. Tegesipun tembung kaanan

camboran ingkang kapanggihaken inggih menika ingkang gadhah gegayutan kaliyan-unsur-unsuripun saha ingkang boten gadhah gegayutan kaliyan unsur-unsuripun. Tegesipun tembung kaanan *kombinasi* ingkang kapanggihaken inggih menika ‘wonten ing kawontenan ingkang gegayutan kaliyan lingganipun’.

B. Implikasi

Panaliten menika ngrembag tembung kaanan *polimorfemis* wonten ing *novel* Krikil-Krikil Pasisir anggitanipun Tamsir AS. Asiling panaliten menika dipunkajengaken saged nambah seserepan bab ngelmu basa dhateng para guru, mliginipun babagan jinising tembung inggih menika tembung kaanan. Panaliten menika ugi saged dados *referensi* kangge panaliten sanesipun babagan *kajian morfologi*.

C. Pamrayogi

Adhedhasar asiling panaliten saha pirembagan ingkang sampun dipunandharaken, panaliti saged paring pamrayogi kados ing ngandhap menika.

1. Amargi winatesing prekawis ingkang dipuntliti wonten ing panaliten menika, saengga kawontenan prekawis sanesipun ingkang saged dipunkaji taksih werni-werni. Prekawis menika kadosta *fungsi* tembung kaanan ing ukara.
2. Panaliten menika dipunkajengaken saged karembakakaken dening panaliti sanes amargi taksih wonten bab sanes ingkang saged dipuntliti saking *novel*, tuladhanipun tembung kriya, tembung katrangan lan sapanunggalanipun.

KAPUSTAKAN

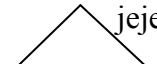
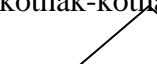
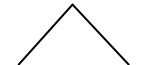
- Alwasilah, A. Chaedar. 1985. *Linguistik: Suatu Pengantar*. Bandung: Angkasa.
- Antunsohono. 1953. *Reringkesaning Paramasastra Djawa I*. Yogyakarta: Hien Hoo Sing.
- Arifin, Gina, dkk. 1990. *Tipe-Tipe Semantik Adjektiva dalam Bahasa Jawa*. Jakarta: Departemen Pendidikan dan Kebudayaan.
- Arifin, Zaenal dan Junaiyah. 2009. *Morfologi: Bentuk, Makna, dan Fungsi*. Jakarta: PT. Gramedia Widiasarana Indonesia.
- Chaer, Abdul. 1994. *Linguistik Umum*. Jakarta: PT. Rineka Cipta.
- Kridalaksana, Harimurti. 2008. *Kamus Linguistik*. Jakarta: PT. Gramedia Pustaka Utama.
- Moleong, Lexy J. 2009. *Metode Penelitian Kualitatif: Edisi Revisi*. Bandung: PT. Remaja Rosdakarya.
- Mulyana. 2011. *Morfologi Bahasa Jawa: Bentuk dan Struktur Bahasa Jawa*. Yogyakarta: Kanwa Publisher.
- Nurhayati, Endang. 2001. *Morfologi Bahasa Jawa*. Yogyakarta: FBS UNY.
- Poedjosoedarmo, Soepomo, dkk. 1979. *Morfologi Bahasa Jawa*. Jakarta: Pusat Pembinaan dan Pengembangan Bahasa.
- Poerwadarminta, W. J. S. 1939. *Baoesastra Djawa*. Batavia: Groningen.
- Putrayasa, Ida Bagus. 2008. *Kajian Morfologi Bentuk Derivasional dan Infleksional*. Bandung: PT. Refika Aditama.
- Ramlan, M. 1987. *Morfologi: Suatu Tinjauan Deskriptif*. Yogyakarta: CV. Karyono.
- Robins, R. H. 1992. *Linguistik Umum: Sebuah Pengantar*. Yogyakarta: Kanisius.
- Samsuri. 1988. *Morfologi dan Pembentukan Kata*. Jakarta: Departemen Pendidikan dan Kebudayaan.
- . 1994. *Analisis Bahasa: Memahami Bahasa Secara Ilmiah*. Jakarta: Erlangga.
- Sasangka, Sry Satriya Tjatur Wisnu. 1989. *Paramasatra Jawa Gagrag Anyar*. Surabaya: PT. Citra Jaya Murti.
- Soeparno. 2003. *Dasar-dasar Linguistik*. Yogyakarta: Mitra Gama Widya.

- Sudaryanto. 1991. *Tata Bahasa Baku Bahasa Jawa*. Yogyakarta: Duta Wacana University Press.
- _____. 1988. *Metode Linguistik Bagian Pertama: Ke Arah Memahami Metode Linguistik*. Yogyakarta: Gadjah Mada University Press.
- Verhaar, J. W. M. 1995. *Pengantar Linguistik*. Yogyakarta: Gadjah Mada University Press.
- _____. 2001. *Asas-Asas Linguistik Umum*. Yogyakarta: Gadjah Mada University Press.
- Wedhawati, dkk. 2006. *Tata Bahasa Jawa Mutakhir: Edisi Revisi*. Yogyakarta: Kanisius.

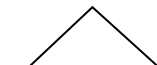
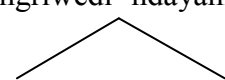
Tabel 3. Analisis Tembung Kahanan Polimorfemis ing Novel Krikil-krikil Pasisir Anggitanipun Tamsir AS

No.	Data	Wujud												Jinis					Katrangan
		Mawi Wuwuhan				Rangkep			Camboran				Ko	W u	Uk	W r	Ra	M e	
		At	Se	P a S	W S	D L	D LS	D P	A A	AP	PA	A U							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1.	Kanthi gugup lan bingung, dheweke nyawang dhuwur sing wis peteng njipret , udan wis teka kaya disokake saka dhuwur. (KKP: I: 9: 16-18)											√			√				Wujud: camboran (asal + <i>unik</i>) peteng njipret ‘peteng banget’ <div><div></div><div></div></div> peteng ‘peteng’ + njipret ‘njipret’ Jinis: tembung kaanan ukuran (ngandharaken ukuran peteng padhangipun langit)
2.	Sikile wis krasa ndredheg , kemedher. (KKP: I: 9: 28)	√															√		Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater) ndredheg ‘ing kawontenan dredheg’ <div><div></div><div></div></div> {N-} + dredheg ‘dredheg’ Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami suku)
3.	Sikile wis krasa ndhredege, kemedher . (KKP: I: 9: 28)		√														√		Wujud: mawi wuwuhan (seselan) kemedher ‘gadha tumindak kados geter’ <div><div></div><div></div></div> kedher ‘geter’ + {-um-}

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
																			Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami suku)
4.	Dalan sing isih kudu ditapaki isih adoh, dalan ndeder krekelan sing nyigar alas pejaten saka Sunglon Prigi menyang padesan saelore pagunungan Kendheng. (KKP: I: 9: 28-29).	√												√					Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater) ndeder ‘ing kawontenan minggah jejeg’ {N-} + deder ‘minggah jejeg’ Jinis: tembung kaanan wujud (ngandharaken wujud saking margi ingkang minggah saha jejeg)
5.	Rambute morat-marit ngrompyoh ing gulu sing kekalungan sarung kothak-kothak abang. (KKP: I: 10: 11-12)					√								√					Wujud: rangkep (dwilingga) kothak-kothak ‘asipat kothak’ kothak ‘kothak’ + {R-} Jinis: tembung kaanan wujud (ngandharaken wujud saking <i>motif</i> sarung)
6.	“Priye, Kang, simbok ki saiki lara! Kowe muliha ...!” Manik rada mbesengut bisik-bisik ing	√															√		Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater) mbesengut ‘ing kawontenan besengut’ {N-} + besengut ‘besengut’

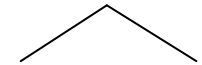
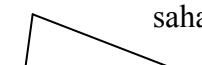
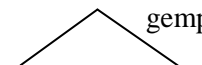
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	cedhak kupinge kakange. (KKP: I: 11: 1-2)																		Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami manahipun Manik)
7.	“Kang ..., Kang, ayo mulih! Simbok lara nemen, kae lo srengengene wis meh surup! Ayo ...,” panyesege Manik karo nyekeli sikute kakange sing isih njengkerut bathuke nyawangi beberan. (KKP: I: 11: 30-32)	√												√					Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater) njengkerut ‘ing kawontenan jengkerut’ {N-} + jengkerut ‘jengkerut’ Jinis: tembung kaanan wujud (ngandharaken wujud palarapanipun Kaharsidi)
8.	“Manik, dhapurmu aja ngriwedi we ah! Nek jarak lagi mejer ngene iki larangan ninggalake beberan!” (KKP: I: 12: 12-13)				√												√		Wujud: mawi wuwuhan (uwuhan sesarengan) ngriwedi ‘ndayani ribed’ riwed ‘ribed’ + {N-/i} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami manah)
9.	Manik nangis kelara-lara , ninggalake papan kono (KKP: I: 12:												√				√		Wujud: <i>kombinasi</i>

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	25-26).																		<p>kelara-lara ‘ing kawontenan sakit’</p> <p>{ke-} + lara-lara</p> <p>lara ‘sakit’ + {R-}</p> <p>Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami manahipun Manik)</p>
10.	<p>Prawan sing nggawa ati kelara-lara kanthi tangan sing suwung kuwi terus nyasaki derese banyu udan. (KKP: I: 12: 31-32)</p>												√				√		<p>Wujud: <i>kombinasi</i></p> <p>kelara-lara ‘ing kawontenan sakit’</p> <p>{ke-} + lara-lara</p> <p>lara ‘sakit’ + {R-}</p> <p>Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami manahipun Manik)</p>
11.	<p>Lakune terus nggremeti dalan krakalan sing lunyu lan lancip-lancip nggegesi dlamakan. (KKP: I: 12: 32-33).</p>					√								√					<p>Wujud: rangkep (dwilingga)</p> <p>lancip-lancip ‘kathah-kathahipun lancip’</p> <p>lancip ‘lancip’ + {R-}</p> <p>Jinis: tembung kaanan wujud</p>

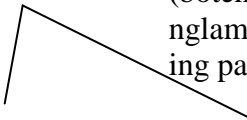

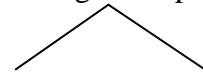
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
																			(ngandharaken wujud saking krakal)
12.	Tekan Talun prawan Manik kaya wis kentekan daya, awake lemes lan atine angles. Kelingan simboke sing lemah-lemah nggenteni tekane karo ngrinih-nggrinih. (KKP: I: 13: 1-2)				√												√		Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan) kelingan ‘asipat langkung enget’ eling ‘enget’ + {ka-/an} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)
13.	Lidhah kumilat rentengan, munclake banyu mawalikan kaya umob, swarane saya nggegirisi . (KKP: I: 13: 12-14)												√				√		Wujud: <i>kombinasi</i> nggegirisi ‘ing kawontenan ajrih saha miris’ gegiris ‘ajrih saha miris’ + {N-/i} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami talingan)
14.	Sumur sing saiki wis gempal-gempal srumbunge, nanging wangune akeh nyatet crita-crita saka leluhure.					√								√					Wujud: rangkep (dwilingga) gempal-gempal ‘kathah-kathahipun gempal’ gempal ‘gempal’ + {R-}

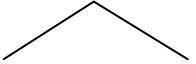

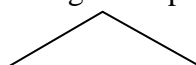
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	(KKP: II: 16: 6-8)																		Jinis: tembung kaanan wujud (ngandharaken wujud saking srumbungipun sumur)
15.	Sumur sing wis gempal-gempal srumbunge kuwi biyene sumur saka omahe bojone sing nomer papat, bojo sing enom dhewe. (KKP: II: 16: 12-14)					√								√					Wujud: rangkep (dwilingga) gempal-gempal ‘kathah-kathahipun gempal’ gempal ‘gempal’ + {R-} Jinis: tembung kaanan wujud (ngandharaken wujud saking srumbungipun sumur)
16.	“Mules-mulese suda, nanging ya isih mlilit-mlilit .” (KKP: II: 17: 1-2)												√				√		Wujud: <i>kombinasi</i> mlilit-mlilit ‘ing kawontenan plilit’ mlilit + {R-} {N-} + plilit ‘plilit’ Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami padharan)
17.	“Weteng ki kok slemat-slemet meneh ta ...” (KKP: II: 17: 8)						√										√		Wujud: rangkep (dwilingga salin swara)

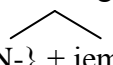
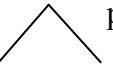
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
																			<p>slemat-slemet ‘wongsal-wangsul (boten ajeg) nglampahi sakit ing padharan’</p> <p>slemet ‘sakit ing padharan’ + {R-}</p> <p>Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami pandharanipun Markisah)</p>
18.	Manik mbenakake kemule, banjur ngrayahi weteng sing sajak mlilit kuwi. (KKP: II: 17: 10-11)	√															√		<p>Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater) mlilit ‘ing kawontenan plilit’</p> <p>{N-} + plilit ‘plilit’</p> <p>Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami pandharanipun Markisah)</p>
19.	Nanging sagebyaran ing mripat atine kelingan Jaka Samsul sing nggegemake dhuwit ing tangane, dhuwit sing diakokake saka pawewehe Kang				√												√		<p>Wujud: mawi wuwuhan (uwuhan sesarengan) kelingan ‘asipat langkung enget’</p> <p>eling ‘enget’ + {ka/-an}</p> <p>Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang</p>

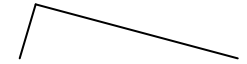
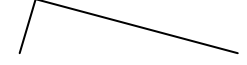
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	Kahar marang emboke. (KKP: II: 17: 12-15)																		dipunalami penggalihan)
20.	Bareng emboke wis dikemuli lan ora molak-malik kelaran maneh, enggal-enggal ditinggal menyang omahe Lik Sani. (KKP: II: 17: 20-21)				√												√		Wujud: mawi wuwuhan (uwuhan sesarengan) kelaran ‘keladuk gerah’ lara ‘gerah’ + {ke-/en} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunlampahi Markisah)
21.	Manik mulus kuwi katon rada nggragap maneh. (KKP: II: 17: 35)	√															√		Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater) nggragap ‘ing kawontenan kaget’ {N-} + gragap ‘kaget’ Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunlampahi dening Manik)
22.	Ing ati Manik mencep, bali kelingan nalika tangan gedhe saka wong lanang Samsul nggegemake dhuwit lembaran ewon				√												√		Wujud: mawi wuwuhan (uwuhan sesarengan) kelingan ‘asipat langkung enget’ eling ‘enget’ + {ka-/an} Jinis: tembung kaanan raos

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	menyang tangane sing ndredheg. (KKP: II: 18: 2-4)																		(ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)
23.	Ing ati Manik mencep, bali kelingan nalika tangan gedhe saka wong lanang Samsul nggegemake dhuwit lembaran ewon menyang tangane sing ndredheg . (KKP: II: 18: 2-4)	√															√		Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater) ndredheg ‘ing kawontenan dredheg’ {N-} + dredheg ‘dredheg’ Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami suku)
24.	Nyapu latar sing isih njembrung . (KKP: II: 19: 20)	√															√		Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater) njembrung ‘ing kawontenan reged’ {N-} + jembrung ‘reged’ Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami mripat)
25.	Markisah, emboke Manik, noleh menyang lawang kanthi mripat sing isih mbleret . (KKP: II: 19: 27-28)	√													√				Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater) mbleret ‘ing kawontenan kirang padhang’ {N-} + bleret ‘kirang padhang’ Jinis: tembung kaanan ukuran (ngandharaken ukuran cahya)

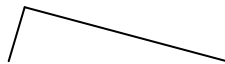
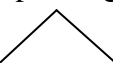
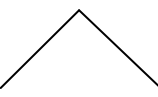
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
26.	Saka sorot mripat sing mbleret kuwi ndadak ngemut cahya sumengit. (KKP: II: 19: 29-30)	√													√				Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater) mbleret ‘ing kawontenan kirang padhang’ {N-} + bleret ‘kirang padhang’ Jinis: tembung kaanan ukuran (ngandharaken ukuran cahya)
27.	Saka sorot mripat sing mbleret kuwi ndadak ngemut cahya sumengit . (KKP: II: 19: 29-30)		√														√		Wujud: mawi wuwuhan (seselan) sumengit ‘gadhah patrap sengit’ sengit ‘sengit’ + {-um-} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunlampahi dening Markisah)
28.	Wong wedok sing lemah-lemah kuwi nglirik sing lanang, sorot mripate wis ora sumengit maneh. (KKP: II: 20: 15-17)		√														√		Wujud: mawi wuwuhan (seselan) sumengit ‘gadhah patrap sengit’ sengit ‘sengit’ + {-um-} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunlampahi dening Markisah)
29.	“Gak mbok, gak ngerti nek bapak isih kelingan mulih” (KKP: II: 21: 17)				√												√		Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan)

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
																			<p>kelingan ‘asipat langkung enget’</p> <p>eling ‘enget’ + {ka-/-an}</p> <p>Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)</p>
30.	Banjur klebat mlaku menyang walik rana, gogoh-gogoh ngisor bantal kanthi tangane ndredheg . (KKP: II: 21: 21-23)	√															√		<p>Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater) ndredheg ‘ing kawontenan dredheg’</p> <p>{N-} + dredheg ‘dredheg’</p> <p>Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami suku)</p>
31.	“Ing sunglon Prigi kana akeh pagaweyan, ing kana akeh wong sugih-sugih neneka.” (KKP: II: 22: 18-20)					√									√				<p>Wujud: rangkep (dwilingga) sugih-sugih ‘kathah-kathahipun sugih’</p> <p>{R-} + sugih ‘sugih’</p> <p>Jinis: tembung kaanan ukuran (ngandharaken ukuran kasugihanipun satunggaling tiyang)</p>
32.	“He-eh. Ning nyambut gawe kudu sing apik,		√														√		<p>Wujud: mawi wuwuhan (seselan)</p>

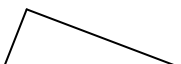

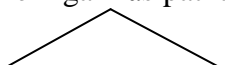
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	sandhangan kudu sing resik sing tata, aja sumengit! ” (KKP: II: 22: 28-30)																		sumengit ‘gadhad patrap sengit’ sengit ‘sengit’ + {-um-} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunlampahi dening Markisah)
33.	Batine durung mupus. (KKP: II: 23: 2-3)	√															√		Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater) mupus ‘ing kawontenan nrima’ {N-} + pupus ‘nrima’ Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami manah)
34.	Sorene Markisah wis bisa mlaku menyang sumur, wetenge wis ora plilat-plilit maneh. (KKP: III: 24: 1-2)						√										√		Wujud: rangkep (dwilingga salin swara) plilat-plilit ‘wongsal-wangsul (boten ajeg) nglampahi plilit’ plilit ‘plilit’ + {R-} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami padharan)
35.	Hem, atine senag- senig seneng.						√										√		Wujud: rangkep (dwilingga salin swara)

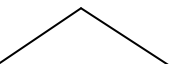
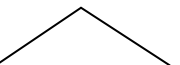
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	(KKP: III: 24: 23)																		<p>senag-senig ‘temenanan ing kawontenan dheg-dhegan’</p> <p>senig ‘dheg-dhegan’ + {R-}</p> <p>Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami manah)</p>
36.	Ambegane krenggosan. (KKP: III: 25: 25)			√													√		<p>Wujud: mawi wuwuhan (panambang)</p> <p>krenggosan ‘asipat menggehe-mengehe’</p> <p>krenggos ‘mengehe-mengehe’ + {-an}</p> <p>Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami paru-paru)</p>
37.	“Kae delengen wong-wong kutha sing pangkate gedhe-gedhe sing duwe kebon cengkeh atusan hektar ing Trenggalek kene, sing dibajing dhuwite sapa? Dhuwite rakyat sing mlarat!” (KKP: III: 27: 8-10)					√									√				<p>Wujud: rangkep (dwilingga)</p> <p>gedhe-gedhe ‘kathah-kathahipun ageng’</p> <p>gedhe ‘ageng’ + {R-}</p> <p>Jinis: tembung kaanan ukuran (ngandharaken ukuran saking pangkat padamelan)</p>

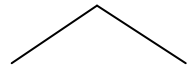
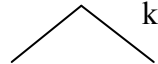
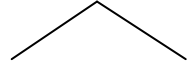
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
38.	“Neli, gawakna buntelane papahmu kuwi. Wis ta ah, aja nangis. Dadi tontonan ...” tuture mamahe sing tuwa-tuwa ayu. (KKP: III: 30: 20-21)					√									√				Wujud: rangkep (dwilingga) tuwa-tuwa ‘asipat sepuh’ tuwa ‘sepuh’ + {R-} Jinis: tembung kaanan ukuran (ngandharaken ukuran saking yuswa)
39.	Neli nglikir, atine Kahar nratab . (KKP: III: 30: 28)	√															√		Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater) nratab ‘ing kawontenan dheg-dhegan’ {N-} + tratab ‘dheg-dhegan’ Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami jantung)
40.	Wekasan mung dijaluk gelema jaka kuwi kerep-kerep dolan menyang tokone, lan satemene ing atine juragan kuwi kelingan ancamane Truna. (KKP: III: 30: 33-36)				√												√		Wujud: mawi wuwuhan (uwuhan sesarengan) kelingan ‘asipat langkung enget’ eling ‘enget’ + {ka-/an} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)
41.	Sepisan maneh atine nratab , ati jakane	√															√		Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater)

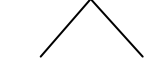
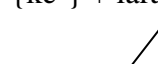
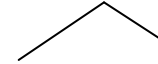
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	21
	umrik. (KKP: III: 31: 2-3)																		nratab 'ing kawontenan dheg-dhegan' {N-} + tratab 'dheg-dhegan' Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami jantung)
42.	Nalika nggegem dhuwit saka papahe Neli, atine sakal kelingan emboke kelingan Manik! (KKP: IV: 32: 6-7)				√												√		Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan) kelingan 'asipat langkung enget' eling 'enget' + {ka-/-an} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)
43.	Nalika nggegem dhuwit saka papahe Neli, atine sakal kelingan emboke kelingan Manik! (KKP: IV: 32: 6-7)				√												√		Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan) kelingan 'asipat langkung enget' eling 'enget' + {ka-/-an} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)
44.	Nalika nggegem dhuwit saka papahe				√												√		Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan)

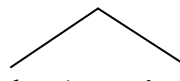
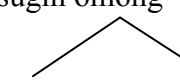
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	Neli, atine sakal kelingan emboke kelingan Manik! Kelingan tangise Manik wingenane, kegawang simboke sing lagi lara ana ing omah bobrok. (KKP: IV: 32: 6-8)																		kelingan ‘asipat langkung enget’ eling ‘enget’ + {ka-/an} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)
45.	Mung ana bantal loro sawalan tipak sarung palekat kothak- kothak . (KKP: IV: 32: 20-21)					√								√					Wujud: rangkep (dwilingga) kothak-kothak ‘kathah-kathahipun kothak’ kothak ‘kothak’ + {R-} Jinis: tembung kaanan wujud (ngandharaken wujud saking <i>motif</i> sarung)
46.	Lan nalika kuwi dheweke sakeplasan banjur kelingan Neli, prawane juragan iwak sing tau ngacungake tangan kanggone. (KKP: IV: 33: 16-18)				√												√		Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan) kelingan ‘asipat langkung enget’ eling ‘enget’ + {ka-/an} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
47.	“Eh, daden-daden geni suwe. Kayu-kayu mbledhes , ah udan kok timbreng wae!” (KKP: IV: 34: 18)	√												√					Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater) mbledhes ‘ing kawontenan teles’ {N-} + bledhes ‘teles’ Jinis: tembung kaanan wujud (ngandharaken wujud saking kayu)
48.	Tangise seseg ing dhadha, raine diusel-uselake ing bantal, teles kabeh, teles kebes saka eluh prawan sing lagi kelara-lara rangka katresnan sepisanan. (KKP: IV: 37: 1-3)												√				√		Wujud: <i>kombinasi</i> kelara-lara ‘ing kawontenan sakit’ {ke-} + lara-lara lara ‘sakit’ + {R-} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami manahipun Manik)
49.	Sakal kuwi Kahar kelingan babah Cwan anggone nawani pagaweyan wingi. (KKP: IV: 37: 15-16)				√												√		Wujud: mawi wuwuhan (uwuhan sesarengan) kelingan ‘asipat langkung enget’ eling ‘enget’ + {ka-/-an} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
50.	“Nek aku ora kabotan kowe nyambut gawe menyang sunglon. Kowe mengko dakgolekake pagaweyan ana tokone babah Cwan, gak ana warung!” (KKP: IV: 38: 29-31)				√										√				Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan) kabotan ‘asipat langkung awrat’ abot ‘awrat’ + {ka-/an} Jinis: tembung kaanan ukuran (ngandharaken ukuran lilanipun Kahar menawi Manik badhe nyambut damel)
51.	Wong-wong lanang sing tansah otong- otong karung-karung saka gudhang menyang toko utawa saka toko menyang gudhang ora sugih omong , nanging bareng saiki ana Manik dadi kerep lungguhan ing toko manawa wayah sore. (KKP: V: 40: 7-11)								√									√	Wujud: camboran (asal + asal) sugih omong ‘crewet’ sugih ‘sugih’ + omong ‘omong’ Jinis: tembung kaanan <i>mental</i> (ngandharaken sikepipun Tirto kaliyan Kasiyan)
52.	Ndadak krasa kemranyas atine, kelingan kandhane kakange jare sopir		√														√		Wujud: mawi wuwuhan (seselan)

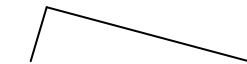

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	kuwi arep dadi manten oleh anake Kaji Hasim sugih. (KKP: V: 41: 15-16)																		<p>kemranyas ‘asipat panas’</p> <p>kranyas ‘panas’ + {-um-}</p> <p>Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami manah)</p>
53.	Ndadak krassa kemranyas atine, kelingan kandhane kakange jare sopir kuwi arep dadi manten oleh anake Kaji Hasim sugih. (KKP: V: 41: 15-16)				√												√		<p>Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan)</p> <p>kelingan ‘asipat langkung enget’</p> <p>eling ‘enget’ + {ka-/-an}</p> <p>Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)</p>
54.	Sedhut-sedhut dhadhane, kringete krassa teles ing gulu. (KKP: V: 41: 17)					√											√		<p>Wujud: rangkep (dwilingga)</p> <p>sedhut-sedhut ‘ing kawontenan (kraos) kados didudut’</p> <p>sedhut ‘didudut’ + {R-}</p> <p>Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami jaja)</p>
55.	Jaka sing dimangkeli sajake kegedhen rumangsa.								√								√		<p>Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan)</p>

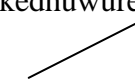
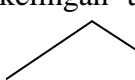
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	(KKP: V: 41: 21)																		<p>kegedhen ‘ageng banget’</p> <p>gedhe ‘ageng’ + {ke/-en}</p> <p>Jinis: tembung kaanan ukuran (ngandharaken ukuran saking rumaos)</p>
56.	Manik ora mangsuli, njegadul nyawangi tumpukan karung-karung isi beras ing mburi dhasaran. (KKP: V: 41: 24-25)	√												√					<p>Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater) njegadul ‘ing kawontenan jegadul’</p> <p>{N-} + jegadul ‘jegadul’</p> <p>Jinis: tembung kaanan wujud (ngandharaken saking wujudipun lathi)</p>
57.	Jaka Tirto isih kalegan nyawang prawan sumengit kuwi. (KKP: V: 41: 26)				√												√		<p>Wujud: awi wuwuhan (wuwuhan sesarengan) kalegan ‘asipat langkung lega’</p> <p>lega ‘lega’ + {ka/-an}</p> <p>Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami manah)</p>
58.	Jaka Tirto isih kalegan nyawang prawan sumengit		√														√		<p>Wujud: mawi wuwuhan (seselan)</p>

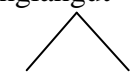
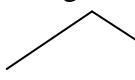
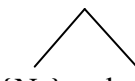
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	kuwi. (KKP: V: 41: 26)																		sumengit ‘gadhad patrap sengit’ sengit ‘sengit’ + {-um-} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunlampahi dening Markisah)
59.	“Ngapa Nik kok mbesengut ?” (KKP: V: 41: 29)	√															√		Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater) mbesengut ‘ing kawontenan besengut’ {N-} + besengut ‘besengut’ Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami manahipun Manik)
60.	“Hah..” sumambunge babah Cwan karo nyantholake capile banjur mripate nyawang Manik, sing disawang ndhingkluk. Ndredheg. (KKP: V: 42: 24-26)	√															√		Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater) ndredheg ‘ing kawontenan dredheg’ {N-} + dredheg ‘dredheg’ Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami badan)
61.	Setuju, senjata bathuke isih katon njengkerut.	√												√					Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater)

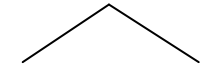
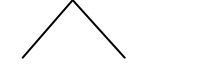

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	(KKP: V: 43: 1-2)																		njengkerut ‘ing kawontenan jengkerut’ {N-} + jengkerut ‘jengkerut’ Jinis: tembung kaanan wujud (ngandharaken wujud palarapanipun Babah Cwan)
62.	Pancen dheweke krasa kedhuwuren , kanggone mung batur. (KKP: V: 43: 4-5)				√										√				Wujud: wuwuhan sesarengan kedhuwuren ‘keladuk inggil’ dhuwur ‘inggil’ + {ke-/en} Jinis: tembung kaanan ukuran (ngandharaken ukuran drajat)
63.	Atine Manik ora jenjem ing wengi kuwi, kelingan panyawange babah Cwan sore mau sawise nyantholake capil marang dheweke, (KKP: V: 43: 10-11)				√												√		Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan) kelingan ‘asipat langkung enget’ eling ‘enget’ + {ka-/an} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)
64.	Nganti wengi mripate mung kethap-kethip, gagasane nglangut . (KKP: V: 43: 17-18)	√													√				Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater)

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
																			<p>nglangut ‘ing kawontenan tebih sanget’</p> <p>{N-} + langut ‘tebih sanget’ Jinis: tembung kaanan ukuran (ngandharaken ukuran gagasan)</p>
65.	<p>Kelingan emboke sing ana pojoke desa Tanggulasri, mesthine lagi turu njingkrung ijen ing pinggir amben. (KKP: V: 43: 18-20)</p>				√												√		<p>Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan) kelingan ‘asipat langkung enget’</p> <p>eling ‘enget’ + {ka-/an} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)</p>
66.	<p>“Nten napa, ta Ning? Napaa sing dipikiri mawon?” takone Manik rada ndredheg. (KKP: V: 43: 33-34)</p>	√															√		<p>Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater) ndredheg ‘ing kawontenan dredheg’</p> <p>{N-} + dredheg ‘dredheg’ Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami badan)</p>
67.	<p>Nganti suwe ning Neli ngameti lambene, kesesegen. (KKP: V: 44: 9)</p>				√												√		<p>Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan)</p>

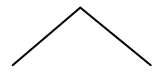
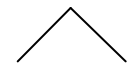

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
																			<p>kesesegen ‘keladuk seseg’</p> <p>seseg ‘seseg’ + {ke-/en}</p> <p>Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami manah)</p>
68.	<p>“Napaa?” Manik nyeseg, atine trenyuh. (KKP: V: 44: 10)</p>	√															√		<p>Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater) nyeseg ‘ing kawontenan seseg’</p> <p>{N-} + seseg ‘seseg’</p> <p>Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaen raos ingkang dipunalami manah)</p>
69.	<p>“Aku ... aku arep didadekake ... manten!” swarane pedhot-pedhot. (KKP: V: 44: 11-12)</p>					√									√				<p>Wujud: rangkep pedhot-pedhot ‘asipat pedhot’</p> <p>pedhot ‘pedhot’ + {R-}</p> <p>Jinis: tembung kaanan ukuran (ngandharaken ukuran saking swanten)</p>
70.	<p>Ora bisa kumecap, mung ing ati dheweke lagi ngerti menawa prawan</p>								√						√				<p>Wujud: camboran (asal + asal)</p>

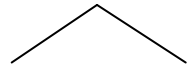
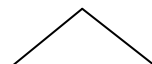

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	labur madu kaya Neli kuwi uga duwe kaperihan ati. (KKP: V: 44: 15-17)																		labur madu ‘sugih’ labur ‘labur’ + madu ‘madu’ Jinis: tembung kaanan ukuran (ngandharaken ukuran kasugihan)
71.	Manik melu keranta-ranta , mripate prembeng- prembeng. (KKP: V: 44: 27)												√				√		Wujud: <i>kombinasi</i> keranta-ranta ‘ing kawontenan sedhih’ keranta ‘sedhih’ + {R-} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunlampahi Manik)
72.	Ndadak dheweke banjur kelingan Kang Samsul sing uga gawe atine dadi getir. (KKP: V: 44: 27-29)				√												√		Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan) kelingan ‘asipat langkung enget’ eling ‘enget’ + {ka-/an} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)
73.	“Halhah mbok aja larang-larang! Arep kencan karo sing kaya apa? Apa golek					√									√				Wujud: rangkep (dwilingga)

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	sing nunggang hondha? (KKP: V: 45: 11-12)																		larang-larang ‘asipat awis’ larang ‘awis’ + {R-} Jinis: tembung kaanan ukuran (ngandharaken ukuran <i>harga dhiri</i> satunggaling tiyang)
74.	Prawan kuwi tambah mbesengut . (KKP: V: 45: 13)	√												√					Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater) mbesengut ‘ing kawontenan besengut’ {N-} + besengut ‘besengut’ Jinis: tembung kaanan wujud (ngandharaken wujud saking lathi)
75.	Prawan kuwi ndredheg ngadhepi bapake, dheweke bingung. (KKP: V: 46: 10)	√															√		Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater) ndredheg ‘ing kawontenan dredheg’ {N-} + dredheg ‘dredheg’ Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami badan)
76.	Manik mesem kelingan kandhane Neli jare Kang Kasiyan kuwi pancen				√												√		Wujud: mawi wuwuhan (uwuhan sesarengan)

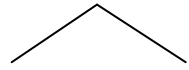
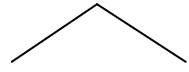
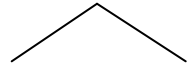
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	ora bisa nglangi. (KKP: VI: 47: 13-14)																		kelingan ‘asipat langkung enget’ eling ‘enget’ + {ka-/-an} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)
77.	“ Cilik-cilik wis saba mbanyu!” (KKP: VI: 47: 21-22)					√									√				Wujud: rangkep (dwilingga) cilik-cilik ‘asipat alit’ cilik ‘alit’ + {R-} Jinis: tembung kaanan ukuran (ngandharaken ukuran yuswa)
78.	Sakal atine nratab , colt-diesel biru mundur menyang arah gudhang. (KKP: VI: 47: 24-25)	√															√		Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater) nratab ‘ing kawontenan dheg-dhegan’ {N-} + tratab ‘dheg-dhegan’ Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami jantung)
79.	Neli uga banjur mlebu, praupane sumunar . (KKP: VI: 48: 18)		√														√		Wujud: mawi wuwuhan (seselan)

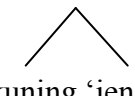
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
																			<p>sumunar ‘asipat kados cahya’</p> <p>sunar ‘cahya’ + {-um-}</p> <p>Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami pasuryan)</p>
80.	Dheweke banjur kelingan emboke sing ana desa cedhak gunung ... (KKP: VI: 50: 7-8)				√												√		<p>Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan) kelingan ‘asipat langkung enget’</p> <p>eling ‘enget’ + {ka-/-an}</p> <p>Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)</p>
81.	... kelingan bapake sing ora tau ana ngomah lan ora dingerteni pagaweyane! (KKP: VI: 50: 8-9)				√												√		<p>Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan) kelingan ‘asipat langkung enget’</p> <p>eling ‘enget’ + {ka-/-an}</p> <p>Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)</p>
82.	Dheg, ndadak dheweke banjur				√												√		<p>Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan)</p>

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	kelingan prentahe bapake wingenane. (KKP: VI: 50: 9-10)																		kelingan ‘asipat langkung enget’ eling ‘enget’ + {ka-/an} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)
83.	Prawan kuwi banjur kelingan sopir colt- diesel Kang Samsul. (KKP: VI: 50: 23)				√												√		Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan) kelingan ‘asipat langkung enget’ eling ‘enget’ + {ka-/an} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)
84.	Sanajan yen kelingan jaka siji kuwi wekasane perih atine, nanging dirasa- rasa krasa ana manise. (KKP: VI: 50: 24-25)				√												√		Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan) kelingan ‘asipat langkung enget’ eling ‘enget’ + {ka-/an} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)
85.	“Wonten napa Yuk!” takone ndredheg .	√															√		Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater)

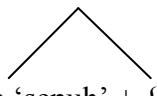
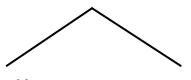
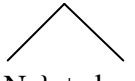
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	(KKP: VI: 51: 9)																		<p>ndredheg ‘ing kawontenan dredheg’</p> <p>{N-} + dredheg ‘dredheg’ Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami badan)</p>
86.	Kanthi sikile sing ndredheg dheweke banjur bali mlipir-mlipir ngisor tembok, ... (KKP: VI: 53: 24-25)	√															√		<p>Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater) ndredheg ‘ing kawontenan dredheg’</p> <p>{N-} + dredheg ‘dredheg’ Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami suku)</p>
87	Krasa kuning-kuning. (KKP: VII: 57: 18-19)					√											√		<p>Wujud: rangkep (dwilingga) kuning-kuning ‘kathah-katahipun jene’</p> <p>kuning ‘jene’ + {R-} Jinis: tembung kaanan warni (ngandharaken warni ingkang dipunpirsani Kaharsidi)</p>
88.	Kelingan lelakon sawengi sing				√												√		<p>Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan)</p>

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	diweruhi ing ngarep mripate. (KKP: VIII: 59: 1-2)																		<p>kelingan ‘asipat langkung enget’</p> <p>eling ‘enget’ + {ka-/an}</p> <p>Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)</p>
89.	..., sakala kelingan Kang Samsul sing tau malangake lengene ing mburi gulune ... (KKP: VIII: 59: 14-15)				√												√		<p>Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan)</p> <p>kelingan ‘asipat langkung enget’</p> <p>eling ‘enget’ + {ka-/an}</p> <p>Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)</p>
90	Nangis, dheweke ora bisa ngempet tangise kelara-lara ati. (KKP: VIII: 61: 12-13)												√				√		<p>Wujud: <i>kombinasi</i></p> <p>kelara-lara ‘ing kawontenan sakit’</p> <p>{ke-} + lara-lara</p> <p>lara ‘sakit’ + {R-}</p> <p>Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami manahipun Manik)</p>

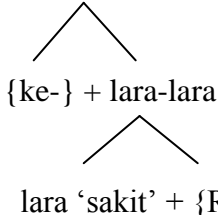
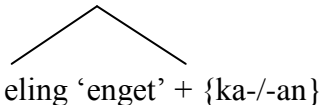
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
91.	Lan uga wong tuwa-tuwa kanggo ngentekake wektu kanggo ngenteni minggire prau sing ngudhar jarring. (KKP: VIII: 62: 1-3)					√									√				Wujud: rangkep (dwilingga) tuwa-tuwa 'kathah-kathahipun sepuh' Jinis: tembung kaanan ukuran (ngandharaken ukuran yuswa)
92.	Manik krungu Pak Kaji Hasim njur kelingan jeneng Samsul, sopir colt-diesel sing biru. (KKP: VIII: 62: 13-14)				√												√		Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan) kelingan 'asipat langkung enget' Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)
93.	Manik sing krungu rembugan mau ndredheg , dheweke banjur klepat nglungani papan kono. (KKP: VIII: 63: 15-16)	√															√		Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater) ndredheg 'ing kawontenan dredheg' {N-} + dredheg 'dredheg' Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami badan)
94.	Prawan loro ayu-ayu mapan nyisih ora pati adoh saka					√									√				Wujud: rangkep (dwilingga)

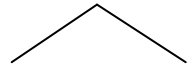
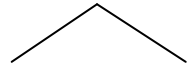
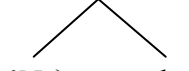
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	panggonane Manik nginnceng. (KKP: VIII: 63: 30-31)																		<p>ayu-ayu ‘temenanan ayu’</p> <p>ayu ‘ayu’ + {R-}</p> <p>Jinis: tembung kaanan ukuran (ngandharaken ukuran rupanipun tiyang estri)</p>
95.	“His, his ... kurang ajar! ” (KKP: VIII: 64: 32)								√									√	<p>Wujud: camboran (asal + asal) kurang ajar ‘kurang ajar’</p> <p>kurang ‘kurang’ + ajar ‘sinau’</p> <p>Jinis: tembung kaanan <i>mental</i> (ngandharaken <i>mental</i> sipat satunggaling tiyang)</p>
96.	Tirto klingah-klingih lan kepeksa menehi dalam prawan mbesengut kuwi. (KKP: VIII: 64: 34-35)	√												√					<p>Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater) mbesengut ‘ing kawontenan besengut’</p> <p>{N-} + besengut ‘besengut’</p> <p>Jinis: tembung kaanan wujud (ngandharaken wujud saking lathi)</p>
97.	Krungu kandhane bapake sing wis gemreget kuwi, Manik mung bisa nangis.		√														√		<p>Wujud: mawi wuwuhan (seselan) gemreget ‘asipat mangkel’</p> <p>greget ‘mangkel’ + {-um-}</p>

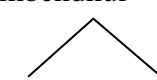
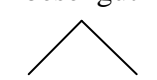
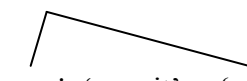
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	(KKP: VIII: 65: 24-25)																		Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunlamapahi Tajupedhet)
98.	Nangis sing diampet ing dhadha, tangise kelara-lara ati. (KKP: VIII: 65: 25-26)												√				√		Wujud: <i>kombinasi</i> kelara-lara ‘ing kawontenan sakit’ Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami manahipun Manik)
99.	Ndadak nalika Manik ungkep-ungkep kuwi kelingan saben-saben babah Cwan mlebu kamare mesthi ana sadhompol kunci ... (KKP: VIII: 65: 34-35)				√												√		Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan) kelingan ‘asipat langkung enget’ Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)
100	Dheweke kelingan guneme emboke nalika arep budhal golek pagaweyan				√												√		Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan)

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	menyang sunglon ... (KKP: IX: 67: 2-3)																		kelingan ‘asipat langkung enget’ eling ‘enget’ + {ka-/an} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)
101	Lan uga banjur . kelingan janjine karo emboke manawa dheweke tansah bakal bantik lan ora bakal nglarakake atine! (KKP: IX: 67: 4-6)				√												√		Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan) kelingan ‘asipat langkung enget’ eling ‘enget’ + {ka-/an} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)
102	Mripate sing . mbendhul kuwi diusapi, dheweke malik saka anggone turu. (KKP: IX: 67: 20-21)	√												√					Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater) mbendhul ‘ing kawontenan mblendhuk ageng’ {N-} + bendhul ‘mblendhuk ageng’ Jinis: tembung kaanan wujud (ngandharaken wujud saking mripat)
103	Uga eluh saka mripat . sing abang	√												√					Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater)

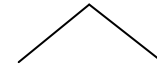
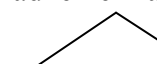
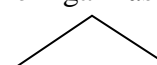
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	mbendhul kuwi. (KKP: IX: 68: 6)																		<p>mbendhul ‘ing kawontenan mblendhuk ageng’</p> <p>{N-} + bendhul ‘mblendhuk ageng’ Jinis: tembung kaanan wujud (ngandharaken wujud saking mripat)</p>
104	Manik mbesengut , sakeclapan nyabetake panyawange karo mleruk. (KKP: IX: 68: 10-11)	√												√					<p>Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater) mbesengut ‘ing kawontenan besengut’</p> <p>{N-} + besengut ‘besengut’ Jinis: tembung kaanan wujud (ngandharaken wujud saking lathi)</p>
105	Manik mbesengut, sakeclapan nyabetake panyawange karo mleruk. Sumengit . (KKP: IX: 68: 10-11)		√														√		<p>Wujud: mawi wuwuhan (seselan) sumengit ‘gadhah patrap sengit’</p> <p>sengit ‘sengit’ + {-um-} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunlampahi dening Markisah)</p>
106	Manik saya njegadul , lambene dipincukake. (KKP: IX: 68: 12-13)	√												√					<p>Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater)</p>

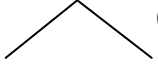
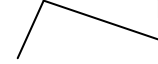
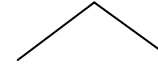
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
																			njegadul ‘ing kawontenan jegadul’ {N-} + jegadul ‘jegadul’ Jinis: tembung kaanan wujud (ngandharaken saking wujudipun lathi)
107 .	“Kuwi wae didodoki dhisel banyu karo oler-oler sadhabreg, dadi keciliken nek dituroni wong loro ..” (KKP: IX: 70: 1-2)				√										√				Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan) keciliken ‘alit sanget’ cilik ‘alit’ + {ke-/en} Jinis: tembung kaanan ukuran (ngandharaken ukuran saking kamar)
108 .	Pandelenge prepet- prepet. (KKP: IX: 68: 36)					√											√		Wujud: rangkep (dwilingga) prepet-prepet ‘ing kawontenan (kraos) peteng’ prepet ‘peteng’ + {R-} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami mripat)
109 .	“His nggilani! Masa aku karo kowe ditumpuk.				√												√		Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan)

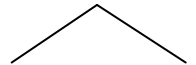
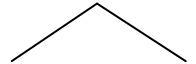

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	(KKP: IX: 70: 4)																		nggilani ‘ndayani gila’ gila ‘gila’ + {N-/-i} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunlampahi Manik)
110	“Wouw, sida kadhemen je aku!” (KKP: IX: 70: 12)				√												√		Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan) kadhemen ‘asrep banget’ adhem ‘asrep’ + {ke-/-en} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunlampahi Tirto)
111	Nyat, dheweke banjur kelingan jaka Samsul sing nyopiri colt ing sisihe. (KKP: IX: 70: 34-35)				√												√		Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan) kelingan ‘asipat langkung enget’ eling ‘enget’ + {ka-/-an} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)
112	Krasa perih maneh ati prawane, krasa					√											√		Wujud: rangkep (dwilingga)

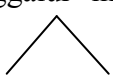

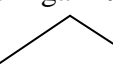
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	cekit-cekit ing poncotane. (KKP: IX: 71: 1-2)																		cekit-cekit 'ing kawontenan (kraos) cekit' cekit 'cekit' + {R-} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami manah)
113 .	Guneme Tirto mau wis ora pati dirungu, amarga kupinge krasa gemrebeg ... (KKP: IX: 71: 5-6)		√														√		Wujud: mawi wuwuhan (seselan) gemrebeg 'ing kawontenan brebeg' grebeg 'brebeg' + {-um-} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami talingan)
114 .	“Waras Nik, kabeh- kabeh waras-waras wae.” (KKP: IX: 71: 22)					√											√		Wujud: rangkep (dwilingga) waras-waras 'kathah-kathahipun waras' waras 'sehat' + {R-} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami badan)
115 .	“Uwis Lik, ning ya saben-saben ya kelingan ndesa.” (KKP: IX: 71: 24)				√												√		Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan)

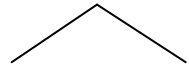
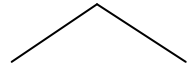
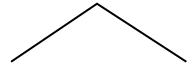
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
																			kelingan ‘asipat langkung enget’ eling ‘enget’ + {ka-/an} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)
116	... amarga kelingan mau bengi dheweke isih weruh kakange .. (KKP: IX: 72: 14-15)				√												√		Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan) kelingan ‘asipat langkung enget’ eling ‘enget’ + {ka-/an} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)
117	Dadi awake ya babak bundhas , nanging sajake ya gak mbebayani. (KKP: IX: 72: 11)											√					√		Wujud: camboran (asal + <i>unik</i>) babak bundhas ‘babak kathah sanget’ babak ‘mlecet’ + bundhas ‘bundhas’ Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami kulit)
118	... pereng-perenge pagunungan	√													√				Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater)

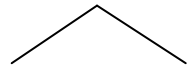
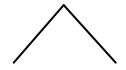

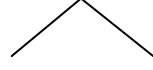
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	Kendheng sing nggalur namengi ombake segara kidul kuwi. (KKP: IX: 73: 34-36)																		nggalur ‘ing kawontenan dawa’ {N-} + galur ‘dawa’ Jinis: tembung kaanan ukuran (ngandharaken ukuran pereng pagunungan Kendheng)
119 perkara Kang Tirto sing ireng thuntheng karo Kang Kasiyan sing jaka ompong. (KKP: X: 74: 3-6)											√				√			Wujud: camboran (asal + <i>unik</i>) ireng thuntheng ‘cemeng sanget’ ireng ‘cemeng’ + thuntheng ‘thuntheng’ Jinis: tembung kaanan warni (ngandharaken warni kulitipun Tirto)
120 .	Kelingan embok ... wis ta, kelingan apa wae sing ana ing desa kene. (KKP: X: 74: 18-19)				√												√		Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan) kelingan ‘asipat langkung enget’ eling ‘enget’ + {ka-/-an} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)
121 .	“Kelingan embok ... wis ta, kelingan apa				√												√		Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan)

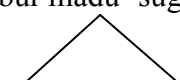
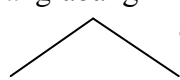
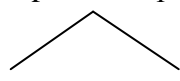
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	wae sing ana ing desa kene.” (KKP: X: 74: 18-19)																		kelingan ‘asipat langkung enget’ eling ‘enget’ + {ka-/an} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)
122 .	“Kang Kahar rak wis ra kelingan simbok sing kijenan na ndesa ken ta?” (KKP: X: 74: 19-20)				√												√		Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan) kelingan ‘asipat langkung enget’ eling ‘enget’ + {ka-/an} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)
123 .	“Ya kelingan ta Nik!” (KKP: X: 74: 21)				√												√		Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan) kelingan ‘asipat langkung enget’ eling ‘enget’ + {ka-/an} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)
124 .	“Gak apa-apa ki, mung kelingan Neli				√												√		Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan)

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	nek dolanan karo kucinge sing putih kaya kapuk kae.” (KKP: X: 75: 1-2)																		kelingan ‘asipat langkung enget’ eling ‘enget’ + {ka-/an} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)
125 .	Lucu, cemenge lucu lan ngadi-adi . (KKP: X: 75: 2)												√					√	Wujud: <i>kombinasi</i> ngadi-adi ‘ing kawontenan ugungan sanget’ {N-} + adi-adi adi ‘ugungan sanget’ + {R-} Jinis: tembung kaanan <i>mental</i> (ngandharaken sipatipun cemeng)
126 .	“Hih, nggilani Nik!” (KKP: X: 76: 16)				√												√		Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan) nggilani ‘ndayani gila’ gila ‘gila’ + {N-/i} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunlampahi Lik Sani)

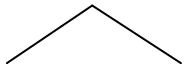
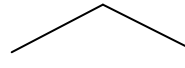
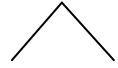
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
127 .	“Pancen na kutha uripe Sumiati sajak labur madu tenan, nitik mangkate biyen mung tingarah nggawa awak blaka!” (KKP: X: 76: 29-31)								√						√				Wujud: camboran (asal + asal) labur madu ‘sugih’ labur ‘labur’ + madu ‘madu’ Jinis: tembung kaanan ukuran (ngandharaken ukuran kasugihan)
128 .	“Nek ngono jenange gak usah abang-abang! ”, sumaute Manik karo ngguyu. (KKP: X: 77: 13-14)					√										√			Wujud: rangkep (dwilingga) abang-abang ‘kathah-kathahipun abrit’ abang ‘abrit’ + {R-} jinis: tembung kaanan warni (ngandharaken warninipun jenang)
129 .	“Mamah wis ngarep-arep, aku karepotan banget.” (KKP: X: 78: 21)				√												√		Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan) karepotan ‘asipat langkung repot’ repot ‘repot’ + {ka-/an} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunlampahi Neli)
130 .	Kalegan , oleh tambah momotan. (KKP: XI: 82: 13)				√												√		Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan)

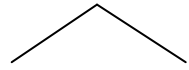
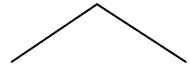
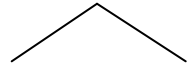
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
																			<p>kalegan ‘asipat langkung lega’</p> <p>lega ‘lega’ + {ka-/-an}</p> <p>Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami manah)</p>
131	Lik Sani njengkerut , banjur nyoba nggenahake, ... (KKP: XI: 83: 11)	√												√					<p>Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater) njengkerut ‘ing kawontenan jengkerut’</p> <p>{N-} + jengkerut ‘jengkerut’</p> <p>Jinis: tembung kaanan wujud (ngandharaken wujud palarapanipun Lik Sani)</p>
132	Dheweke mung bisa getan-getun ing ngarepe sing wedok, sing nemoni dheweke. (KKP: XI: 84: 1-2)						√										√		<p>Wujud: rangkep (dwilingga salin swara)</p> <p>getan-getun ‘temenanan ing kawontenan getun’</p> <p>getun ‘getun’ + {R-}</p> <p>Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami manah)</p>
133	Lik Sani kalegan , malah layange dititipake				√												√		<p>Wujud: mawi wuwuhan (uwuhan sesarengan)</p>

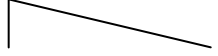
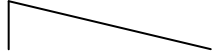
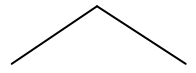
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	keponakane wedok kuwi supaya ditekakake bojone krenet sing jare jeneng Rinten mau. (KKP: XI: 84: 10-11)																		<p>kalegan ‘asipat langkung lega’</p> <p>lega ‘lega’ + {ka/-an}</p> <p>Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami manah)</p>
134 .	Sealer rokok Gudhang Garam didudut saka pak-pakane, dislempitake ing lambene sing kadhemen kuwi. (KKP: XI: 85: 29-31)				√												√		<p>Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan)</p> <p>kadhemen ‘asrep sanget’</p> <p>adhem ‘asrep’ + {ke/-en}</p> <p>Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunlampahi Samsul)</p>
135 .	Kaya disawatake ngunggahi lan ngudhuni pagunungan sing nggalur kuwi. (KKP: XI: 87: 5-6)	√													√				<p>Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater) nggalur ‘ing kawontenan dawa’</p> <p>{N-} + galur ‘dawa’</p> <p>Jinis: tembung kaanan ukuran (ngandharaken ukuran pereng pagunungan Kendheng)</p>
136 .	Ing dalam sacleretan kelingan isi surate manawa anggone				√												√		<p>Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan)</p>

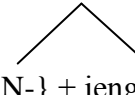
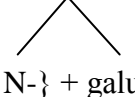
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	lunga Manik menyang Surabaya kuwi ... (KKP: XI: 87: 6-8)																		kelingan ‘asipat langkung enget’ eling ‘enget’ + {ka-/an} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)
137 .	Dheweke isih kelingan dalam sing kudune dijangkahi, ati lan pikirane munyer! (KKP: XI: 88: 2-3)				√												√		Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan) kelingan ‘asipat langkung enget’ eling ‘enget’ + {ka-/an} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)
138 saiki dheweke percaya lan sagebyaran kelingan mblerete praupane Manik ... (KKP: XII: 90: 3-4)				√												√		Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan) kelingan ‘asipat langkung enget’ eling ‘enget’ + {ka-/an} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)
139 .	Sing isih mringis- mringis ing lambe			√										√					Wujud: mawi wuwuhan (panambang)

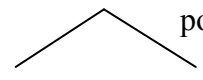
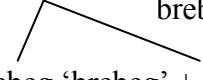

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	clowokan , diantemi rodha-rodha tetumpukan kaya dibanting-banting. (KKP: XII: 90: 32-34)																		clowokan ‘asipat legok’ clowok ‘legok’ + {-an} Jinis: tembung kaanan wujud (ngandharaken wujudipun margi)
140	Nanging sopir-sopir lumrahe wis pinter golek selane untu-untu clowokan dalam (KKP: XII: 90: 34-35)			√										√					Wujud: mawi wuwuhan (panambang) clowokan ‘asipat legok’ clowok ‘legok’ + {-an} Jinis: tembung kaanan wujud (ngandharaken wujudipun margi)
141	Dheweke kauleng angen-angene dhewe, kelingan Neli sing wis ngenteni ana ing Wonokromo. (KKP: XII: 91: 5-7)				√												√		Wujud: mawi wuwuhan (uwuhan sesarengan) kelingan ‘asipat langkung enget’ eling ‘enget’ + {ka-/an} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)
142	“Petruk, kula Sariman Petruk!” sumaure rada ndredheg .	√															√		Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater)

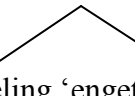
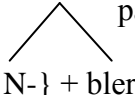
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	(KKP: XII: 94: 18-19)																		<p>ndredheg ‘ing kawontenan dredheg’</p> <p>{N-} + dredheg ‘dredheg’ Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami badan)</p>
143	Sanajan bathuke isih katon njengkerut . (KKP: XIII: 99: 3)	√												√					<p>Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater) njengkerut ‘ing kawontenan jengkerut’</p> <p>{N-} + jengkerut ‘jengkerut’ Jinis: tembung kaanan wujud (ngandharaken wujud palarapanipun Kaharsidi)</p>
144	... nanging ing tengah-tengahe kebon krambil sing jembar nggalur ing pesisir kuwi wis katon peteng lan sepi (KKP: XIV: 104: 22-24)	√													√				<p>Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater) nggalur ‘ing kawontenan dawa’</p> <p>{N-} + galur ‘dawa’ Jinis: tembung kaanan ukuran (ngandharaken ukuran kebon)</p>
145	Sarunge disabukake singset, rambute ditaleni kaku poleng-					√								√					Wujud: rangkep (dwilingga)

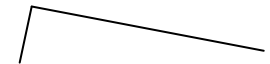
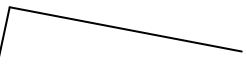
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	poleng. (KKP: XIV: 104: 27-28)																		poleng-poleng ‘kathah-kathahipun poleng’ poleng ‘poleng’ + {R-} Jinis: tembung kaanan wujud (ngandharaken wujud <i>motif</i> kacu)
146	Sanajan kupinge Kaharsidi kaya gemrebeg , nanging dheweke isih ndadak krasa kaget keprungu swara kuwi. (KKP: XIV: 106: 30-31)		√														√		Wujud: mawi wuwuhan (seselan) gemrebeg ‘ing kawontenan brebeg’ grebeg ‘brebeg’ + {-um-} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami talingan)
147	Glathi diungkulake ing dhuwur sirah ... akh ... akh ... tangane ndredheg sakala! (KKP: XIV: 107: 3-5)	√															√		Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater) ndredheg ‘ing kawontenan dredheg’ {N-} + dredheg ‘dredheg’ Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami asta)
148	Glathi isih digegem ing tangan sing ndredheg. (KKP: XIV: 107: 33)	√															√		Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater)

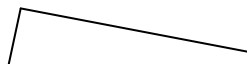
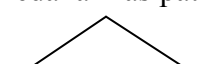
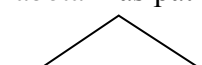
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
																			<p>ndredheg ‘ing kawontenan dredheg’</p> <p>{N-} + dredheg ‘dredheg’ Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami asta)</p>
149	Wis ora kelingan mulih. (KKP: XV: 109: 2)				√												√		<p>Wujud: mawi wuwuhan (uwuhan sesarengan) kelingan ‘asipat langkung enget’</p> <p>eling ‘enget’ + {ka-/-an} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)</p>
150	Weruh sing ditakoni gedheg, mripate saya katon mbleret . (KKP: XV: 110: 28-29)	√													√				<p>Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater) mbleret ‘ing kawontenan kirang padhang’</p> <p>{N-} + bleret ‘kirang padhang’ Jinis: tembung kaanan ukuran (ngandharaken ukuran cahya)</p>
151	Dina sing katelu kuwi Samsul kaya-kaya wis arep	√															√		Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater)

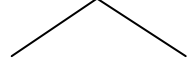
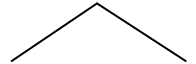
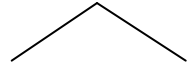
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	nglokro , dheweke mlaku ninggalake terminal Wonokromo. (KKP: XV: 111: 8-9)																		nglokro ‘ing kawontenan kendho’ {N-} + lokro ‘kendho’ Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami manah)
152	Manik melek, jururawat sumanak mau wis ora ana ing sandhinge Samsul. (KKP: XV: 114: 30-31)		√															√	Wujud: mawi wuwuhan (seselan) sumanak ‘asipat kados sedherek’ sanak ‘sedherek’ + {-um-} Jinis: tembung kaanan <i>mental</i> (ngandharaken sipating jururawat)
153	“Saderenge niku onten tiyang jaler dhempal sabukan sarung loreng-loreng , sajake ketemune nggih radi dospundi ngoten lo!” (KKP: XVI: 116: 21-22)					√								√					Wujud: rangkep (dwilingga) loreng-loreng ‘asipat loreng’ loreng ‘loreng’ + {R-} Jinis: tembung kaanan wujud (ngandharaken wujud <i>motif</i> sarung)
154	Enggal sopir kuwi anjlog, banjur nyalami Kahar sing isih sabukan sarung					√								√					Wujud: rangkep (dwilingga)

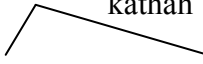
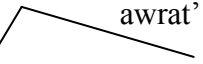
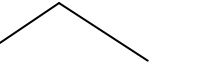
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	loreng-loreng kaya kandhane tukang becak mau. (KKP: XVI: 117: 29-31)																		<p>loreng-loreng ‘asipat loreng’</p> <p>loreng ‘loreng’ + {R-}</p> <p>Jinis: tembung kaanan wujud (ngandharaken wujud <i>motif</i> sarung)</p>
155 .	“Kok kandhakake aku kedanan Manik? Aku nggoleki Manik?” (KKP: XVI: 118: 4-5)				√												√		<p>Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan) kedanan ‘asipat langkung edan’</p> <p>edan ‘edan’ + {ke-/en}</p> <p>Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunlampahi Samsul)</p>
156 .	“Dheweke kabotan? (KKP: XVI: 118: 9)				√										√				<p>Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan) kabotan ‘asipat langkung awrat’</p> <p>abot ‘awrat’ + {ka-/an}</p> <p>Jinis: tembung kaanan ukuran (ngandharaken ukuran raos)</p>
157 .	“Kiraku ora kabotan , Manik mesthi diulungake mengko				√										√				<p>Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan)</p>

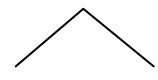
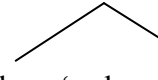

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	yen wis tenan-tenan kok jaluk!” (KKP: XVI: 118: 12- 13)																		kabotan ‘asipat langkung awrat’ abot ‘awrat’ + {ka-/an} Jinis: tembung kaanan ukuran (ngandharaken ukuran raos)
158	“Kowe gak kelingan nalika kowe ditempling bocah- bocah ana pesisir biyen?” (KKP: XVI: 118: 23- 24)				√												√		Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan) kelingan ‘asipat langkung enget’ eling ‘enget’ + {ka-/an} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)
159	Mamah Lidhah mung nyawangi rai sing abang kuwi, kelingan manawa guneme sajak wis mbrongot-mbrongot jantunge sing lanang. (KKP: XVI: 120: 12- 14)				√												√		Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan) kelingan ‘asipat langkung enget’ eling ‘enget’ + {ka-/an} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)
160	“Kana mlebua, lan aja akeh-akeh sing dadi pikiran.”					√									√				Wujud: rangkep (dwilingga)

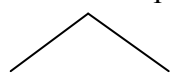
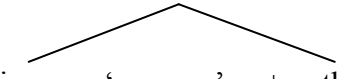
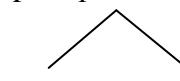
Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	(KKP: XVI: 120: 25-26)																		akeh-akeh ‘boten pareng langkung kathah’ akeh ‘kathah’ + {R-} Jinis: tembung kaanan ukuran (ngandharaken ukuran ingkang dipunpenggalih Neli)
161	“Tatanen dhewe atimu Nel, aja kok abot-abot! ” (KKP: XVI: 120: 29)					√									√				Wujud: rangkep (dwilingga) abot-abot ‘boten pareng langkung awrat’ abot ‘awrat’ + {R-} Jinis: tembung kaanan ukuran (ngandharaken raos ingkang dipunalami manah)
162	“Aku mesakake Mah, aku kelingan budine sing becik. Keluargane dhewe wis akeh kepotangan budi...” (KKP: XVI: 121: 3-4)				√												√		Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan) kelingan ‘asipat langkung enget’ eling ‘enget’ + {ka/-an} Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)
163	“Aku rumangsa kepotangan budi Mah, dheweke wong					√												√	Wujud: rangkep (dwilingga)

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	apik-apik ing pesisir kene. (KKP: XVI: 121: 5-6)																		apik-apik ‘temenanan sae’ apik ‘sae’ + {R-} Jinis: tembung kaanan <i>mental</i> (ngandharaken sipatipun Kaharsidi)
164	Ing sore sawise srengenge angslup dina kuwi uga wong lanang sabuk sarung poleng-poleng jumangkah mlebu ing undhegane sunglon sing wiwit sepi kuwi. (KKP: XVI: 121: 14-16)					√								√					Wujud: rangkep (dwilingga) poleng-poleng ‘kathah-kathahipun poleng’ poleng ‘poleng’ + {R-} Jinis: tembung kaanan wujud (ngandharaken wujud <i>motif</i> kaku)
165	Mripat tuwa ing njero kamar teles, tangan sing gondhelan ketara ndredheg . (KKP: XVII: 124: 17-18)	√															√		Wujud: mawi wuwuhan (ater-ater) ndredheg ‘ing kawontenan dredheg’ {N-} + dredheg ‘dredheg’ Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami asta)

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
166 .	“Aku wis lila Kahar, aku lila nglakoni paukuman sing bakal dak tampa, lan aku ora kabotan ngapura kesalahanmu. (KKP: XVII: 124: 23-24)				√										√				Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan) kabotan ‘asipat langkung awrat’ abot ‘awrat’ + {ka-/-an} Jinis: tembung kaanan ukuran (ngandharaken ukuran raos)
167 .	Donya reng sing wis kapungkur dilakoni sasuwene iki bener-bener katon ireng thuntheng ing mripat atine. (KKP: XVII: 124: 34-36)											√				√			Wujud: camboran (asal + <i>unik</i>) ireng thuntheng ‘cemeng sanget’ ireng ‘cemeng’ + thuntheng ‘thuntheng’ Jinis: tembung kaanan warni (ngandharaken warninipun donya)
168 .	“Gak isin? Nanging mesthine gak perlu isin, amarga Manik uga saka keturunan apik-apik saka pihake emboke.” (KKP: XVII: 124: 4-5)					√												√	Wujud: rangkep (dwilingga) apik-apik ‘temenanan sae’ apik ‘sae’ + {R-} Jinis: tembung kaanan <i>mental</i> (ngandharaken sipatipun Kaharsidi)
169 .	Ing angen-angene dheweke isih kelingan isi surate				√												√		Wujud: mawi wuwuhan (wuwuhan sesarengan)

Tabel Salajengipun

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	<p>sing pungkasan marang Neli, “Neli, aku ninggalake kowe sing dak tresnani iki kanggo kamulyan uripmu ing tembe!” (KKP: XVII: 128: 5-8)</p>																		<p>kelingan ‘asipat langkung enget’</p> <p>eling ‘enget’ + {ka-/an}</p> <p>Jinis: tembung kaanan raos (ngandharaken raos ingkang dipunalami penggalihan)</p>

Katrangan:

KKP : Krikil-krikil Pasisir

At : ater-ater

Se : seselan

Pa : panambang

WS : wuwuhan sesarengan

DL : dwilingga

DLS : dwilingga salin swara

DP : dwipurwa

AA : asal kaliyan asal

AP : asal kaliyan *pangkal*

PA : *pangkal* kaliyan asal

AU : asal kaliyan *unik*

Ko : *kombinasi*

Wu : wujud

Uk : ukuran

Wr : warni

Ra : raos

Me : *mental*